

JÄMSÄ

Talousarvio vuodelle 2024
Taloussuunnitelma 2024-2027
Investointisuunnitelma vuosille 2024-2027

SISÄLLYSLUETTELO

1 YLEISET PERUSTEET JA KEHITYSNÄKYMÄT	4
1.1 Taloussuunnittelun 2024 lähtökohdat	4
Talouden perusteet	4
1.1.1 Yleiset kehitysnäkymät	5
Maailmantalous	5
Kuntatalouden yleiset kehitysnäkymät	7
1.1.2 Kuntatalous Jämsässä	9
Kaupungin talouden yleiskuva ja kehitys	9
Verotulot ja valtionosuudet	10
Talouden ohjaus ja seuranta	11
Väestö ja työpaikat	12
Työllisyys	14
Hyvinvoinnin edistäminen	18
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	18
1.2 Jämsä 2025 -strategia	20
Kuntastrategian lähtökohdat	20
Strategian päivittäminen	21
Kuntastrategian tavoitteet	21
2 TULOSLASKELMA	23
2.1 Talouden vertailtavuus	23
2.2 Toimintatuotot	23
2.3 Toimintakulut	24
2.4 Toimintakate	25
2.5 Verotulot	26
2.5.1 Kunnallisvero	26
2.5.2 Yhteisövero	27
2.5.3 Kiinteistövero	27
2.6 Valtionosuudet	28
2.7 Rahoitustuotot ja kulut	30
2.8 Vuosikate	30
2.9 Poistot	30
2.10 Tilikauden tulos ja taloussuunnitelman tasapainottaminen	31
Tuloslaskelma	37
Tuloslaskelmavertailu	38
Tunnusluvut	39

2.11 Talousarvion ja -suunnitelman sitovuus.....	39
3 KÄYTTÖTALOUS 2024-2027	42
3.1 Henkilöstö.....	42
Henkilöstömäärä ja tavoitteet.....	46
3.2 Konsernipalvelut.....	48
3.3 Sivistystoimi.....	60
3.4 Elinvoima	80
4 INVESTOINTISUUNNITELMA.....	90
4.1 Investoinnit 2024 - 2027.....	90
5 RAHOITUSSUUNNITELMA.....	104
5.1 Rahoituslaskelma.....	104
5.2 Lainoitus	106
Antolainat	106
Pitkäaikaisten lainojen muutos	106
6 JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS	108
7 KONSERNIYHTIÖIDEN TALOUDESTA.....	114
8 TALOUSSUUNNITELMAN 2025 - 2027 PERUSTEET	128
8.1 Käyttösuunnitelmat	129
8.2 Erityiset rajoitukset ja ohjeet	129
8.3 Raportointi.....	129

1 YLEISET PERUSTEET JA KEHITYSNÄKYMÄT

1.1 Taloussuunnittelun 2024 lähtökohdat

Talouden perusteet

Kukapa olisi uskonut millaisiin talkoiisiin vuoden 2024 talousarvion laadintaprosessissa joudutaan. Pahinta on tosin osattu pelätä SOTE-siirtolaskelmien vaiheittaisen valmistumisen aikana ja maailmantilanteen vaikutusten johdosta, mutta totuus on valjennut hitaasti laadintavuoden kuluessa. Kaiken huipensi kuntien Black Friday 17.11.2023 klo 18.16, kun valtiovarainministeriö ilman mitään ennakkovaroitusta tiedotti vuoden 2022 verotuksen valmistumisen vaikutuksista SOTE-siirtolaskelmaan ja kuntien valtionosuuksiin. Kuntien valtionosuuksiin kohdistettiin 415 miljoonan euron lisäleikkaus/ ”loppupiiska”. Vuosien 2023-2024 lisävähennystä ei tehdä vuonna 2024, vaan vähennys jaksotetaan vuosille 2025–2027.

Sanankäänteissä ovat esiintyneet termit historiallinen ja ennen näkemättömän muutoksen tarve. SOTE-uudistuksen vaikutusten ennakoarviointi -raportissa vuodelta 2014 eikä Maakunta- ja sote-uudistuksen loppuraportissa vuodelta 2019 hirveästi ennakoita sitä, miten kuntien talous romahtaa hyvinvointialueiden rahoituslakien seurauksena. Toisaalta eivät hyvinvointialueetkaan voi riemuita rahoituksen riittävydestä kustannusten edelleen kasvaessa sen lisäksi, että ne ovat joutuneet panostamaan merkittävästi myös uuden organisaation rakentamiseen. Valtiovarainministeriö on tunnistanut rahoitusjärjestelmän ongelmat ja on aloittanut peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamisen vastaamaan nykyistä kuntien toimintaympäristöä, mutta tämä uudistus tulee voimaan vasta 2026.

Jämsän kaupungin talous on toteutunut ylijäämäisenä kuusi kertaa ja alijäämäisenä kuusi kertaa viimeisen 12 vuoden aikana. Taseeseen kertynyt ylijäämä on korkeimmillaan noussut 4,9 miljoonaan euroon vajoten nykyiseen -3,5 miljoonan alijäämään. Vuosien 2020 (4,8 Meur) ja 2021 (0,4 Meur) tilikaudet toteutuivat ylijäämäisinä pitkälti koronatukien ansiosta. Ajanjaksoon sisältyy myös muita merkittäviä kertaluonteisia tuloja. Kaupunkiin on siten kuntaliitosten jälkeen jäänyt talouden rakenteellinen alijäämä eli kaupungin toimintamenot ovat pysyvästi olleet suuremmat kuin toimintatulot.

Kuntalaki edellyttää talouden tasapainoa. Tässä tilanteessa tasapainoisen ja terveen talouden vaatimus menee kaiken edelle ja nousee jatkuvasti seurattavaksi asiaksi. Taloussuunnitelmakautta pidennettiin talousarviovuoden lisäksi kolmeen suunnitelmavuoteen, jotta voidaan toteuttaa vaiheittainen tasapaino neljän vuoden aikana. Tähän taloussuunnitelmaan on sisällytetty vuodelle 2024 kahden miljoonan euron ja vuosille 2025 - 2027 kumuloituen kolmen miljoonan euron rakenteelliset uudistukset käyttötalouteen.

Rakenteellisten uudistusten lisäksi talousarvio vuodelle 2024 sisältää 1,04 prosenttiyksikön kunnallisveron korotuksen ja kiinteistöveron korotuksen eri kiinteistöryhmiin. Talousarvion mukaan vuoden 2024 vuosikate on 5,2 miljoonaa euroa ja se kattaa poistoista ja arvonalentumista 65,2 %. Tilikauden alijäämä on sopeutuksesta huolimatta 2,5 miljoonaa euroa. Alijäämä aiheuttaa uuden kertyvän alijäämän taseeseen, jos tilinpäätöksessä 2023 siihen mennessä kertynyt alijäämä katetaan ns. konsernirahastolla. Jos konsernirahastoa on vielä jäljellä, sitä voidaan käyttää kattamaan osa syntyvästä alijäämästä.

Tulorahoituksella rahoitettava investointitaso on määritelty 5,8 miljoonaan euroon vuodelle 2024 ja jatkuvuudelle keskimäärin 5-6 miljoonan euron suuruiseksi. Investointitason määrittää sellaisen poistotason laskeminen, jolla tulevaisuuden tilikaudet pysyvät ylijäämäisinä. Tulorahoituksella on pystyttävä kattamaan tuo keskimääräinen investointitaso. Ainoastaan suuret, kertaluonteiset investoinnit, jotka perustuvat kaupungin strategiaan, voidaan rahoittaa lainarahalla.

Tässä talousarviossa on jouduttu säästämään kaikesta ja tekemään kipeitä palveluverkkoon kohdistuvia päätöksiä. Ilman näitä ratkaisuja Jämsän kaupunki olisi luisumassa kriisikunnaksi eikä oman päätäntävällän käyttö jatkossa olisi enää itsestään selvää.

Huojentavaa on, että Jämsän kaupungin ja kaupunkikonsernin lainamäärä on huomattavan alhainen. Tämä antaa mahdollisuuden talouden tervehtyttämiseen sen sijaan, että säästötoimet hukkuisivat kasvaviin korkokuluihin.

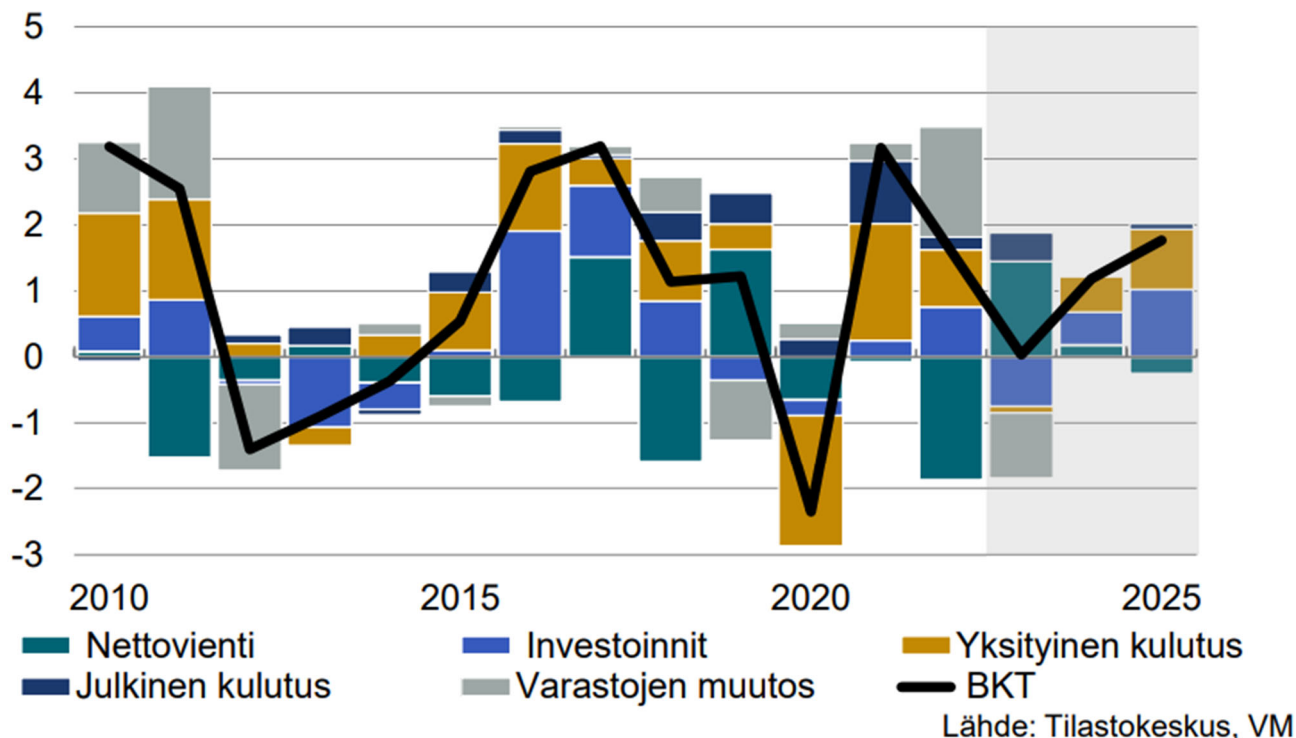
1.1.1 Yleiset kehitysnäkymät

Maailmantalous

Valtiovarainministeriön julkaisusarjassa 19.10.2023 julkistettu Taloudellinen katsaus, syksy 2023 -julkaisun mukaan talouskasvu oli Suomessa alkuvuonna yllättävän hyvä palveluiden kasvun ansiosta. Teollisuuden tilanne on kuitenkin selvästi heikompi ja rakentaminen on syvässä laskussa. Loppuvuonna korkojen ja hintojen nousun vaikutus on talouteen edelleen negatiivinen ja tuotanto vähenee. Koko vuoden tasolla Suomen bruttokansantuote (BKT) ei kasva vuonna 2023, vaan pysyy viime vuoden tasolla. Suomen talous on siis loppuvuoden 2023 taantumassa.

Kysynnän odotetaan kuitenkin piristyvän niin Suomessa kuin maailmantaloudessa ensi vuonna, kun korkojen nousu pysähtyy, hintojen nousu hidastuu alle palkankorotusten, ja kotitalouksien ostovoima kääntyy kasvuun. Investointinäkymät ovat valoisat, vaikka tänä ja ensi vuonna asuntorakentaminen väheneekin rajusti. Energiasiirtymään liittyviä investointisuunnitelmia on ennätysellisen paljon. Tuotannon kasvu nopeutuukin ja vuonna 2024 BKT kasvaa 1,2 prosenttia ja 1,8 prosenttia vuonna 2025.

BKT:n kasvu Suomessa ja siihen vaikuttavat tekijät prosenttiyksikköä

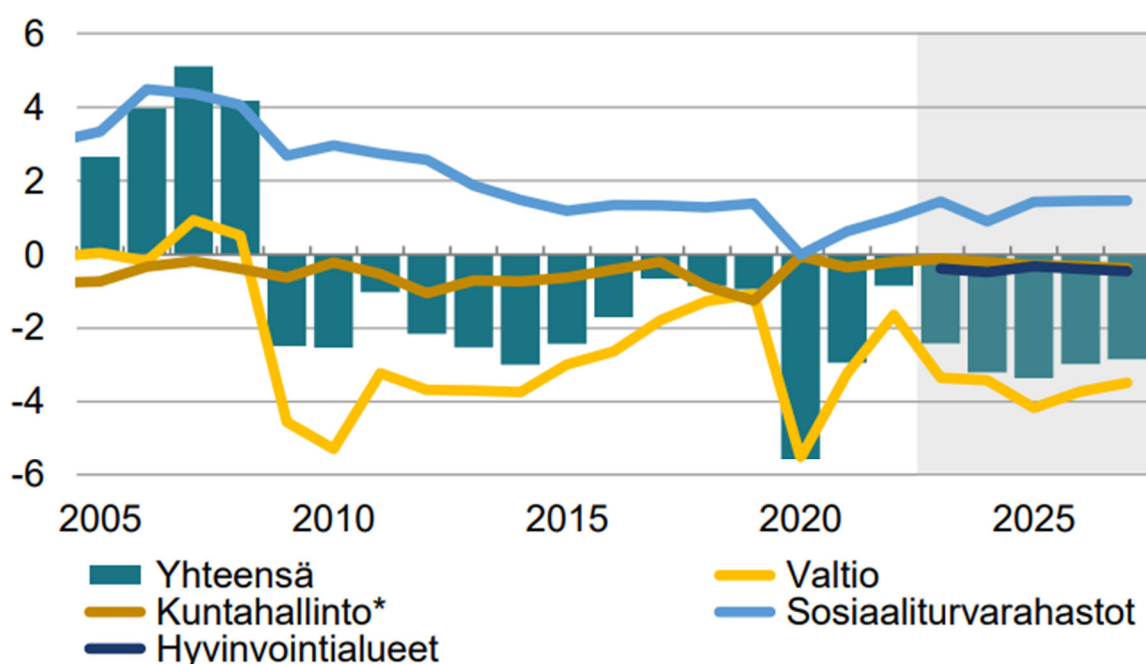

Myös muualla Euroopassa hintojen ja korkojen nousu ovat lähes pysäyttäneet talouskasvun. Erityisesti Saksan talous on ollut ongelmassa. Yhdysvalloissa talouskasvu on yllättänyt positiivisesti reaalityulojen

elpymisen ja vahvan työllisyystilanteen ansiosta. Kiinassa kotimainen kulutus on ollut heikko eikä vientikään ole vetänyt. Lisäksi kiinteistösektori on jo ennen koronapandemiaa alkaneessa kriisissä edelleen. Talouskasvun ongelmat ovat kuitenkin saaneet Kiinan elvytystoimiin.

Julkisyhteisöjen alijäämä on 2,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023 ja hallituksen päättämistä sopeutustoimista huolimatta kasvaa yli kolmen prosentin vuosina 2024 ja 2025. Julkisyhteisöjen alijäämä supistuu hieman ennustejakson loppua kohden, kun talouskasvu kiihtyy ja hallituksen toimet alkavat purra. Alasektoreista suurinta alijäämää tekee valtionhallinto, jossa ei ole odotettavissa merkittävää kohenemista koko ennustejaksolla. Lisäksi ilman hyvinvointialueiden tai kuntien omia toimia paikallishallinnon alijäämä kasvaa ennustejakson loppua kohti. Sosiaaliturvarahastot ovat ylijäämäisiä.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema suhteessa BKT:hen, %

*Ml. hyvinvointialuehallinto vuoden 2022 loppuun saakka

Lähde: Tilastokeskus, VM

Alkuvuoden jatkunut työllisyyden kasvu on taittunut kesällä ja lievä lasku jatkuu loppuvuonna. Heikoin työllisyystilanne on rakentamisessa. Työllisyyden lasku jää kuitenkin lyhytaikaiseksi ja työllisyys kasvaa uudelleen jo ensi vuonna. Vuoteen 2025 mennessä 15-64-vuotiaiden työllisyysaste nousee 74,3 prosenttiin ja työttömyysaste laskee 7 prosenttiin. Avoimien työpaikkojen määrä on vähentynyt huipusta selvästi, mutta niitä on edelleen varsin paljon.

Keskeiset ennusteluvut	2022	2023**	2024**	2025**	2026**	2027**
BKT markkinahintaan, määrän muutos, %	1,6	0,0	1,2	1,8	1,7	1,6
Yksityinen kulutus, muutos, %	1,7	-0,2	1,0	1,8		
Inflaatio, %	7,1	6,2	2,2	1,7	2,0	2,0
Työttömyysaste, %	6,8	7,1	7,2	7,0	6,6	6,4
Työllisyysaste, %	73,8	73,8	73,8	74,3	74,8	75,2
% BKT:sta						
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto¹	-0,8	-2,4	-3,2	-3,4	-3,0	-2,8
Valtio	-1,6	-3,3	-3,4	-4,2	-3,7	-3,5
Kuntahallinto	-0,2	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,4
Hyvinvointialueet		-0,4	-0,5	-0,3	-0,4	-0,5
Sosiaaliturvarahastot	1,0	1,4	0,9	1,4	1,5	1,5
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä	-0,4	-1,3	-2,2	-2,8	-2,7	-2,9
Julkisyhteisöjen EDP-velka	72,9	74,2	76,8	78,9	80,4	81,6
Valtionvelka²	52,7	54,3	56,4	58,4	59,6	60,6

¹ Valtionhallinnon alijäämäluvut sisältävät puolustusvoimien hävittäjähankinnat vuodesta 2025 alkaen.

² EDP-velka

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö

Julkisen talouden kokonaiskestävyyden kannalta tilanne on osin haasteellinen. Valtiolle, kuntiin ja hyvinvointialueille on vaikea rakentaa puskuria pajojen päivien varalle, kun väestön ikääntyminen jarruttaa talouden tulonmuodostusta, kasvattaa palvelutarpeita ja myös palveluiden yksikkökustannukset kasvavat, kun julkisen velan korkoihin uppoaa yhä enemmän rahaa ja kun talouden rakennemuutos nakertaa verotusta. Sopeutustoimista huolimatta julkinen velkasuhde kasvaa hiljalleen ennusteajaksolla. Valtionhallinnon ja paikallishallinnon yhteenlaskettu mittava alijäämä, väestön ikääntyminen, sekä kasvavat velanhoidokustannukset pitävät velkasuhteen nousevalla uralla jatkossakin.

Kuntatalouden yleiset kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriö on julkaisut 9.10.2023 Kuntatalousohjelman vuosille 2024-2027. Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2022 tilinpäätöksissä kuntatalouden tilikauden tulos oli 1,3 mrd. euroa, mikä on noin 100 milj. euroa vahvempi kuin tilinpäätösarvioissa. Toiminnan ja investointien rahavirta täsmentyi noin 200 milj. euroa negatiiviseksi ollen lähempänä tasapainoa kuin vielä keväällä arvioitiin. Kuntatalouden lukuja paransivat kuitenkin kertaluonteiset tekijät kuten omaisuuden myyntivoitot ja HKL:n yhtiöittäminen.

Kuntatalouden vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta, mutta oli edelleen yli poistotason ja myös nettoinvestointien. Vuosikate laski vähiten yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, muissa ryhmissä lasku jatkui jo toista vuotta peräkkäin. Kuntatalouden eriytyminen näkyikin viime vuonna selkeästi suurten kaupunkien ja pienten kuntien välillä.

Kuntakonsernien lainakanta oli vuoden 2022 lopussa noin 43,5 mrd. euroa. Lainakanta kasvoi lähes 1,2 mrd. euroa edellisestä vuodesta, kun taas peruskuntien lainakanta väheni ensimmäistä kertaa koko 2000-luvun aikana. Tämä kertoo kehityksen, jossa merkittävät investoinnit ja toiminnot ovat siirtyneet yhä suuremmissa määrin kunnista konserniyhtiöissä, kuntayhtymissä ja muissa yhteisöissä toteuttavaksi. Eniten lainamäärä kasvoi yli 100 000 asukkaan kuntakonserneissa, jotka investoivat muita kuntia enemmän infra- ja elinkeinopoliittisiin kehittämishankkeisiin.

Vaikka vuoden 2022 tilinpäätös olikin tilinpäätösarvioita parempi, on vuosien 2024–2027 kuntatalouden lukuja tarkistettu painelaskelmassa alaspäin. Vuosi 2023 näyttää kuntataloudessa edelleen vahvalta, mutta

sote-uudistuksen vuoksi siihen liittyy edelleen huomattavaa epävarmuutta. Käänte heikompaan on kuitenkin edessä, kun alkuvuoden suotuisa tulokehitys hiipuu talouskasvun vaimentuessa ja kuntien saamat poikkeuksellisen suuret verohännät poistuvat. Kuntien, kuntayhtymien ja hyvinvointialueiden tilinpäätösennusteet indikoivat merkittävää toimintakatteen heikkenemistä kuluvana vuonna viime vuoteen verrattuna. Kuntataloudessa paineita aiheuttaa etenkin kustannusten nopea nousu, sillä vuoden 2023 sopimuskorotukset nostavat palkkoja 4,85 prosenttia ja inflaatio on pitkittynyt. Kiihtyneen inflaation täysimääräiset vaikutukset näkyvät kuntapuolella osin viiveellä pitkien ostopalvelusopimusten vuoksi.

Kuntatalouden toimintamenot kasvavat painelaskelmassa vuosina 2024–2027 pääasiassa hintojen kasvun vuoksi, sillä koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve pysyy painelaskelmassa kehysvuosina laskevana syntyvyyden laskun ja ikäluokkien pienentymisen vuoksi. Poikkeuksen tähän muodostaa ainoastaan vuosi 2025, jolloin kunnille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä ja samalla niiden rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman suorat kuntatalousvaikutukset sekä kasvattavat että vähentävät kuntatalouden menoja ja tuloja. Kokonaisuudessaan mittaviin julkisen talouden sopeutustoimiin tähtäävän hallitusohjelman kuntatalousvaikutuksia voidaan pitää toistaiseksi varsin maltillisina. On kuitenkin huomioitava, ettei kuntatalouden kehitysarviossa ole vielä mukana täsmentymättömiä hallitusohjelman toimia.

Hallituksen päätösten merkittävimmät suoraan kuntatalouteen vaikuttavat panostukset kohdistuvat muun muassa perusopetuksen vahvistamiseen (yht. 323 milj. 2025–2027) ja tasa-arvon edistämiseen esi- ja perusopetuksessa (yht. 152 milj. 2024–2027). Vaikka nämä panostukset lisäävät kuntatalouden rahoitusta, kasvattavat ne myös menoja vastaavasti. Koulutuksen toimialalle kohdistuu kuntataloudessa kuitenkin myös leikkauksia, sillä sopeutustoimia on kohdistettu esimerkiksi vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin.

Kuntien valtionavut ovat yhteensä n. 5,1 mrd. euroa v. 2024. Laskennalliset valtionosuudet ovat tästä noin 3,7 mrd. euroa, kuntien veromenetysten korvaukset n. 0,9 mrd. euroa ja muut valtionavut n. 0,6 mrd. euroa. SOTE-siirtolaskelmiin vaikuttava vuoden 2022 verotus valmistui lokakuun lopussa. Lopullisten verotulotietojen perusteella laskettu valtionosuuden vähennystarve poikkeaa aiemmin arvioidusta tasosta. Vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa pysyväksi valtionosuuden vähennykseksi arvioitiin 224 milj. ja vuotta 2023 koskeva osuus 112 milj. euroa. Verotuksen valmistuminen muuttaa edelleen vuoden 2024 valtionosuuksia siten, että pysyvä vähennys kuntien valtionosuuksiin kasvaa yhteensä 501 milj. euroon. Vuotta 2023 koskeva määräaikainen osuus vuodelle 2024 kasvaa yhteensä 250 milj. euroon. Tämä tarkoittaa käytännössä kuntien valtionosuuksien putoamista ensi vuonna yhteensä 750 miljoonalla eurolla, josta mustana perjantaina ilmoitettu summa on 415 miljoonaa.

Käynnissä olevaa kiinteistöverouudistusta jatketaan. Kiinteistöverouudistuksessa päämääränä on saattaa rakennusten ja maapohjien verotusarvot vastaamaan paremmin niiden todellisia käyppiä arvoja. Hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa hallituksen esitys on kaavailtu annettavaksi keväällä 2024.

Tällä kehyskaudella kuntien kiinteistökantaan kohdistuu etenkin SOTE-uudistuksen seurauksena tarve uudelleenjärjestelyihin, joilla tulee olemaan vaikutuksia kuntatalouteen. Hallitusohjelman mukaisesti käynnistetään julkisen sektorin tilaohjelma, jonka tavoitteena on tehostaa julkisen sektorin tilakustannuksia merkittävästi sekä hakea ratkaisuja valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välisiin tilaomaisuuskysymyksiin. Kuntien on lisäksi mahdollista saada SOTE-uudistukseen liittyvistä omaisuusjärjestelyjen kustannuksista korvausta tietyn ehdoin.

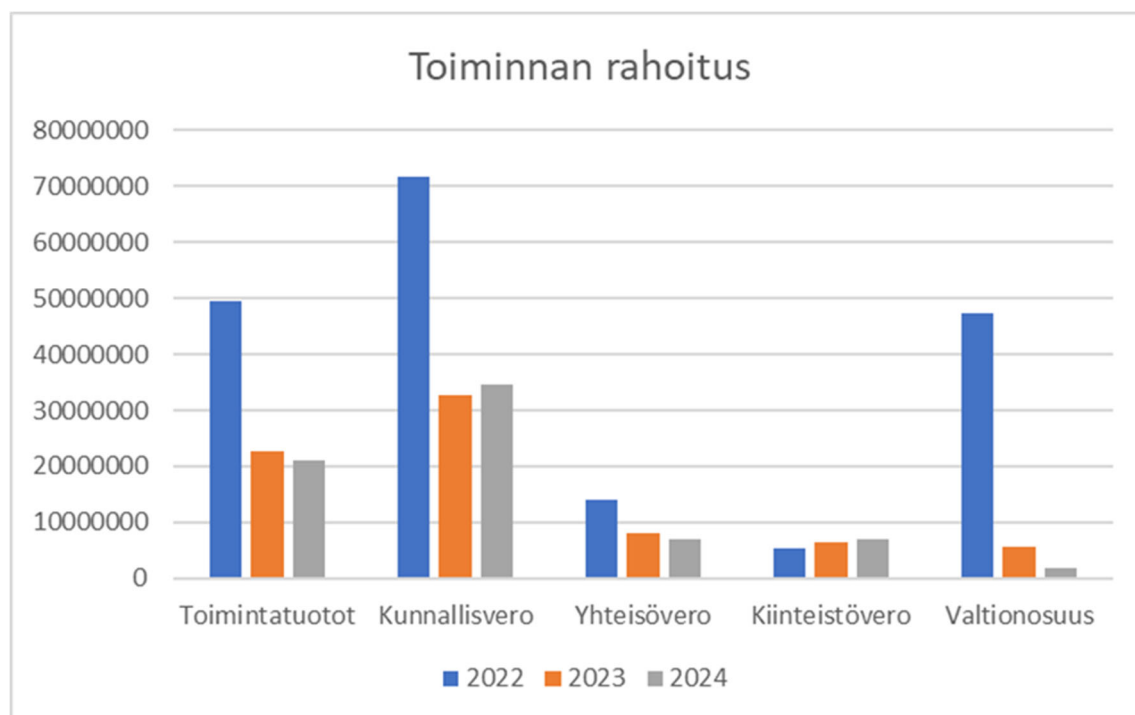
Lisäksi osana julkista taloutta ja työllisyyttä kohentavia toimia sosiaaliturvaetuuksiin ja erityisesti työttömyysturvaan ja asumisen tukiin tehdään muutoksia, jotka vaikuttavat välillisesti myös kuntien

verotuloihin ja kuntien rahoitusosuuteen toimeentulotuesta. Muutoksilla on toimeentulotukea sekä lisääviä että vähentäviä vaikutuksia.

1.1.2 Kuntatalous Jämsässä Kaupungin talouden yleiskuva ja kehitys

Jämsän kaupungin rahoitus muodostuu omien palvelujen toimintatuotoista, valtionosuuksista ja verorahoituksesta. Oheisesta graafista ilmenee näiden kehitys hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle.

Kuoreveden kunta liitettiin Jämsään 2001. Vuoden 2007 alusta liitettiin Pirkanmaan maakuntaan kuuluneen Längelmäen itäiset osat Jämsään ja läntiset osat Oriveden kaupunkiin. Kuntaliitokset jatkuivat vuonna 2009, jolloin Jämsä ja Jämsänkoski liittyivät yhteen. Jämsänkoskeen oli vuoden 1969 alussa liitetty Koskenpään kunta.

Kuntaliitosten jälkeen on toteutettu rakenteellisia uudistuksia ja palvelurakennetta on kevennetty, mutta edelleen - jo lähes kahdenkymmenen vuoden ajan - on peräänkuulutettu talouden sopeuttamista vastaamaan nykyistä palvelutarvetta. Samana aikana Jämsän asukasluku on supistunut 25 000:sta 19 000:een. Nyt nuo uudistukset on tehtävä. Taseen kumulatiivinen yli-/alijäämä painui tilinpäätöksessä 2022 alijäämäiseksi -3,5 miljoonaan euroon. Jämsän kaupungin talous on toteutunut ylijäämäisenä kuusi kertaa ja alijäämäisenä kuusi kertaa viimeisen 12 vuoden aikana. Tuloskehitys osoittaa väijäämättä, että pitkällä aikavälillä jatkuvaluontoiset tulot eivät ole riittäneet toiminnan menoihin, vaan taloutta on rahoitettu kertaluontoisilla erillä. Vuosien 2020 (4,8 Meur) ja 2021 (0,4 Meur) ylijäämäiset tilinpäätökset ovat toteutuneet kertaluontoisten koronatukien ansiosta.

Tilivuoden 2023 tulosennuste vaihtelee -0,2 ja -2,8 miljoonan euron välillä. Kaupunginhallituksen päätettyä aloittaa talouden tasapainottamisohjelma 12.6.2023 on kustannustietoisuutta saatu viestittyä niin, että

nollatuloskaan vuonna 2023 ei ole mahdollisuus. Virallinen muutettu talousarvio on kuitenkin 2,8 miljoonaa euroa alijäämäinen lähinnä verotuloennusteen ja vähäisen metsänmyynnin takia (kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 27.11. esittää valtuustolle 11.12. kokoukseen). Helpot keinot tasapainottaa taloutta on siten jo tiedostettu, mutta näköpiirissä olevat taloussuunnitelmavuosien 2-4 miljoonan euron vuosittaiset alijäämät vaativat mittavaa palveluverkon ja palvelutason laskemista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus sisältää edelleen merkittäviä epävarmuuksia erityisesti kaupungin hyvinvointialueelle vuokraamien kiinteistöjen suhteen. Hyvinvointialue ilmoittanee vuoden 2024 keväällä siitä palveluverkosta, jolla se tulevaisuudessa palvelunsa toteuttaa. Kaupungin käsiin jää suurella todennäköisyydellä kiinteistöjä, jotka jäävät tarpeettomiksi. Tämän lisäksi uusiin palveluverkkoihin sisältyvien kiinteistöjen vuokraamisliiketoiminta tulee yhtiöittää. EU-valtiontukisäännöt, kuntalaki ja hyvinvointialueesta annettu laki edellyttävät markkinoilla tapahtuvan toiminnan yhtiöittämistä.

Kaupungille maksetaan korvaus uudistuksen omaisuusjärjestelyistä kaupungille aiheutuvista välittömistä kustannuksista, jos ne ylittävät vähintään 0,5 prosenttiyksikön laskennallisen veronkorotustarpeen kunnassa. Korvausta maksettaisiin siltä osin kuin kustannukset ylittäisivät mainitun rajan, laissa erikseen säädetyissä tapauksissa korvaus voisi olla suurempikin. Kunnan oikeus korvaukseen arvioidaan kunnan viimeistään 2027 loppuun mennessä valtiovarainministeriölle tehtävän hakemuksen perusteella.

Verotulot ja valtionosuudet

Valtionosuusrahoitus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan kunta itse päättää valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Vuoden 2023 alusta alkaen sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimi siirtyivät kunnilta hyvinvointialueiden järjestettäväksi. Uudistuksessa kunnilta siirrettiin yhtä paljon verotuloja ja valtionosuuksia valtiolle kuin siirtyvien tehtävien kustannuksia siirtyi. Näihin sote-siirtolaskelmiin tehtyjen oikaisujen takia valtionosuudet vuodelle 2024 ovat täsmentyneet vuoden kuluessa. Sote-erien kokonaisvaikutus kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin on ollut huomattava ja vaikutus on ollut ennalta-arvaamaton.

Lopullinen siirtolaskenta tehtiin vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin perustuen. Lisäksi SOTE-siirron rahoitusmallin mukaisesti kunnilta SOTE-uudistuksen yhteydessä siirrettävät tulot tarkistettiin lopullisesti vuoden 2022 valmistuneen verotuksen tietojen perusteella. 17.11.2023 valtiovarainministeriö ilmoitti pysyvän yli 400 miljoonan euron lisäleikkauksen kuntien valtionosuuksiin. Lisävähennystä ei tehdä vuonna 2024, vaan vähennys jaksotetaan vuosille 2025–2027.

Uudistus muutti merkittävästi kuntien tulorakennetta. Kuntien valtionosuuksista leikattiin soteen liittyvät osat. Hallinnollisesti muutokset kohdistuivat valtiovarainministeriön hallinnoimaan peruspalvelujen valtionosuuteen. Rakenteellisesti muutoksia on tehty sekä kustannuserojen tasauksen että tulopohjan tasauksen laskentaperusteisiin.

Uudistuksen taloudellisia vaikutuksia yksittäiseen kuntaan rajattiin ja tasattiin viidellä tasausmekanismilla. Tasausmekanismit on toteutettu kuntien valtionosuusjärjestelmän laskentaperusteita muuttamalla. Tasausmekanismit jäivät toistaiseksi pysyvästi vaikuttamaan kuntien valtionosuuteen vuodesta 2024 alkaen.

Tasausmekanismeja on viisi:

1. Muutosrajoitin
2. Järjestelmämuutoksen tasaus
3. Siirtymäaika
4. Tulopohjan tasauksen tasausrajojen muutos

5. Kiinteistöveron sisällyttäminen tulopohjan tasaukseen

Tasauserien suuri paino valtionrahoituksessa on johtanut joidenkin kuntien osalta negatiiviseen valtionosuusrahoitukseen senkin jälkeen, kun peruspalvelujen valtionosuuteen lisätään opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusrahoitus ja kotikuntakorvaukset.

Verotulojen lasku ilman tehtyjä korotuksia vuodelle 2024 on noin 6 %. Tämä siitä syystä, että vuoden 2023 tilitykset sisälsivät takautuvia eriä vuodelta 2022. Verotuloennusteet saattavat synkentyä edelleen yleisen taloustilanteen johdosta. Jämsän kaupungin verotuloprosentti on vuodesta 2010-2022 ollut 21 %. Vuoden 2023 verotuloprosentti on 8,36 %. Vuodelle 2024 tehdään 1,04 prosenttiyksikön korotus eli verotuloprosentti on siten 9,4 %. Tämän lisäksi kiinteistöveroa nostetaan maapohjan, vakituisen asuinrakennuksen ja muun asuinrakennuksen (vapaa-ajan rakennus) osalta.

Verotulokertymän kasvattamiseksi on pystyttävä luomaan uusia työpaikkoja ja varmistamaan olemassa olevien työpaikkojen säilyttäminen. Kaipolan tehtaan lakkauttamisen myötä Jämsän alueelta katosi noin 440 työpaikkaa ja tehdasalueen tulevaisuus on edelleen osin avoin.

Jämsän kuuluminen yritystuissa Suomen II tukialueeseen ja rakennemuutoksen vaikutusten korjaamiseen tarkoitettu AKKE - rahoitus, sekä muut kehittämisen tuet mahdollistavat toimenpiteet yritysten kehittämiseen ja työpaikkojen synnyttämiseen. Hankerahoitus edellyttää lähes aina kaupungin omarahoitusta toteutuakseen, mihin tulee taloussuunnitelmassa varautua.

Petteri Orpon hallitusohjelman CAP-suunnitelman (maaseudun kehittämisrahoitus) kansallista rahoitusosuutta ollaan vähentämässä merkittävästi, mikä vaikuttaa myös rahoituksen EU:n osuuteen. On arvioitu, että leikkaus tarkoittaa yritys- ja kehittämishanketukien puolittumista alkuperäiseen suunnitelmaan verrattuna. Maaseudun kehittämistukien puolittuminen vaikuttaa suoraan jämsäläisten yritysten edellytyksiin toteuttaa kehittämis- ja investointihankkeita, sillä valtaosin yritykset ovat hyödyntäneet hankkeissaan juuri CAP-rahoitusta.

Kaupunki voi vaikuttaa osaltaan elinkeinopolitiikallaan työpaikkojen syntyymiseen, mutta suuri osa elinkeinopolitiikan reunaehdoista muodostuu markkinoista ja kansainvälisistä tekijöistä, joihin kaupungilla ei ole vaikutusmahdollisuuksia. Kansallisella tasolla pyritään edunvalvonnalla vaikuttamaan alueen elinvoimaisuuteen, kuten veropolitiikkaan, väylähankkeisiin, aluepalveluiden sijoittumiseen ja kuntarakenteen palveluiden muutoksiin.

Talouden ohjaus ja seuranta

Kaupunkikonsernin talouden ohjausjärjestelmä perustuu kaupungin keskitettyyn rahoituksen ja kirjanpidon järjestelmään, jota talouspalvelut koordinoi keskitetysti. Talouden kannalta organisaation rakenne korostaa tulosvastuuta ja organisaatiossa on yhteneväiset toiminnan ja talouden toimivallan sekä vastuun rajat. Toimialoilla ja tulosalueilla toteutetaan valtuuston hyväksymän strategian pohjalta hyväksytyä taloussuunnitelmaa ja -arviota. Valtuustoon nähden vastuutasoina ovat erikseen toimialan toimintatuotot ja toimintakulut. Taloussuunnitelmaan sisällytetään toiminnan mittarit, henkilöstömäärän seuranta ja tuote-/palveluiden määrien myynnin tavoiteasetanta. Vuositasolla toimintaa seurataan kolmannesvuosiraporttein sekä tilinpäätöksen, talousarvion raamituksen ja talousarvion laadinnan yhteydessä.

Kuntalaisille ja yrityksille tarjottavien palveluiden kustannuslaskenta- ja hinnoitteluperiaatteet ratkaistaan yhtäläisin periaattein talouspalveluiden ohjeiden mukaisesti. Käytettävät kustannuslaskennan periaatteet dokumentoidaan yksikkökohtaisesti. Sisäistä laskutusta vähennetään eri yksiköiden välillä varsinkin silloin

kun ko. palvelu palvelee tasaisesti kaikkia kaupungin toimintoja. Tukipalveluiden kustannusten vyörytys operatiivisille palveluluokille toteutetaan talouspalvelujen toimesta keskitetysti toimintakulujen suhteessa. Perinteisestä vyörytyksestä/laskutuksesta kustannuspaikkojen välillä voidaan siten luopua. Koko kaupunkia palveleva yksikkö saa käyttöönsä siten määrärahan tehtävän hoitamiseen ja valvoo toiminnan kustannustehokkuutta. Suurimmat poikkeukset tähän muodostavat sisäiset vuokrat ja tietohallinnon laskutus. Toimitilojen käytön optimointi tulee olla operatiivisen yksikön harkinnassa, samoin kuin se, tuotetaanko palvelut perinteisesti vai digitaalisesti. Ulkopuolisten hintojen vertailussa käytetään erillisiä seurannan ja kustannuslaskennan apuvälineitä ja ohjelmia. Tuotteiden hinnoittelun on oltava läpinäkyvää.

Väestö ja työpaikat

Jämsä on pinta-alaltaan laaja monine taajamineen. Väestöstä suurin osa asuu Seppolan ja Jämsänkosken keskusta-alueilla, näille alueille on keskittynyt myös asuntorakentaminen. Muut taajamat ovat Halli, Kaipola, Koskenpää ja Länkipohja. Merkittävä loma-asumisen keskittymä on Himoksen alueella, jossa sijaitsee myös yksi Suomen suurimmista laskettelukeskuksista. Oheisissa taulukoissa on esitetty Tilastokeskuksen Paavo-tietokannan mukaiset talouksien lukumäärät ja kouluikäisten lasten taloudet eri postinumeroalueilla.

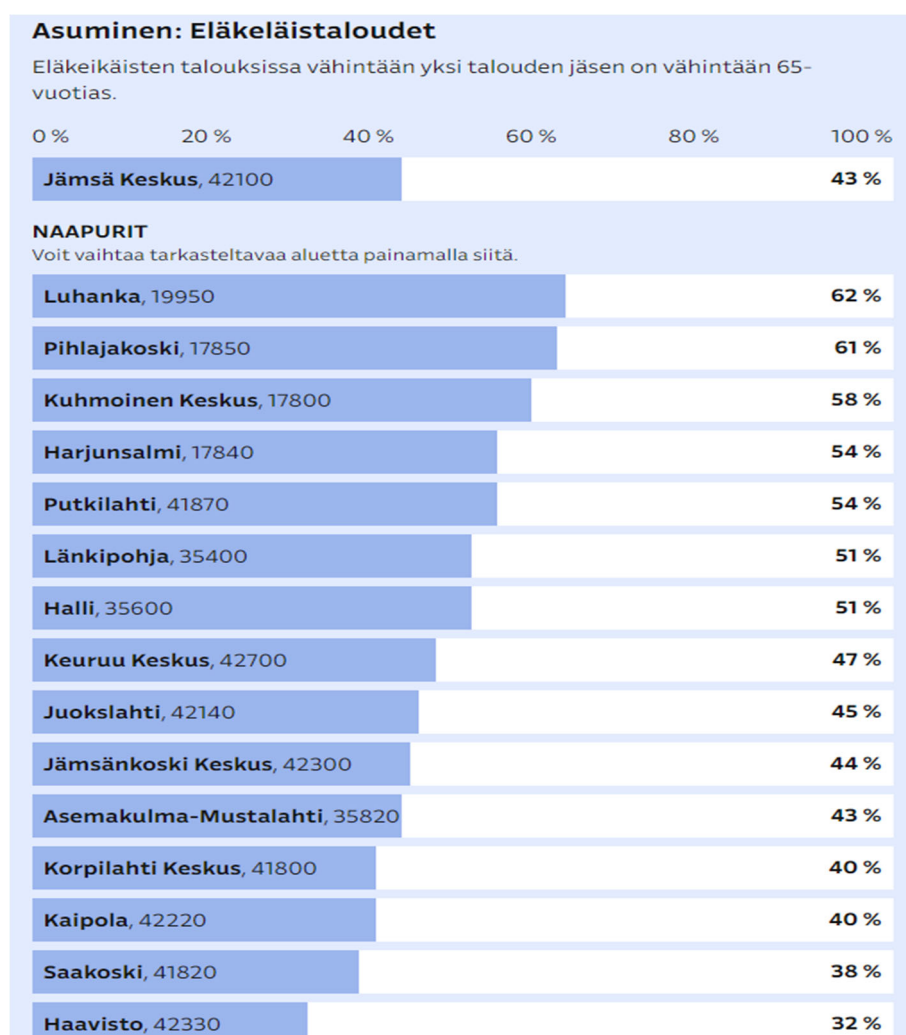
Väestömäärä on ollut 1990-luvun alkupuoliskolta lähtien laskusuunnassa ja muuttoliikkeen lisäksi kehitykseen on vaikuttanut myös väestönkasvun negatiivisuus. Vuoden 2022 aikana väestö väheni 420 henkilöllä ja väestömuutosten ennakkotietojen mukaan vuoden 2023 aikana väestö on vähentynyt 120 hengellä syyskuun loppuun mennessä. Vuoden 2023 kehityksen taustalla on lisääntynyt maahanmuutto Ukrainan pakolaisten saatua oikeuden hakea Suomesta kotikuntaa vuoden maassa asumisen jälkeen.

Etä- ja monipaikkatyön tekeminen yleistyi koronapandemian aikana, mikä on vaikuttanut muuttoliikkeen suuntaan joissain maaseutukunnissa. Myös Jämsässä asuntomarkkina vilkastui ja kertoi lisääntyneestä kiinnostuksesta Jämsässä asumiseen ja vuonna 2021 Jämsä nousi hitusen muuttovoittoiseksi. Luonnollinen väestömuutos eli syntyvyyden ja kuolleisuuden välinen ero on kuitenkin suuri, viimeisten vuosien aikana noin 200 hengen vähenemä vuosittain.

	2019	2020	2021
Taloudet yhteensä (TE)			
35400 Länkipohja (Jämsä)	469	470	468
35600 Halli (Jämsä)	691	689	700
35610 Pihlaisto (Jämsä)	39	39	39
35630 Suinula-Valkamanperä (Jämsä)	75	77	81
42100 Jämsä Keskus (Jämsä)	5 197	5 206	5 226
42140 Juokslahti (Jämsä)	131	130	129
42220 Kaipola (Jämsä)	498	480	478
42300 Jämsänkoski Keskus (Jämsä)	2 729	2 704	2 697
42330 Haavisto (Jämsä)	160	157	155
42440 Koskenpää (Jämsä)	310	316	316

	2019	2020	2021
Kouluikäisten lasten taloudet (TE)			
35400 Länkipohja (Jämsä)	28	28	29
35600 Halli (Jämsä)	34	35	37
35610 Pihlaisto (Jämsä)	4	4	4
35630 Suinula-Valkamanperä (Jämsä)	7	7	5
42100 Jämsä Keskus (Jämsä)	428	414	391
42140 Juokslahti (Jämsä)	18	16	18
42220 Kaipola (Jämsä)	64	55	58
42300 Jämsänkoski Keskus (Jämsä)	228	223	216
42330 Haavisto (Jämsä)	20	19	20
42440 Koskenpää (Jämsä)	24	22	20

Samaiseen Tilastokeskuksen tietokantaan perustuen Yle on visualisoinut eläkeläistalouksien osuuden kaikista talouksista.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Jämsän väestömäärä vähenee nykyisestä reilusta 19 000:sta reiluun 15 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä.

	Yhteensä
	Väestö 31.12. (ennuste 2021)
Jämsä	
2022	19 211
2023	18 907
2024	18 626
2025	18 362
2026	18 104
2027	17 859
2030	17 156
2035	16 144
2040	15 349

Keski-Suomen liiton tilastojen mukaan vuosien 2011 -2021 välillä Jämsästä on kadonnut 1653 työpaikkaa, joista teollisuudesta 710.

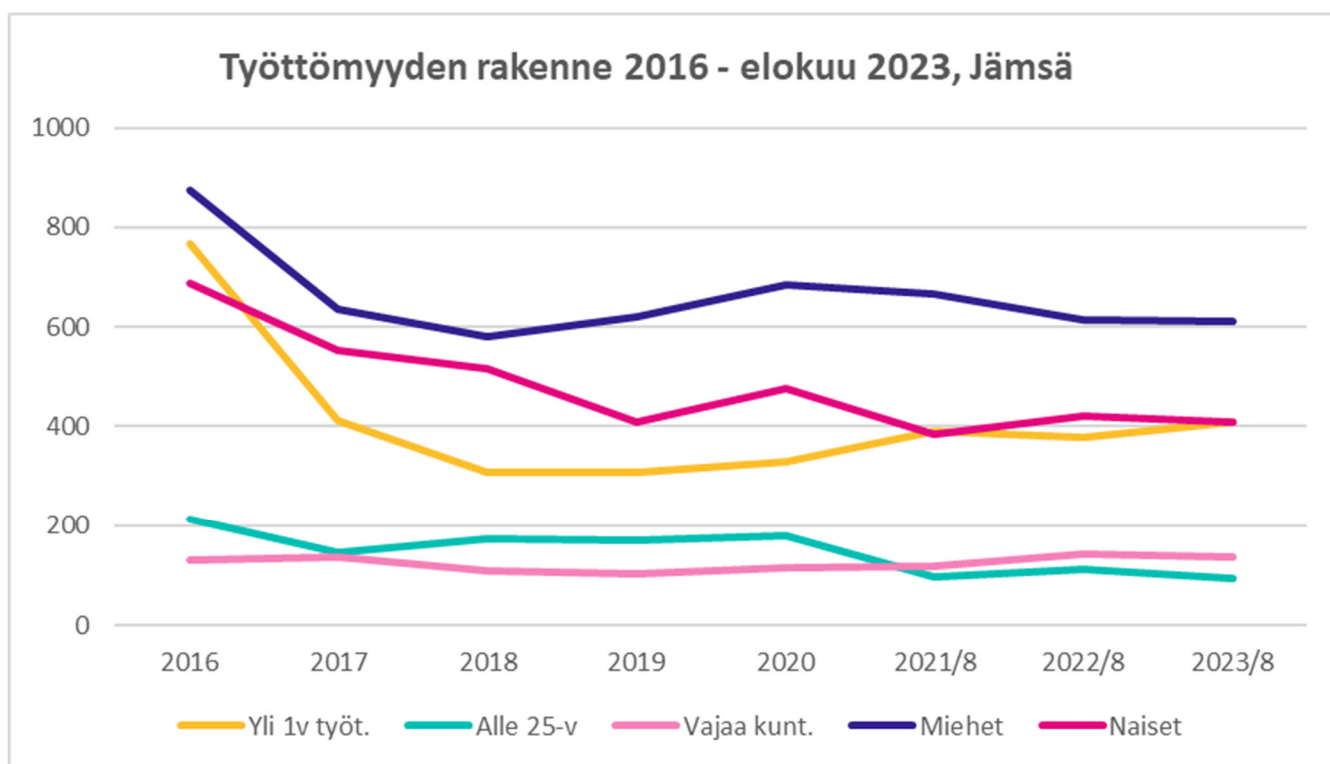
Työpaikkamäärän kehitys	Jämsä	Teollisuus
2011	8652	2486
2012	8510	2429
2013	8241	2407
2014	7896	2318
2015	7769	2281
2016	7778	2305
2017	7695	2270
2018	7540	2179
2019	7400	2152
2020	7146	2040
2021	6999	1776

Työllisyys

Keski-Suomen alueella oli elokuun 2023 lopussa 14 533 työtöntä työnhakijaa. Se on 7 % enemmän kuin vuotta aikaisemmin, mutta 1 926 henkilöä vähemmän kuin kuukausi aiemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta on tällä hetkellä 11,7 prosenttia. Jämsässä työttömyys on lähes samalla tasolla kuin vuotta aikaisemmin eli 12,3 prosenttia (1 019 henkilöä).

Vuosi	Työvoima	Työttömät	Tyött. aste	Muutos %	Yli 1v työt.	%	Alle 25-v	%	Vajaa kunt.	%	Miehet	%	Naiset	%
2016	9586	1562	16,3	-13,7	768	49,1	213	13,6	131	8,3	874	55,9	688	40
2017	9429	1190	12,6	-23,8	413	34,7	146	12,3	136	11,4	637	53,5	553	46,5
2018	9334	1096	11,7	-7,9	309	28,2	173	15,8	110	10	581	53	515	47
2019	8977	1029	11,5	-6,1	308	29,9	170	16,5	102	9,9	621	60,3	408	39,7
2020	8814	1162	13,2	12,9	328	28,2	179	15,4	114	9,6	685	58,9	477	41,1
2021/8	8539	1051	12,3	-9,55	391	37,2	98	9,3	117	11,1	666	63,4	385	37
2022/8	8451	1035	12,2	-1,5	377	36,4	112	10,8	142	13,7	613	59,2	422	40,8
2023/8	8304	1019	12,3	-1,5	408	40	95	9,3	138	13,5	610	59,9	409	40,1

Pitkäaikaistyöttömien määrä on noussut Jämsässä, ja osuus työttömistä työnhakijoista on myös hiukan noussut. Keski-Suomessa elokuun lopussa pitkäaikaistyöttömiä oli työttömistä työnhakijoista 36,2 % (5 255 hlöä), Jämsässä vastaava luku oli 40,0 % (408 hlöä), kun vuotta aikaisemmin pitkäaikaistyöttömien osuus Jämsässä oli 36,4 % (377).

Työllistäminen

Työllistämisyksikkö toimii suoraan kaupunginhallituksen alaisuudessa ja sen tehtävänä on tukea pitkään työtä hakeneiden jämsäläisten työllistymistä ja hoitaa kaupungin työllistämisvelvoitteita.

Vuoden 2023 henkilöstöresursseiksi on työllisyyspäällikkö, omavalmentaja ja työkykykoordinaattori. Ostopalveluina hankitaan työkyvyn arvioinnin palveluja, mm. neuropsykologin ja erikoislääkärin lausuntoja.

Yksikön budjettiin sisältyvät kaupungin työllisyyden edistämisen määrärahat ja kaupungin korvaus Kelalle yli 300 ja 1000 päivää työmarkkinatukea saaneista.

Yhteistyössä työllistämisyksikön kanssa toimivat edelleen Keski-Suomen hyvinvointialue, Työvalmennussäätiö Avitus, kaupungin yrityspalvelut ja muut kaupungin työyksiköt sekä Jämsän Terveys Oy. Lisäksi jatketaan kiinteää yhteystyötä TE-toimiston kanssa. Hanketoimintaa seurataan ja osallistutaan työttömyyttä ehkäiseviin hankkeisiin resurssien sen mahdollistaessa.

Työllisyyden kuntakokeilu

Jämsän kaupunki on mukana työllisyyden kuntakokeilussa, joka alkoi Jämsässä 1.3.2021. Jämsä toteuttaa kokeilua yhdessä Keuruun ja Saarijärven kaupunkien kanssa, ja jokainen kokeilukunta vastaa kaikista julkisen työvoima- ja yrityspalvelulain mukaisten palveluiden järjestämisestä kohderyhmään kuuluville asukkailleen. Kuntakokeilun kohderyhmänä on kaikki ne työttömät työnhakijat tai palveluissa olevat työnhakijat, jotka eivät saa ansiosidonnaista päivärahaa ja nuoret ja maahanmuuttajat. Vuoden 2023 alkupuolella Kuntakokeiluun tuli uutena asiakasryhmänä Jämsässä asuvat ukrainalaiset työttömät. Kohderyhmään kuuluu Jämsässä n. 1 200 työnhakijaa.

Työllisyyden kuntakokeiluun on varattu työllistämisyksikön resursseista noin 2 henkilötyövuotta ja kolme omavalmentajaa. Tämän lisäksi TE-toimistosta on siirtynyt Jämsän kaupungin työnjohdon alle 7,5 henkilötyövuotta resurssia, mutta he pysyvät TE-toimiston työntekijöinä ja TE-toimisto vastaa kaikista henkilöstökuluista. Kuntakokeilussa siirryttiin uuteen työttömien palvelumalliin 1.5.2022, mikä on lisännyt huomattavasti viranomaistyötä ja vähentänyt mahdollisuutta kehittää työttömien palveluja paikallisesti. Kuntakokeilussa tavoitellaan työttömille henkilökohtaista ja oikea-aikaista lähipalvelua ja aktivointiasteen nousua.

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen on lisännyt päällekkäistä työtä työllisyyden kuntakokeilun kanssa. Sosiaalityön ja Kuntakokeilun yhteistyö on jatkunut hyvinvointialueen aloituksen jälkeen tiiviinä, eikä resurssien uudelleen organisointi ole vaikuttanut Jämsässä samoin kuin muualla Keski-Suomessa.

Työllisyyspalvelut ovat siirtymässä kunnille vuoden 2025 alusta ja TE-toimistot lakkautetaan. Jämsän kaupunki on valmistellut Eteläisen Keski-Suomen työllisyysaluetta seitsemän muun kunnan (Keuruu, Mänttä-Vilppula, Petäjävesi, Multia, Luhanka, Joutsa ja Toivakka) kanssa siten, että Jämsä on työllisyysalueen vastuukunta. Ministeriö vahvisti Keski-Suomen eteläisen työllisyysalueen marraskuun lopussa.

Työllisyyden hoito

Työllistämisen toimenpiteisiin on panostettu viime vuosina, jotta Kelalle maksettavat korvaukset pysyisivät kohtuullisina. Kelan maksuosuuksiin meni vuonna 2022 reilu 1,77 milj. €. Maksuosuudet ovat nousseet poikkeustilanteen aikana mm. pitkäaikaistyöttömyyden kasvun vuoksi. Kuluvana vuonna osuuksiin oli varattuna 1,8 milj. € ja ennusteen mukaan se olisi melko lähellä toteutumaa. Vuodelle 2024 Kelan osuuksiin on varattu 1,8 milj. €.

Vuosi	2020	2021	2022	TA 2023*	TA 2024
Maksuosuus keskim. kk	151 635	160 590	147 849	147 557	150 000
Henkilöitä keskim. kk	354	374	326	312	320
Maksuosuus/vuosi	1 819 624	1 927 082	1 774 188	1 771 000	1 800 000
Budjetti	1 900 000	1 970 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
Yli-/alijäämä	-80 376	-42 918	25 812	29 000	0
Maksuosuuden kasvu ed. vuoteen	138 055	107 458	-152 894	-3188	0
Nousu - %	8,2 %	5,9 %	-7,9 %	-0,2 %	0,0 %
*TA:n ennuste					

Keskimäärin yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneesta maksetaan noin 390 euroa/kk (50 % työmarkkinatuesta) ja yli 1 000 päivää saaneesta 532 euroa/kk (70 % työmarkkinatuesta). Henkilöitä on ollut yli 300-päiväisissä keskimäärin 128 henkilöä ja yli 1 000-päiväisissä 184 henkilöä. Työllistämisen toimenpiteitä kohdennetaan erityisesti Kelan maksuosuuden piirissä oleville henkilöille.

Työllistämisyksikkö keskittyy pitkään työttömänä olleiden yli 300 päivää työttömyysetuutta saaneiden ja TYP-asiakkaiden (monialaista palvelua tarvitsevien) aktivointiin ja työllisyyden edistämiseen. Yksikön toimintaan kuuluu työkyvyn arviointi, työkokeilut ja palkkatuettu työ kaupungin työyksiköissä, Jämsän Terveys Oy:llä, Työvalmennussäätiö Avituksessa, yhdistyksissä ja yritysissä.

Vuodelle 2024 ei ole varattu määrärahaa työllistämisen lisätukeen, Jämsä-lisään. Tukea on käytetty vuosittain 4-8 henkilön palkkauskustannuksiin. Työnantaja saa pitkäaikaistyöttömän palkkaamiseen palkkatukea, joten Jämsä-lisän päättyminen ei estä työnantajaa saamasta tukea palkkauskustannuksiin.

Kaupunki	2020	2021	2022	TA 2023	TA 2024
Työllistetyt henkilöt keskim./kk	38	42	29	45,5	39
Maksettu palkka brutto	875 000	908 400	654 811	900 000	835 200
Saatu palkkatuki	480 000	499 000	362 292	487 523	459 360
Netto	395 000	409 400	292 519	412 477	375 840

Työllistämiseen käytettävää määrärahaa budjettiin sisältyy kaikkiaan noin 915 200 euroa, kun nuorten kesätyöllistäminen ja kesätyösetelit on laskettu mukaan. Tavoite on työllistää kaikkiaan noin 39 henkilötyövuotta. Tarkemman työllistämissuunnitelman hyväksyy kaupunginhallitus.

Jämsän kaupungin työllistämistoimenpiteisiin sekä sosiaali- ja kehitysvammalain mukaiseen työtoimintaan ja pajatoimintaan osallistuu Työvalmennussäätiö Avitus. Tavoitteena on lisätä työllistämisen yhteistyötä myös kaupungin konserniyhtiöiden kanssa. Ulkoistetulle sosiaali- ja terveydenhoidon osalle annetun työllistämismääräyksen mukaan sen kuuluu työllistää vuosittain 6 % Jämsän kaupungin pitkäaikaistyöttömistä, tämä tarkoittaa 21,4 henkilötyövuoden vuositavoitetta (2023). Tavoitetasosta neuvotellaan yhtiön kanssa.

Työllistämisyksikkö järjestää kaupungin nuorten kesätyöllistämisen yhteistyössä sivistystoimen kanssa ja tukee yrityksiä, yhdistyksiä ja seurakuntia kesätyösetelillä, jos ne tarjoavat nuorelle kesätyötä. Budjettiin sisältyy määrärahat 100 kesätyöntekijän palkkaamiseen ja 120 kesätyöseteliin.

Hyvinvoinnin edistäminen

Jämsän kaupungissa hyvinvoinnin edistämisen tehtävä nähdään laajana ja poikkihallinnollisena yhteistyönä. Jämsäläisten hyvinvointi on yhteydessä koulutukseen, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalveluihin, kaavoitukseen, vesihuoltoon, ympäristön tilaan, liikennejärjestelyihin sekä moniin muihin kunnan hoitamiin tehtäviin. Jämsän kaupungissa ajatellaan, että hyvinvoinnin edistämässä monet yhteistyötahot ovat tärkeitä, kuten järjestöt, yritykset ja seurakunnat.

Hyvinvointi on olennaisella tavalla kytköksissä elinvoimaan. Hyvinvoivat asukkaat ovat myös elinvoimaisen kaupungin edellytys. Toimivat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet lisäävät hyvinvointia. Jämsän kaupunki edistää omalta osaltaan jämsäläisten hyvinvointia. Kaupunki tarjoaa mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvinvoivaan elämään. Jokaisella kaupunkilaisella on myös vastuu omasta hyvinvoinnistaan.

Hyvinvointiin liittyy keskeisesti turvallisuuden kokemus. Turvallisuuden tunne muodostuu muun muassa liikennejärjestelyistä, rikollisuuden ehkäisemisestä, hyvästä ilmanlaadusta sekä elinympäristön puhtaudesta ja rauhallisuudesta. Turvallisuutta luovat myös riittävät ja laadukkaat palvelut, tietoturvalliset sähköiset palvelut, yhteisöllisyys ja turvaverkostot sekä turvallinen työympäristö.

Hyvinvoinnin edistämisen työkalu on hyvinvointikertomus. Jämsässä on yhdistetty hyvinvoinnin ja turvallisuuden raportointi sekä suunnittelu yhteen asiakirjaan. Vuonna 2023 päivitetty hyvinvointi- ja turvallisuuskertomus vuosille 2021–2025 pitää sisällään niin jämsäläisten hyvinvoinnin ja turvallisuuden tilan arviointia (kertomusosio) kuin tulevaisuuden suunnittelua (suunnitelmaosio). Kysymyksessä on strateginen asiakirja suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työvälineeksi. Jämsäläisten hyvinvoinnillisen nykytilan kartoitus on toteutettu mittaritiedon ja jämsäläisten näkemysten perusteella eli kertomus ja suunnitelma on laadittu osallistaen. Myös jämsäläisiä hyvinvoinnillisia voimavaroitekiä on kartoitettu.

Jämsän kaupungissa kokoontuu hyvinvointiryhmä koordinoimaan hyvinvointia edistävää työtä. Hyvinvointijohtamista toteutetaan strategian suunnassa ja sen toteutumista valvoo kaupungin johtoryhmä. Hyvinvoinnin ja turvallisuuden raportti ja suunnitelmat julkaistaan neljän vuoden välein laajassa hyvinvointikertomuksessa. Vuosittainen suunnittelu sisältyy kunkin toimialan omaan taloussuunnitteluun. Vastaavasti vuosiraportointi toteutetaan toimialoittain tilinpäätöksessä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Selonteon laatiminen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on kuvattu uusimmassa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston dokumentissa "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" vuodelta 2020. Jämsän kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 3.3.2014. Niiden perusteella kaupunginhallitus on antanut täydentävät ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä 19.12.2017. Ohjeistus tulee siten päivittää, mutta niiden mukaista tarkempaa ohjeistusta noudatetaan toistaiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteon valmistelu tilinpäätöstä varten vastuutetaan eri tehtäväalueille siten, että lauta- ja johtokunnat ja niiden alainen toimialajohto valmistelevat kaupunginhallitukselle selonteossa esitettävät tiedot sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä. Selonteon tulee pohjautua dokumentoituun ja tarkastettavissa olevaan tietoon. Selonteossa kuvataan sisäisessä valvonnassa ja riskienhallinnassa havaittujen puutteiden ja niiden korjaamiseksi esitettyjen toimien lisäksi, miten sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa on arvioitu organisaation eri tasoilla (onko tehty dokumentoituja itsearviointeja, kokonaisarviointeja jne.), arviointiprosessin kehittämiskohteet ja onko aikaisempina tilikausina raportoidut epäkohdat korjattu. Tilintarkastajan on tarkastuskertomuksessa annettava lausunto siitä, onko sisäinen valvonta ja riskienhallinta kaupungissa asianmukaisesti järjestetty.

Lautakuntien ja johtokuntien tulee selonteossa antaa seuraavat tiedot:

- Miten sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta on järjestetty
- Onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella
- Miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kaupungille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on taloudellista ja tuloksellista. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskienhallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia. Lisäksi sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakona, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana, osaamisena, väärinkäytösten ehkäisynä.

Selonteossa kuvataan olennaisilta osin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistapa ja eri osa-alueet:

- hallinto- ja johtamistapa (eettiset periaatteet, säännöt, ohjeet, toimivallan jako)
- riskienhallinta (tunnistus, analysointi, hallinta, dokumentointi)
- valvontatoimenpiteet (mm. erilaiset kontrollit, suojaukset, sopimusten hallinta),
- tieto ja tiedonvälitys (avoimuus ja hyvä tiedonhallintatapa, raportointi, viestintä, esim. merkittävät riskit)
- seuranta (ml. arviointi, kehittämistoimenpiteiden tuloksellisuus).

Riskienhallinnan järjestämistä arvioidaan selonteossa seuraavin perustein:

- kaupunginvaltuuston hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja kaupunginhallituksen niiden soveltamiseksi antamat tarkemmat ohjeet ja niiden noudattaminen
- riskienhallinnan ja seurannan selkeä vastuutus ja asiantuntemuksen riittävyys
- kaupungin riskienkartoituksen ajantasaisuus ja kattavuus
- merkittävimpien riskien ja niiden hallitsemiseksi tehtävien toimien dokumentointi, seuranta- ja raportointikäytännöt sekä niiden toteutuminen, onnistuminen toteutuneiden riskien ajallisessa ja rahamääräisessä ennakoinnissa.

Tähän talousarviokirjaan on arvioitu toimialojen ja konserniyhtiöiden toiminnan riskit. Kaupunginhallitukselle raportoidaan kolmannesvuosittain talouden ja toiminnan toteutumisesta toimialoittain ja tulosalueittain. Osavuosisikatsukseen kuuluu talousarvion toteutumisvertailu sekä keskeiset tiedot toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta. Riskien toteutumisen arviointi annetaan jälkimmäisessä eli elokuun lopun tilanteessa ja toisen kerran tilinpäätöksen yhteydessä. Kaupunginhallitus antaa raportoinnista tarkemmat ohjeet talousarvion täytäntöönpano-ohjeen antamisen yhteydessä.

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kunkin toimielimen, toimialan, liikelaitoksen ja tytäryhteisön on järjestettävä toimintansa sekä johtamis- ja ohjaamisjärjestelmänsä niin, että organisaation kaikilla tasoilla ja kaikissa toiminnoissa on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisvastuu on kaupunginjohtajalla, toimialajohtajilla, liikelaitosjohtajilla, tulosaluejohtajilla sekä kaupungin muilla tilivelvollisilla ja esihenkilöasemassa olevilla.

Riskien arviointi ja niiden toteutumisen raportointi toteutetaan Opiferus-järjestelmään. Kukin toimiala ja tulosalue sekä liikelaitokset tekevät ja tallentavat riskienhallintasuunnitelmansa omien käytäntöjensä mukaisesti.

Konsernijohto vastaa kuntalain mukaisesti konsernivalvonnan järjestämisestä. Kaupunkikonsernin tytäryhteisöissä hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat yhteisön sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta lainsäädännön, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen sekä konsernijohtoon antamien ohjeiden mukaisesti. Konsernijohtamisen kehittämiseksi Jämsän kaupunki on osallistunut FCG:n konsernijohtamisen verkostohankkeeseen syksystä 2020 alkaen.

Jämsän kaupungin merkittävimmät riskit ja riskienhallinta

Jämsän kaupungin merkittävimmät kokonaisriskit on kartoitettu ja arvioitu riskin vaikutuksen ja tapahtuman todennäköisyyden perusteella. Riskin toteutumisen vaikutusta arvioidaan kolmiportaisella asteikolla: lievä riski (1), merkittävä riski (2) ja vakava riski (3). Samoin on arvioitu riskin todennäköisyyttä: harvoin sattuva tapahtuma eli pieni todennäköisyys (1), kohtalainen todennäköisyys (2) ja suuri todennäköisyys (3). Näin arvioidut luvut (vaikutus x todennäköisyys) on kerrottu keskenään, jolloin on saatu tapahtuman riskiluku. Kaupunkitason riskejä on arvioitu talouden tasapainon, toiminnan laadun sekä turvallisuuden ja jatkuvuuden näkökulmasta.

Riskit on arvioitu toimialoittain ja liikelaitoksittain sekä konserniyhtiöittäin. Riskien seurantaan on nimetty vastuuhenkilöt. Toimialojen ja liikelaitoksen taulukot muodostavat siten kaupungin riskiarvioinnin. Toimielimenä kaupunginhallitus ja sen alainen konsernipalvelut -toimiala vastaa tilinpäätökseen laadittavasta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan selonteosta toimialoilta saatujen osaraporttien pohjalta.

1.2 Jämsä 2025 -strategia Kuntastrategian lähtökohdat

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiaa koskevilta osin kuntalaki tuli sovellettavaksi valtuustokauden 1.6.2017 alusta.

Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon:

- 1) kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen;
- 2) palvelujen järjestäminen ja tuottaminen;
- 3) kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet;
- 4) omistajapolitiikka;
- 5) henkilöstöpolitiikka;
- 6) kunnan asukkaiden osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuudet;
- 7) elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. Kuntalain 110 §:n mukaisesti talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja –suunnitelmassa on hyväksyttävä kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Taloutta koskevilta osin kuntalaki on tullut voimaan jo 1.5.2015 lukien.

Strategian päivittäminen

Jämsän kaupungin valtuusto hyväksyi 28.11.2022 § 159 vuosina 2021–2022 päivitetyn kuntastrategian, joka tähtää vuoteen 2025. Strategia perustuu visioon Jämsän kaupungista, jossa on ”Aikaa elämälle”. Strategian mukaisesti Jämsän kaupungin arvot ovat yhteistyökykyisyys, palveluhenkisyys, avoimuus ja kestävyys. Strategiaa toteutetaan kiinteässä yhteydessä taloussuunnitteluun ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan erityisesti tilinpäätöksen yhteydessä. Strategiaprosessi jatkuu ns. rullaavana ja sitä päivitetään aina tarvittaessa toimintaympäristössä tai kaupungin toimintaedellytyksissä tapahtuneiden muutosten sitä edellyttäessä. Uuden strategian painopisteet on huomioitu toimialojen taloussuunnitelmissa.

Kuntastrategian tavoitteet

Jämsän kaupungin strategian perustana on ajatus turvallisesta, toimivasta ja vastuullisesta yhteisöstä, joka mahdollistaa sujuva arjen niin asukkaille kuin vierailijoille. Kaupungin rooli yhteisön rakentajana ja palveluiden järjestäjänä pohjaa hyvää hallintoon ja tasapainoiseen talouteen. Aktiivisella omistajapolitiikalla tavoitellaan yhteisön kokonaisedun kasvua. Kuntastrategiaan on määritelty hyvän hallinnon ja tasapainoisen kuntatalouden lisäksi viisi tavoitetta:

Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä

Luomme edellytyksiä osaamiselle, kansainvälistymiselle, työpaikkojen syntymiselle ja yrittäjyyden kasvulle. Kannustamme uusin avauksiin, kokeilemme, innovoimme, sallimme ja rakennamme kumppanuuksia. Houkuttelemme yrityksiä, osaavaa työvoimaa ja matkailijoita.

Hyvinvointia ja turvallisuutta

Tarjoamme turvallisen ja toimivan arjen. Mahdollistamme aktiivisen elämän, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn. Vahvistamme yhteisöllisyyttä ja yhteistyötä. Luomme puitteita liikkumiselle, kulttuurille ja monipuoliselle asumiselle.

Ympäristö-vastuuta

Huolehdimme ympäristön viihtyisyydestä ja ennakoimme ympäristöpäätösten vaikutukset. Panostamme ympäristökasvatukseen ja vastuulliseen luontomatkailuun. Vahvistamme alueen kokonaiskestävyyttä. Jämsä on hiilineutraali vuonna 2035.

Palveleva kaupunki

Teemme yhdessä, kohtaamme ja osallistamme. Rakennamme vahvoja verkostoja ja katkeamattomia palveluketjuja. Luomme myönteisiä palvelukokemuksia ja keräämme asiakaspalautetta. Uudistamme palveluja ja hyödynnämme digitaalisuutta. Rakennamme positiivista kaupunkimainetta.

Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö

Huolehdimme, että meillä on oikea määrä osaavaa henkilöstöä oikeassa paikassa. Panostamme työilmapiiriin, työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen. Olemme rohkeita kehittämään osaamistamme ja työtämme tavoitteellisesti.

Strategiaan on muodostettu myös ensimmäistä kertaa Jämsän kaupungin palvelulupaus. Kaupungin jokainen toimintayksikkö on osaltaan määritelty, miten palvelulupaus toteutuu arkipäiväisessä palvelutuotannossa.

Lupaamme kuunnella ja ratkaista kuntalaisten asioita

Olemalla ystävällisiä ja palvelemalla positiivisella asenteella

Vastaamme yhteydenottoihin viipymättä ja autamme asiakasta asian hoidossa

Jokainen yhteydenotto tuottaa arvoa asiakkaalle.

Keräämällä toiminnastamme palautetta systemaattisesti ja kehittämällä toimintaamme

2 TULOSLASKELMA

2.1 Talouden vertailtavuus

Talousarvioasetelma muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta.

Talousarvioasetelma on kaupungin talousarvio- ja -suunnitelmarakenne, joka sisältää toimialojen, liikelaitosten, tulosalueiden, tuloyksiköiden ja kustannuspaikkojen muodostaman organisaattiorakenteen. Suurimmat muutokset tapahtuivat vuoden 2023 alussa hyvinvointialueiden aloittaessa. Talouden tasapainottamishjelmaan sisältyy toiminnan uudelleenorganisointitavoitteita, joita toteutetaan taloussuunnittelukaudella 2024 - 2027.

Talousspalveluissa yhdistetään talous- ja kirjanpito palveluiden kustannuspaikat suuremman joustavuuden takia. Kirjanpito päällikkö toimii esihenkilönä ulkoiselle laskentatoimelle ja konsernipalvelujohtaja puolestaan taloussuunnittelupuolella. Puhelinvaihte lopetetaan ja resurssi siirtyy hoitamaan jätehuollon asiakaspalvelun ja laskutuksen tehtäviä. Tietohallinnon laskutus Jämsän Terveys Oy:lta vähenee sitä mukaa kun hyvinvointialue ottaa toimintoja omassa organisaatiossaan hoidettaviksi.

2.2 Toimintatuotot

Toimintatuotot sisältävät myynti-, maksutuotot, saadut tuet ja avustukset sekä muut toimintatuotot.

Myyntituotot ovat tuloja tavaroiden ja palvelujen myynnistä, jotka on tarkoitettu myytäväksi pääsääntöisesti tuotantokustannukset peittävään hintaan. Kaupungin liiketoiminnan suoritteista perimät korvaukset merkitään myyntituottoihin riippumatta siitä, kattavatko ne tuotantokustannukset. Maksutuotot ovat asiakasmaksuja ja muita maksuja tavaroista ja palveluista, joiden hinnoittelun tarkoituksena ei ole kattaa tuotantokustannuksia kokonaisuudessaan tai joiden hinnat määritellään asiakkaan maksukyvyyn mukaan. Monista maksujen perusteista säädetään laissa tai asetuksessa. Jämsän kaupungin (ml. vesilaitos) menoista katetaan maksuilla ja myyntituloilla 14 %.

Kaupungin myyntituottojen parempaa kulujen kattamista on päätetty parantaa vesi- ja jätevesimaksujen sekä jätehuoltomaksujen korotuksilla. Veden käytön vähentyminen kaupungissa kasvattaa olemassa olevien liittymien kustannustaakkaa. Vesilaskutuksen ja jätelaskutuksen taksoja korotetaan taloussuunnittelukaudella siten, että ne kattavat toiminnan kustannukset. Ulkoisia myyntituottoja on talousarviossa 8,7 miljoonaa euroa.

Maksutuottoihin kaupungilla kirjataan asiakasmaksut ja mm. erilaiset palvelumaksut, suunnittelu- ja mittaus- ja rakennusvalvonnan ja tarkastusten maksut. Ulkoisia maksutuottoja on talousarviossa 1,1 miljoonaa euroa. Kaupungin maksuissa pyritään omakustannushintaan lainsäädännön sen salliessa. Kaupungin tulopohjasta on huolehdittava siltä osin kuin se on omassa päätöksenteossa, joten maksuja ja taksoja tarkastellaan vuosittain ja tarvittaessa korjataan inflaatio- ja kulukertoimilla.

Tiliryhmään tuet ja avustukset kirjataan mm. valtiolta saadut tuet. Tukiin ja avustuksiin sisältyy mm. työllistämistuki ja hankkeisiin saadut rahoitukset. Tukia ja avustuksia on talousarviossa 2,5 miljoonaa euroa. Muutettuun talousarvioon 2023 verrattuna tukien ja avustusten määrä vähenee yli miljoonalla eurolla hanketoiminnan supistamisen takia.

Muihin toimintatuottoihin kuuluvat erityisesti maa- ja vesialueiden sekä toimitilojen vuokratuotot. Ulkoisia muita toimintatuottoja on talousarviossa 8,8 miljoonaa euroa, joista suurin osa (6,5 Meur) tulee hyvinvointialueelta.

2.3 Toimintakulut

Henkilöstökuluihin kirjataan palkat ja palkkiot sekä henkilösivukulut (mm. eläkemaksut, sairaus-, työttömyys- ja tapaturmavakuutusmaksut). Henkilöstökulut ovat 51 % (sis. vesilaitos) kaupungin toimintakuluista. Henkilöstökuluihin on sopimuskorotusten vuoksi arvioitu 2,99 %:n suuruinen palkankorotusvara. Henkilöstökulut ovat talousarviossa 34,0 miljoonaa euroa.

Palvelujen ostoihin kirjataan sekä ulkoiset että sisäiset palvelujen ostot. Palvelujen ostot ovat 29 % kaupungin (sis. vesilaitos) toimintakuluista. Ulkoiset palvelujen ostot ovat talousarviossa 19,6 miljoonaa euroa.

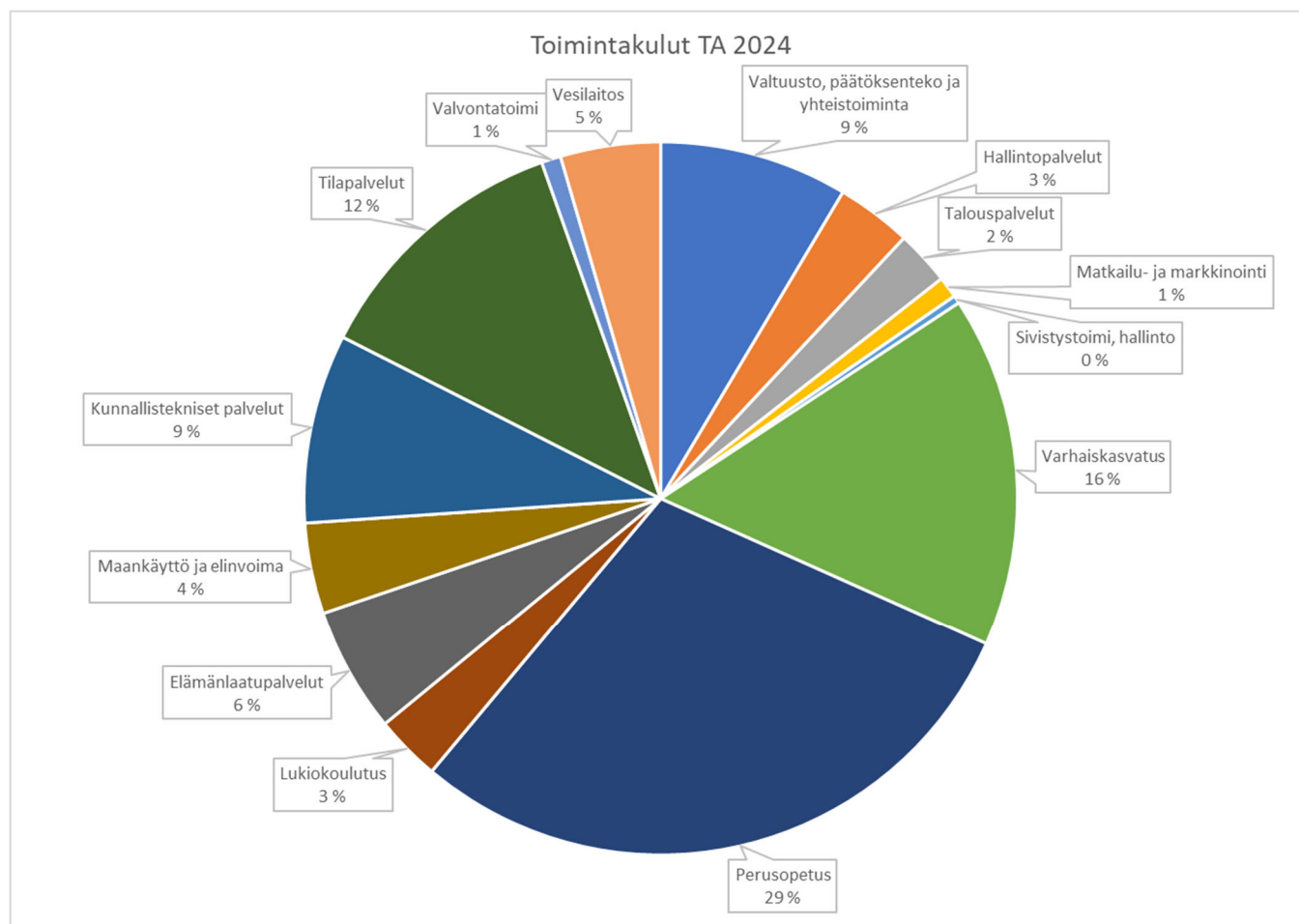
Aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin kirjataan mm. tarvikkeet, lämmitys, sähkö, muu materiaali ja pienkalusto. Aineita, tarvikkeita ja tavaroita on talousarviossa 7,6 miljoonaa euroa.

Avustuksiin kirjataan kaupungin vuosittain myöntämät avustukset kotitalouksille ja yhteisöille (3,0 Meur).

Muissa toimintakuluissa on suurimpana eränä ulkoiset vuokratulot. Ulkoisia muita toimintakuluja talousarviossa on 2,4 miljoonaa euroa.

Tehtävittäin toimintakulut jakautuvat seuraavasti:

2.4 Toimintakate

Toimintakate on toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus, ja se osoittaa, paljonko jää verovaroin ja valtionosuuksien katettavaksi toimintamenoista. Toimintakatteessa on huomioitu valmistus omaan käyttöön. Toimintakate ei ole suuruudeltaan vertailukelpoinen aikaisempien vuosien lukuihin hyvinvointialueen muodostamisen ja liikelaitosmuutosten vuoksi. Toimintakatteen kasvu on saatava maltilliseksi ja varsinkin taloussuunnittelukaudella 2024 - 2027 vakiintumaan 44 miljoonan euron tasolle.

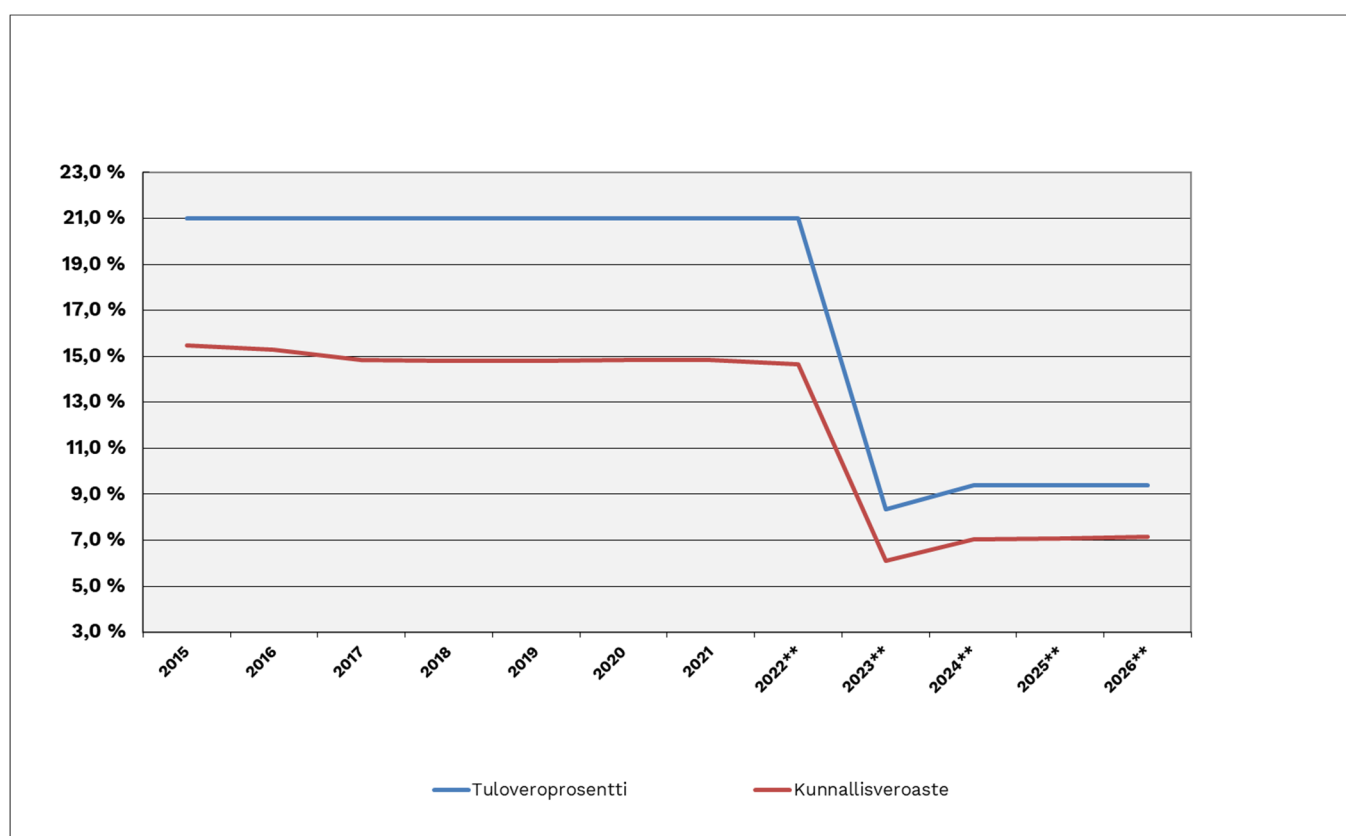
TOIMINTAKATE (1 000 €)	2020	2021	2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
kaupunki ja liikelaitokset								
sisäiset ja ulkoiset								
Toimintatuotot	61 987	69 329	71 532	30 483	29 204	28 537	27 098	27 112
Valmistus omaan käyttöön	268	263	298	273	220	220	220	220
Toimintakulut	189 077	200 372	209 867	78 512	74 720	73 194	71 560	71 516
Toimintakate	-126 822	-130 780	-138 037	-47 756	-45 296	-44 437	-44 242	-44 184
Muutos € ed. vuosi	-4 167	-3 958	-7 257	90 281	2 460	859	195	58
Muutos-% ed. vuosi	3,40 %	3,12 %	5,55 %	-65,40 %	-5,15 %	-1,90 %	-0,44 %	-0,13 %

2.5 Verotulot

2.5.1 Kunnallisvero

Jämsän kaupungin kunnallisverotulot vuonna 2023 ovat alkuperäisessä talousarviossa 34,2 miljoonaa euroa. Tuoreimman veroennusteen mukainen summa on 32,7 miljoonaa euroa. Maksuunpanotilitys vuodelta 2022 peritään marraskuussa 2023 ollen 1,6 miljoonaa euroa. 1,04 prosenttiyksikön mukainen korotus 9,4 %:iin nostaa vuoden 2024 kunnallisverotuloarvion 35,2 miljoonaan euroon. Talousarvioon jätetään sekä talousarvio- että suunnitelmavuosille 0,5 Meuron varmuusmarginaali. Ilman korotusta verotulot jäisivät 31,7 miljoonaan euroon. Nämä luvut osoittavat kunnallisverotuoton junnaamisen paikoillaan ja vasta 2025-2026 ne nousevat hienoiseen nousuun.

Veroennusteessa on huomioitu myös Tilastokeskuksen väestöennuste. Tulevien vuosien veroperustemuutokset on huomioitu arviossa valtion talousarvion tilanteen mukaisina. Efektiiivinen kunnallisveroaste korotuksen jälkeen on 7,04 %.

Hallituksen esittämät veroperustemuutokset alentavat kunnallisveron tuottoa vuonna 2024 johtuen hallitusohjelman mukaisista ansiotasoindeksin tarkistuksista, muutoksista matkakuluvähennykseen ja työtulovähennykseen. Ansiotulojen arvioitu kehitys on heikentynyt syksyn aikana. Palkkasumman kehitys valtakunnan tasolla 2022–2023 pienenee noin 0,5 prosenttiyksiköllä heikompien työllisyysnäköymien sekä Tulorekisteristä saatujen palkkatulotietojen seurauksena. Sen sijaan alennetut työttömyysvakuutus- ja päivärahamaksut parantavat kunnallisveron tuottoa.

2.5.2 Yhteisövero

Yhteisöveron kuntaosuutta korotettiin voimakkaasti koronavuosina 2020 ja 2021. Vielä vuonna 2022 kuntaosuus oli normaalia korkeampi kunnes 2023 palattiin normaalille tasolle. Kesäkuusta alkanut yhteisöveron verovuoden 2023 ennakkoverojen heikko kehitys on jatkunut syyskuun loppuun asti. Loppuvuoden kehitys ei näillä näkymin näytä merkittäviä piristymisen merkkejä. Työttömyysvakuutus- ja päivärahamaksujen alentaminen nostaa jonkin verran yhteisöveron tuottoa.

MAKSETTAVA YHTEISÖVERO							
VEROVUOSI	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
<i>Yhteisöveroprosentti</i>	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
<i>Kuntaryhmän osuus</i>	0,4213	0,4434	0,3376	0,2391	0,2367	0,2367	0,2292
KUNNAN OSUUS YHT.VEROSTA	13 659	17 381	11 405	6 963	7 157	7 505	7 737
<i>Muutos %</i>	46,0	27,2	-34,4	-38,9	2,8	4,9	3,1

2.5.3 Kiinteistövero

Kiinteistöveroprosentteja korotettiin Jämsässä viimeksi vuonna 2010. Maapohjan veroprosentti eriytetään vuoden 2024 alusta yleisestä kiinteistöveroprosentista. Hallitusohjelman mukaisesti maapohjan kiinteistöveron alaraja korotettiin 1,30 prosenttiin nykyisestä 0,93:sta. Vero lasketaan siten jatkossa erikseen maapohjalle ja rakennukselle kaikkien rakennusten osalta.

Kiinteistöveroprosenttirajat 2024 alkaen	Min	Max
Yleinen, rakennukset	0,93	1,80
Yleinen, maa-alueet	1,30	1,80
Vakituinen asuminen	0,41	0,90
Muut asuinrakennukset	0,93	1,80
Rakentamaton rakennuspaikka	0,00	6,00
• jos määrätään alaraja	2,00	
Voimalaitos	0,00	3,10
Yleishyödyllinen yhteisö (mahdollista määrätä)		0,00

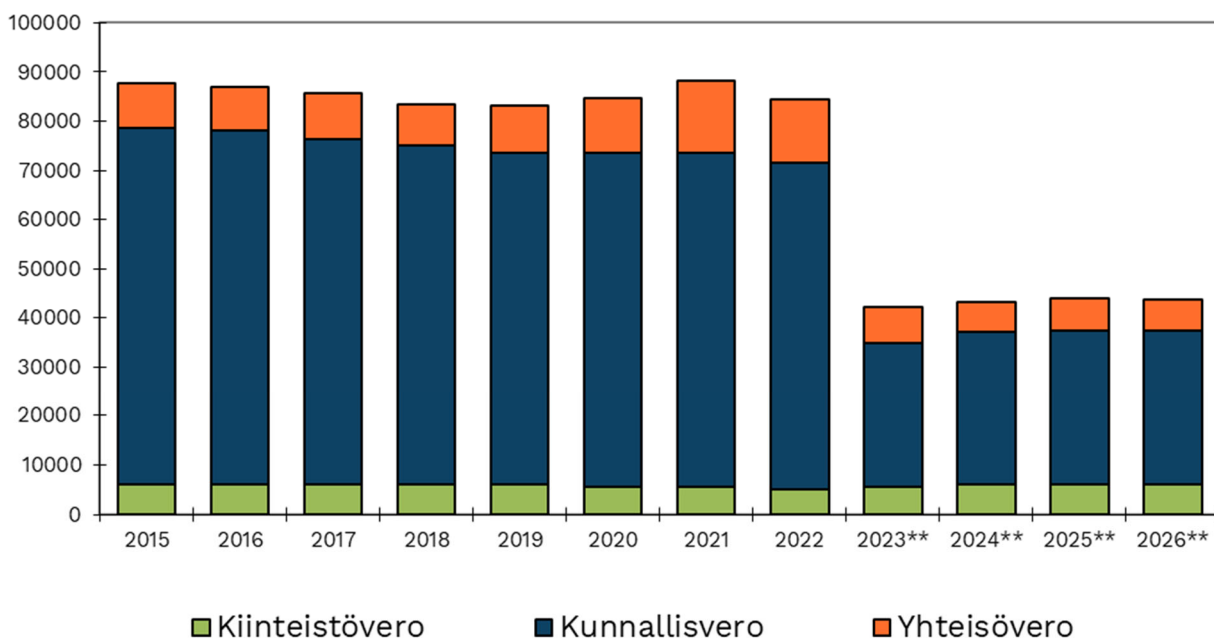
Vakituisten asuinrakennusten veroprosenttia nostetaan maltillisesti 0,45 %:sta 0,50 %:iin. Muiden asuinrakennusten eli vapaa-ajan asuntojen veroa nostetaan 1,05 %:sta 1,20 %:iin.

Näiden korotusten vaikutuksesta maapohjan verotulo nousee noin 335 000 euroa, vakituisten asuntojen noin 242 000 euroa ja muiden asuinrakennusten noin 112 000 euroa, yhteensä siten noin 689 000 euroa vuonna 2024.

Jämsän kaupungin veroprocentit	2009	2010	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tulovero	19,5	21	21	21	21	21	21	21	8,36	9,4
Kiinteistövero yleinen, rakennukset	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Kiinteistövero yleinen, maa-alueet										1,30
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakituiset asuinrakennukset	0,40	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,50
Muut asuinrakennukset	1,00	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,05	1,20
Voimalaitokset	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50	2,50
Rakentamattomat tontit	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00	3,00

Kunnan arvioitu reaalin verotulo 2015-2026

1000 €

2.6 Valtionosuudet

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu hallinnollisesti kahdesta osasta:

1. kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (laki 618/2021), jota hallinnoi valtiovarainministeriö, ja
2. opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudesta (laki 1705/2009), jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vaikka hallinnollisen jaon perusteella voisi päätellä toisinkin, niin valtaosa kuntien varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen valtionosuusrahoituksesta määräytyy valtiovarainministeriön hallinnoiman peruspalvelujen valtionosuuden laskentatekijöiden kautta.

Peruspalvelujen valtionosuus koostuu kuntien kustannuserojen sekä tulopohjan tasauksesta.

Kustannuserojen laskentaperusteena ovat asukasmäärän ja ikärakenteen lisäksi erilaiset olosuhdetekijät. Tulopohjaa tasataan kunnan verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen kautta. Varsinaisesta peruspalvelujen valtionosuudesta eriytettynä osana kunnille maksetaan myös veromenetysten korvausta.

Kuntien palvelutuotannon kustannukset ja verotulot poikkeavat paljon toisistaan muun muassa väestön ikärakenteen ja olosuhteiden takia. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palvelujen saatavuuden varmistaminen tasaisesti koko maassa siten, että kansalaiset voivat saada tietyn tasoiset peruspalvelut asuinpaikastaan riippumatta kohtuullisella verorasituksella.

Kuntien vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätösten mukaiset hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset ja kunnista siirtyvät verotulot vaikuttavat kuntien valtionosuuden määrään siltä osin kuin 12,64 prosenttiyksikön mukainen verotulojen siirto ja yhteisöveron kolmasosa ei niitä kata. Valtakunnan tasolla sote/pela - kustannukset kasvoivat vuonna 2022 reilun seitsemän prosenttia, Jämsässä 5,4 %. Niissä kunnissa, joissa kasvavat verotulot kattoivat suurelta osin siirtyvien sote-kulujen kasvun, valtionosuuksia ei tarvinnut leikata ja päinvastoin.

Valtionosuuksien lasku on koko maassa keskimäärin 7 %, Keski-Suomessa lähes 30 % ja Jämsässä 70 %. Ilman verotulojen tasausta Jämsän peruspalvelujen rahoitus vuodelle 2024 on 162 636 euroa negatiivinen. Valtionosuusrahoitus ei sote-uudistuksen jälkeen perustu kuntien tehtäviin vaan siihen, miten sote-kustannukset kehittyivät vuosina 2021-2022 ja lopullisen vuoden 2022 verotuksen perusteella. Vuosien 2023 ja 2024 osalta lisävähennykset huomioidaan takautuvasti suunnitteluvuosina 2025 - 2027.

Asukaskohtainen valtionosuus putoaa vuoden 2022 noin 2 500 eurosta vuoden 2023 noin 260 euroon ja siitä edelleen vuoden 2024 noin 89 euroon. Kokonaissummana tämä tarkoittaa 47 milj. eurosta (2022) 5,7 milj. euroon (2023) ja nykyiseen 1,7 milj. euroon (2024). Suunnitelmavuosien valtionosuusarviot ilman TE-uudistuksen summia ovat 581 470 eur (2025), 481 954 eur (2026) ja 1 011 155 eur (2027).

Ikärakenne			Laskennalliset kustannukset, euroa
	määrä	perushinta	
0-5-vuotiaat	613	8 186,31	5 018 208
6-vuotiaat	139	8 686,50	1 207 424
7-12-vuotiaat	1 117	7 231,33	8 077 396
13-15-vuotiaat	635	12 434,58	7 895 958
Yli 16-vuotiaat	16 843	64,06	1 078 963
Ikärakenne yhteensä:	19 347	1 203,18	23 277 948

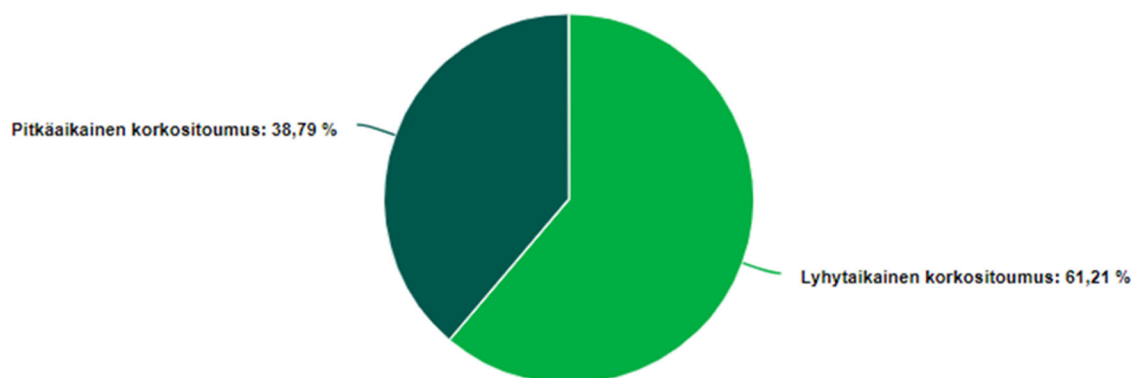
Jokainen jämsäläinen rahoittaa kaupungin palveluja laskennallisesti 1 388,75 eurolla eli yhteensä 26 868 146 euroa. Peruspalvelujen valtionosuus ilman tulopohjan tasausta on - 2 694 852 euroa. Tulopohjan tase on 2 532 217 euroa eli sen erotuksena kaupungin peruspalvelujen valtionosuus on negatiivinen - 162 636 euroa. Veroperustemuutoksista johtuvien veromenetysten korvaus on 3 336 534 euroa eli OKM:n vähennyksen (-1 454 619 €) jälkeen Jämsän valtionosuus vuonna 2024 on 1 719 279 euroa.

2.7 Rahoitustuotot ja kulut

Kaupungin lainamäärä (ml. vesilaitos) tilinpäätöksessä 2022 oli 27,9 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 lopussa sitä arvioidaan olevan 23,4 miljoonaa euroa.

Kaupungin lainakannan korkoriskin jakautumasta on lyhytaikaisen korkositoumuksen osuus 61,2 % / 15,4 M€ ja pitkäaikaisen korkositoumuksen osuus eli kiinteä korkoisia 38,8 % / 9,7 M€. Vaihtuvakorkoisten lainojen suurempi osuus nostaa keskikoron 2,9 %:iin ja korkokulut noin 640 000 euroon vuonna 2024.

Korkoriskin jakauma (ml. johdannaiset)

Antolainoja kaupungilla tilinpäätöksessä 2022 oli 7,1 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 lopussa niitä arvioidaan olevan 6,5 miljoonaa euroa. Antolainojen keskikorko vuonna 2024 on 2,7 %. Korkotuotot antolainoista ovat noin 171 000 euroa. Osinkotuottoja Jämsän kaupunki saa lähinnä pörssiyrityiltä ja Jämsän Aluelämpö Oy:ltä.

2.8 Vuosikate

Lisätalousarvion 2023 mukaisesti vuosikate on arvioitu olevan 5,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2024 se laskee 5,2 miljoonaan euroon, mikä ei riitä kattamaan poistoja kuin 65,2-prosenttisesti. Suunnitelmavuosina vuosikate nousee vuonna 6,7 ja 7,7 miljoonaan euroon. Vuosikate riittää kattamaan poistot lähes täysin vasta vuonna 2026.

VUOSIKATE (1 000 €) kaupunki ja liikelaitokset	2020	2021	2022	TA + lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Vuosikate	12 478	8 886	857	5 417	5 180	6 671	7 704
Muutos ed. vuosi	4 180	-3 592	-8 029	4 560	-237	1 491	1 033
Muutos - %	50,37 %	-28,79 %	-90,36 %	532,09 %	-4,38 %	28,78 %	15,48 %
Vuosikate/Poistot %	147,9 %	103,9 %	9,9 %	64,2 %	65,2 %	85,5 %	97,8 %
Vuosikate/asukas €	397	445	99	642	652	855	978

2.9 Poistot

Poistot laskevat suunnitelmakaudella hieman 8 miljoonan alle maltillisen investointiohjelman ansiosta. Poistojen suuruus riippuu vuosittaisista uusinvestoinneista ja aikaisemmista suunnitelman mukaisista poistoista. Kaupunki noudattaa poistojen ja -menetelmien kunnille annettua yleisohjetta.

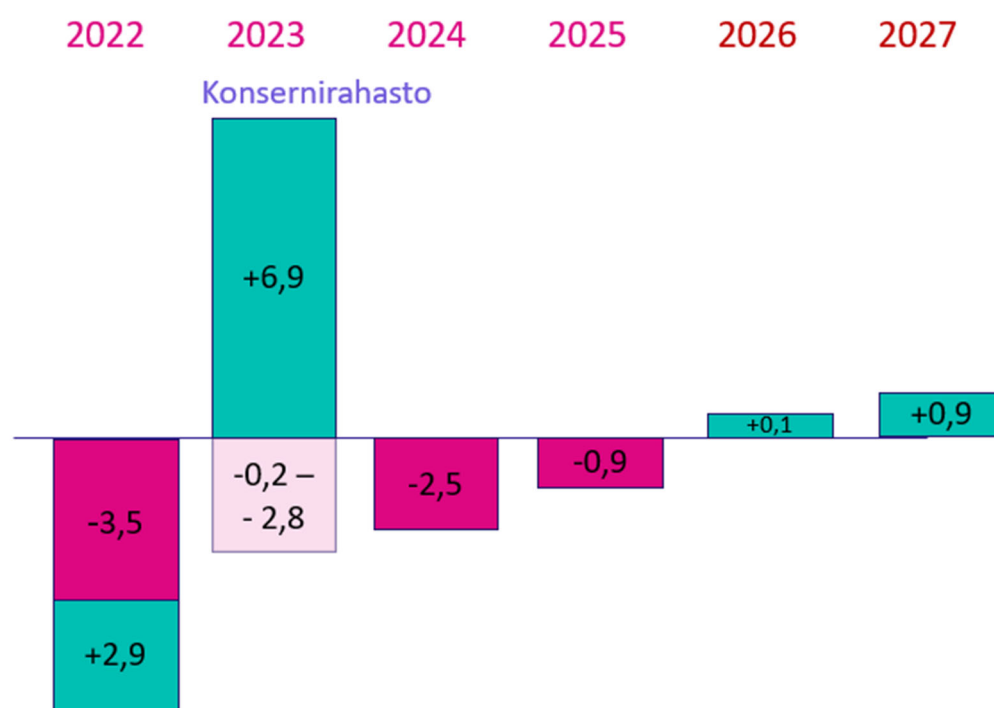
2.10 Tilikauden tulos ja taloussuunnitelman tasapainottaminen

Taloussuunnitelma on laadittu talousarviovuodelle ja poikkeuksellisesti kolmelle seuraavalle vuodelle, jotta tasapaino voidaan saavuttaa. Tasapainottamisohjelma on laadittu sekä tekemällä rakenteellisia uudistuksia palveluverkkoon ja palvelutasoon että tekemällä veronkorotuspäätöksiä.

Vuodelle 2024 on valmisteltu kahden miljoonan euron ja seuraavina vuosina 2025–2027 kumuloituen kolmen miljoonan euron säästöt. Talousarvioon 2024 on sisällytetty:

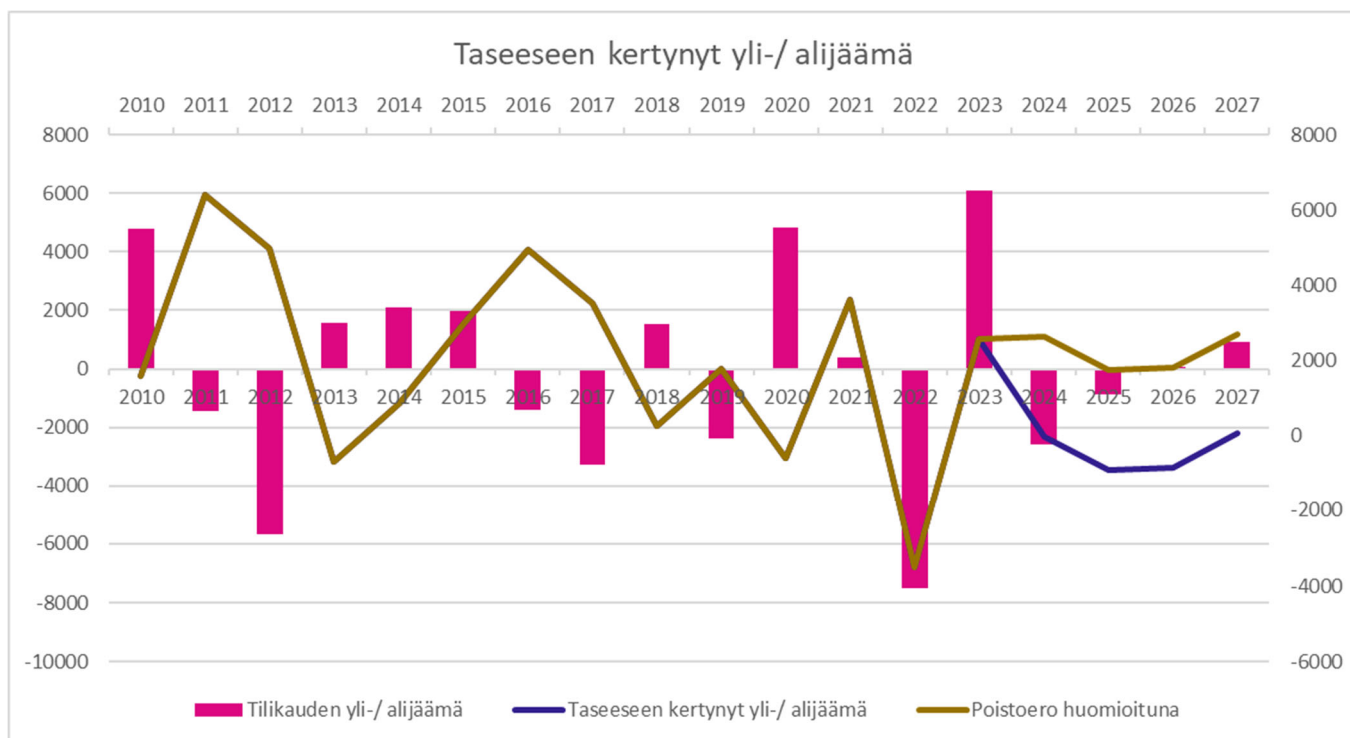
- o 1,04 prosenttiyksikön kunnallisveron korotus (9,4 %)
- o kiinteistöveron korotus
  - maapohja (1,30 %)
  - vakituinen asuinrakennus (0,50 %)
  - muut asuinrakennukset (1,20 %).

Talousarvioarviovuoden 2024 vuosikate on 5,2 miljoonaa euroa ja tilikauden alijäämä 2,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2025 syntyisi vielä alijäämää noin 0,9 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että kolmantena taloussuunnitelmavuonna 2026 kaupungin talous on tasapainossa tai ylijäämäinen.

Investointivaraus

Talouden tasapainottamisohjelma tasapainottaa taloussuunnitelmakauden 137 tuhatta euroa ylijäämäiseksi. Laskelmassa vuoden 2023 alijäämäksi on ennustettu -826 245 eur (TA 2023 + Ita1). Taseessa oleva kertynyt poistoero (TP 2023 jäljellä 2,6 Meur) säilyy.

Investointisuunnitelma 2024–2027 on laadittu siten, että tulo-rahoitus kattaa kunnallistekniikan ja irtaimiston investoinnit, kun taas talonrakentaminen rahoitetaan lainarahalla. Talonrakentamisesta suurin osa kohdistuu paloaseman perusparannukseen ja laajennukseen, jota vastaan kaupunki saa vuokratuottoa.

Talouden tasapainottamisohjelmaan on sisällytetty palveluverkon karsintaa, palvelutason ja rahan käytön rajoittamista ja päällekkäisten prosessien sekä toimintojen poistamista. Toiminnan uudelleenorganisointia tehdään modernilla tavalla ja digitalisaatiota hyväksi käyttäen. Palveluverkon supistamisen myötä turhiksi jääneet tilat myydään ja jos ostajaa ei löydy, ne jätetään ilman lämmitystä ja ylläpitoa sekä puretaan talouden sen salliessa.

Talouden tasapainottamisessa henkilöstömenojen karsinta muodostavaa keskeisen osan tehtävistä säästöistä. Henkilöstömenot muodostavat lähtötilanteessa noin 51 prosenttia kaupungin toimintamenoista. Henkilötyövuosien ja henkilöstömenojen vähentäminen edellyttää palveluiden, toimintojen, tehtävien ja työnjakojen tarkastelemista.

Jämsän kaupungin henkilöstömäärä on laskenut vuodesta 2022, koska henkilöstöä siirtyi Keski-Suomen ja Pirkanmaan hyvinvointialueille (210,03 htv) sekä Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitoksen (93 htv) yhtiöittämisen seurauksena. Vuoden 2023 henkilöstösuunnitelmassa henkilötyövuosia on yhteensä 619,30 ja vuonna 2024 589,95 htv. Vakituksia työntekijöitä ja viranhaltijoita oli kaupungin palveluksessa vuoden 2023 kesäkuun viimeisenä päivänä koko vuosi arvioiden 443,6 htv, sijaisia ja muita määräaikaisia 176,8 htv.

Henkilöstömenojen ja henkilötyövuosien vähentämisessä osana palvelujen tarkastamista hyödynnetään eläköitymistä ja muuta henkilöstön vaihtuvuutta. Taloussuunnittelukaudella Kevan eläköitymisennusteen (alin eläkeikä) mukaan arvioidaan nykytilanteesta vuoteen 2027 saakka jäävän eläkkeelle noin 60 henkilöä. Eläke- ja muu poistuma (esim. irtisanoutuminen) hyödynnetään ja tehtävät priorisoidaan sekä järjestellään sisäisesti. Hankerahoituksen vähentäminen tulee päättämään osan määräaikaisista tehtävistä.

Jämsän kaupungin talouden tasapainottamishjelma muodostuu seuraavista käyttötalouden toimenpiteistä:

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
KONSERNITOIMIALA		
☐ luottamustoimielinten jäsenmäärän karsiminen <ul style="list-style-type: none"> ☐ valtuusto 43 --> 31 ☐ kaupunginhallitus 9 --> 7 ☐ jaostot 7 --> 5 ☐ lautakunnat 9 --> 7 ☐ puolet kokouksista järjestetään etäkokouksina ☐ kaupunginvaltuuston ja -hallituksen muiden "sitomattomien" määrärahojen karsinta 10 %:lla	48 000,-	282 000,-
☐ tehtäväjärjestelyjen kautta eläköitymistä hyödyntäen tehtävät henkilöstökulusäästöt	35 000,-	885 000,-
☐ toimintojen uudelleenorganisointi	40 000,-	120 000,-
☐ tukipalveluiden tuottaminen kuntayhteistyön ja mahdollisen ulkoistuksen avulla		200 000,-
☐ hankkeiden omarahoituksen pienentäminen	80 000,-	320 000,-
☐ koulutus- ja matkakulujen karsinta	50 000,-	200 000,-
☐ Jämsä-lisän lakkautus	20 000,-	80 000,-
☐ Matkailu, markkinointi ja viestintä	66 000,-	339 000,-
☐ tulosalueiden muiden kustannusten leikkaaminen	180 000,-	720 000,-
YHTEENSÄ	519 000,-	3 146 000,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
SIVISTYSTOIMIALA, hallinto		
☐ hankintojen karsiminen	2 500,-	9 000,-
☐ puolet kokouksista järjestetään etäkokouksina	500,-	2 000,-
☐ kokousten kahvitarjoilun lopettaminen	1 700,-	6 800,-
YHTEENSÄ	4 700,-	17 800,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
SIVISTYSTOIMIALA, varhaiskasvatus		
☐ palveluverkon tarkastelu: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Peiponpesän lakkautus 1.8.2024; luontainen palvelutarpeen vähenemistä johtuva ☐ Puukilan pk 2 ryhmäiseksi 1.8.2026: luontainen palvelutarpeen vähenemisestä johtuva ☐ Hallin pk 2 ryhmäiseksi 1.8.2024, luontainen palvelutarpeen väheneminen 	105 000,-	1 097 700,-
☐ hanketoimintaa supistetaan	50 000,-	290 000,-
☐ luontaisen poistuman hyödyntäminen ja hallinnon uudelleen organisointi	9 000,-	252 000,-
☐ koulutusten, ostopalvelujen, materiaali- ja kalustohankintojen vähentäminen	21 000,-	65 000,-
YHTEENSÄ	185 000,-	1 704 700,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
SIVISTYSTOIMIALA, perusopetus		
☐ palveluverkon tarkastelu: <ul style="list-style-type: none"> ☐ Koskenpään koulun lakkautus 1.8.2025 alkaen ☐ Länkipohjan koulun lakkautus 1.8.2025 alkaen 		871 000,-
☐ digitalisaation vaikutus toimistopalveluihin		49 000,-
☐ perusopetuksen tuntijaon muuttaminen, - 4vvh		91 000,-
☐ tuntikehyksen pienentäminen sarjaisuuksia vähentämällä	125 000,-	1 425 000,-
☐ liikuntapainotteisen luokan lakkauttaminen	4 290,-	46 990,-
☐ hankintojen vähentäminen	15 000,-	37 000,-
☐ hanketoiminnan supistaminen	52 000,-	208 000,-
☐ työvoimakustannusten hillitseminen (ohjaajien työaika vastaamaan koulujen työaika)	100 000,-	400 000,-
☐ toiminnan maksujen korottaminen (iltapäivätoiminta)		
YHTEENSÄ	296 290,-	3 127 990,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
SIVISTYSTOIMIALA, lukio		
☐ hanketoiminnan lakkautus	5 300,-	27 200,-
☐ tuntikehysleikkaus 1.8.24 alkaen (2024 lukio kolmisarjaisena, valinnaisuuden vähentäminen)	25 000,-	175 000,-
☐ opetuksen ostopalvelujen lisääminen	5 000,-	20 000,-
☐ kalustohankintojen vähentäminen	5 000,-	20 000,-
☐ itsenäisen opiskelun lisääminen	5 000,-	20 000,-
YHTEENSÄ	45 300,-	262 200,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
SIVISTYSTOIMIALA, elämänlaatu palvelut		
☐ opistot <ul style="list-style-type: none"> ☐ kurssiohjelman tiivistäminen ☐ työväenopiston taksojen korotus ☐ muskariryhmien vähennys ☐ musiikkiopiston taksojen korotus ☐ hankintojen vähentäminen ☐ Vinnin piharakennuksen asunnon vuokraus 	35 200,-	201 500,-
☐ kirjastopalvelut <ul style="list-style-type: none"> ☐ kirjastoauton lakkaaminen ☐ Hublet-järjestelmästä ja kahvikoneesta luopuminen ☐ henkilöstöllisen aukioloajan muutos ☐ menoleikkaukset mm. aineistohankinta 	61 200,-	335 100,-
☐ vapaa-aikapalvelut <ul style="list-style-type: none"> ☐ Kivipankista luopuminen ☐ liikennepuistosta luopuminen ☐ avustusten 10 % leikkaus ☐ uimahallin aukioloaikojen supistaminen ☐ hankintojen ja hanketoiminnan vähentäminen ☐ etsivän nuorisotyön palauttaminen kaupungin toiminnaksi 	90 050,-	449 200,-
YHTEENSÄ	186 450,-	985 800,-

SIVISTYSTOIMIALA YHTEENSÄ	717 740,-	6 098 490,-
----------------------------------	------------------	--------------------

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
ELINVOIMATOIMIALA, maankäyttö ja elinvoima		
☐ kiinteistömyyntitulojen lisäys		100 000,-
☐ metsänmyyntitulojen lisäys		100 000,-
☐ osallistuvasta budjetoinnista luopuminen	15 000,-	105 000,-
☐ tehtävien uudelleenjärjestelyt (tonttipalvelut, kaavoitus)	75 000,-	300 000,-
☐ palvelujen ostoja karsitaan, suunnittelun rahoitukseen ulkopuolista rahoitusta	60 000,-	300 000,-
☐ messut ja markkinointikulut	10 000	40 000,-
☐ muut toimenpiteet	9 250,-	37 000,-
YHTEENSÄ	169 250	982 000,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
ELINVOIMATOIMIALA, tilapalvelut		
☐ tyhjien tilojen lämpöjen katkaiseminen tai myynti		200 000,-
☐ kiinteistöjen ylläpidon vähentyminen		320 000,-
☐ karsitaan rakennusten kunnossapidon ja korjausten palveluostoja	315 000,-	1 260 000,-
☐ kiinteistötekniikan kehittäminen		21 000,-
☐ tarkistetaan tilavuokrasopimusten ehdot ja laskutus	79 200,-	316 800,-
☐ ilkiavalta kouluilla ja ulkoalueilla	3 000,-	12 000,-
☐ muu materiaali	10 000,-	40 000,-
YHTEENSÄ	407 200,-	2 169 800,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
ELINVOIMATOIMIALA, kunnallistekniikka		
☐ yli 75-vuotiaiden liittymäauraukset lakkautetaan	20 000,-	80 000,-
☐ yksityistieavustukset puolitetaan	107 500,-	430 000,-
☐ Runttimäen maastoliikuntakeskus, sähköt	4500,-	18 000,-
☐ latuverkon viikonloppuhoidon supistaminen	8 000,-	32 000,-
☐ kaavan ulkopuolisten väylien hoidosta luovutaan		30 000,-
☐ urakoiden lisääminen liikenneväylillä	10 000,-	40 000,-
☐ palveluostojen vähentäminen	25 000,-	100 000,-
☐ toimintamäärärahojen karsinta tulosyksiköistä	243 397,-	973 588,-
YHTEENSÄ	418 397,-	1 703 588,-

Talouden tasapainottamistoimenpide	2024	2024–2027
ELINVOIMATOIMIALA, valvontatoimi		
☐ valvontatoimen tehtäväjärjestelyt	11 000,-	44 000,-
☐ palveluostot (ilmanlaadun mittauksen lopettaminen)	6 000,-	24 000,-
☐ muut palveluostot	1 000,-	4 000,-
☐ matkustus- ja kuljetuspalvelut/ rakennusvalvonta		3 000,-
YHTEENSÄ	18 000,-	75 000,-

ELINVOIMATOIMIALA YHTEENSÄ	1 012 847,-	4 930 388,-
-----------------------------------	--------------------	--------------------

KAIKKI YHTEENSÄ	2 249 587,-	14 174 878,-
------------------------	--------------------	---------------------

Yleisesti käytetyn kuntatalousmittariston mukaan talouden tasot ovat seuraavat:

- **Vahvan talouden taso** = vuosikate on suurempi kuin pitkäaikaisten lainojen lyhennykset, uus- ja korvausinvestoinnit.
- **Tasapainossa olevassa kuntataloudessa** = vuosikate on yhtä suuri kuin pitkäaikaisten lainojen lyhennykset ja korvausinvestoinnit.
- **Tasapainon alarajalla** = talous on, kun vuosikate on yhtä suuri kuin suunnitelmapiistot (=korvausinvestoinnit).

- *Heikkenevä talous on, kun vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos on negatiivinen, ilman satunnaisia eriä.*
- Kriisitaloudessa vuosikatekin on negatiivinen

Tuloslaskelma

Kaupunki, ei liikelaitoksia, ulk ja sis.	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	60 346 349	25 423 044	24 384 324	23 195 751	21 703 564	21 717 964
Valmistus omaan käyttöön	284 233	205 380	205 400	205 400	205 400	205 400
Myyntituotot	32 514 660	5 405 021	6 059 607	6 028 153	5 413 030	5 413 030
Maksutuotot	9 282 586	1 099 990	1 056 450	1 041 700	1 014 700	990 700
Tuet ja avustukset	5 130 918	3 594 448	2 473 524	2 193 624	1 343 560	1 381 960
Muut toimintatuotot	13 418 185	15 323 585	14 794 743	13 932 274	13 932 274	13 932 274
TOIMINTAKULUT	-199 999 137	-75 257 209	-71 323 957	-69 798 109	-68 164 428	-68 120 680
Henkilöstökulut	-44 940 349	-35 375 386	-33 471 416	-32 024 972	-31 005 981	-30 771 519
Palvelujen ostot	-129 611 521	-22 051 391	-20 471 659	-20 439 407	-19 712 503	-19 746 317
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 534 654	-6 180 276	-6 252 399	-6 255 448	-6 469 998	-6 628 298
Avustukset	-7 746 750	-3 447 900	-2 996 300	-2 956 500	-2 946 500	-2 942 400
Muut toimintakulut	-11 165 864	-8 202 256	-8 132 182	-8 121 782	-8 029 446	-8 032 146
TOIMINTAKATE	-139 368 555	-49 628 785	-46 734 233	-46 396 958	-46 255 464	-46 197 316
VEROTULOT	91 105 829	47 245 000	48 658 000	50 428 000	51 366 000	51 366 000
VALTIONOSUUDET	47 272 039	5 741 000	1 719 280	581 470	481 954	1 011 155
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	797 676	484 000	570 000	570 000	570 000	570 000
Korkotuotot	209 083	274 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Muut rahoitustuotot	793 052	641 000	676 000	676 000	676 000	676 000
Korkokulut	-195 036	-430 000	-440 000	-440 000	-440 000	-440 000
Muut rahoituskulut	-9 422	-1 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
VUOSIKATE	-193 011	3 841 215	4 213 047	5 182 512	6 162 490	6 749 839
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-7 060 365	-6 994 388	-6 517 300	-6 331 600	-6 345 700	-6 111 200
POISTOERON MUUTOS	246 611	246 610	235 700	246 600	246 600	246 600
VARAUSTEN LISÄYS/VÄHENNYS						
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 006 764	-2 906 563	-2 068 553	-902 488	63 390	885 239

Tuloslaskelmavertailu

Tuloslaskelmavertailu, kaup. ja liikelaitokset, ulk. ei eliminoiteja	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	ero 24-22 €	ero 24-23 €	ero % 24/22	ero % 24/23
TOIMINTATUOTOT	50 627 478	22 217 524	21 050 716	-29 576 762	-1 166 808	-58,4 %	-5,3 %
Valmistus omaan käyttöön	297 628	273 380	220 400	-77 228	-52 980	-25,9 %	-19,4 %
Myyntituotot	31 220 344	8 120 947	8 730 733	-22 489 611	609 786	-72,0 %	7,5 %
Maksutuotot	9 282 586	1 099 990	1 056 450	-8 226 136	-43 540	-88,6 %	-4,0 %
Tuet ja avustukset	5 229 000	3 594 448	2 473 524	-2 755 476	-1 120 924	-52,7 %	-31,2 %
Muut toimintatuotot	4 895 548	9 402 139	8 790 009	3 894 461	-612 130	79,6 %	-6,5 %
TOIMINTAKULUT	-188 961 911	-70 246 268	-66 566 103	122 395 808	3 680 165	-64,8 %	-5,2 %
Henkilöstökulut	-49 095 540	-35 826 745	-33 964 952	15 130 587	1 861 793	-30,8 %	-5,2 %
Palvelujen ostot	-119 378 719	-20 866 917	-19 581 735	99 796 985	1 285 182	-83,6 %	-6,2 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 583 077	-7 539 276	-7 622 899	1 960 178	-83 623	-20,5 %	1,1 %
Avustukset	-7 746 750	-3 447 900	-2 996 300	4 750 450	451 600	-61,3 %	-13,1 %
Muut toimintakulut	-3 157 826	-2 565 430	-2 400 217	757 608	165 213	-24,0 %	-6,4 %
TOIMINTAKATE	-138 036 806	-47 755 364	-45 294 987	92 741 819	2 460 377	-67,2 %	-5,2 %
VEROTULOT	91 105 829	47 245 000	48 658 000	-42 447 829	1 413 000	-46,6 %	3,0 %
VALTIONOSUUEDET	47 272 039	5 741 000	1 719 280	-45 552 759	-4 021 720	-96,4 %	-70,1 %
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	516 299	186 000	98 000	-418 299	-88 000	-81,0 %	-47,3 %
Korkotuotot	209 083	274 000	339 000	129 917	65 000	62,1 %	23,7 %
Muut rahoitustuotot	808 962	653 000	689 000	-119 962	36 000	-14,8 %	5,5 %
Korkokulut	-492 248	-581 100	-925 000	-432 752	-343 900	87,9 %	59,2 %
Muut rahoituskulut	-9 497	-159 900	-5 000	4 497	154 900	-47,4 %	-96,9 %
VUOSIKATE	857 361	5 416 636	5 180 293	4 322 931	-236 343	504,2 %	-4,4 %
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-8 630 983	-8 434 491	-7 939 500	691 483	494 991	-8,0 %	-5,9 %
SATUNNAISET ERÄT							
POISTOERON MUUTOS	246 611	246 610	235 700	-10 911	-10 910	-4,4 %	-4,4 %
RAHASTOJEN MUUTOS							
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 527 010	-2 771 245	-2 523 507	5 003 503	247 738	-66,5 %	-8,9 %

Tuloslaskelmavertailu, kaup. ja liikelaitokset, ulk ja sis.	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	71 532 126	30 487 444	29 204 324	28 537 481	27 097 941	27 112 341
Valmistus omaan käyttöön	297 628	273 380	220 400	220 400	220 400	220 400
TOIMINTAKULUT	-209 866 560	-78 516 188	-74 719 712	-73 193 864	-71 560 183	-71 516 435
TOIMINTAKATE	-138 036 806	-47 755 364	-45 294 988	-44 435 983	-44 241 842	-44 183 694
VEROTULOT	91 105 829	47 245 000	48 658 000	50 428 000	51 366 000	51 366 000
VALTIONOSUUEDET	47 272 039	5 741 000	1 719 280	581 470	481 954	1 011 155
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	516 299	186 000	98 000	98 000	98 000	98 000
VUOSIKATE	857 361	5 416 636	5 180 292	6 671 487	7 704 112	8 291 461
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-8 630 983	-8 434 491	-7 939 500	-7 803 300	-7 875 600	-7 641 100
SATUNNAISET ERÄT						
POISTOERON MUUTOS	246 611	246 610	235 700	246 600	246 600	246 600
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 527 010	-2 771 245	-2 523 508	-885 213	75 112	896 961

Tunnusluvut

Kaupunki ja liikelaitokset	TP 2021	TP 2022	TA+lta 2023	TA2024
Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista	27,1%	26,8%	32,3%	31,6%
Vuosikate prosenttia poistonalaisista investoinneista	138,7%	19,1%	74,2%	65,2%
Vuosikate euroa/asukas	447	44	286	278
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	399 719	-7 527 010	-2 771 245	-2 523 507
Taseen kertynyt yli-/alijäämä (1 000 euroa)	4013	-3514	-6 285	-8 808
Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas	201	-182	-332	-473

2.11 Talousarvion ja -suunnitelman sitovuus

Kaupunginvaltuuston on kuntalain 110 §:n mukaan vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kaupungille seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja veloitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Jämsän kaupungissa suunnitelmakausi on neljä vuotta.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräjassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kaupungin tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuuston alaisten toimielinten on noudatettava kaupunginvaltuuston hyväksymää talousarviota vuodelle 2024. Talousarviossa esitetyt perustelut sekä toiminnan ja talouden tavoitteet ovat toimielimiä ja niiden alaisia talousyksiköitä sitovia. Liikelaitosten osalta noudatetaan kunnallisen liikelaitoksen ohjeistusta. Talousarviossa ovat liikelaitosta sitovia eritä: korvaus perus- ja lainapääomasta, mahdollinen toiminta-avustus liikelaitokselle, peruspääoma- tai lainasijoitus liikelaitokseen, lainapääoman palautus, nettotulos ja investointien kokonaisuudet.

Toimielimillä ja niiden alaisilla yksiköillä on velvollisuus ottaa huomioon kaupunginvaltuuston ja -hallituksen asettamat talouden tavoitteet ja toimia siten, että tasapainoinen ja terve taloustilanne saavutetaan.

suunnitelmakaudella. Toimialojen tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtuuston hyväksymät strategiset linjaukset ja koko kaupunkia koskevat tavoitteet.

Kaupunginhallitus antaa erikseen talousarvion yksityiskohtaiset täytäntöönpano-ohjeet, jotka täydentävät kaupunginvaltuuston hyväksymää hallintosääntöä sekä talousarvion sitovuus- ja seurantaohjetta. Kaupunginhallituksella on oikeus antaa tarkempia määräyksiä talousarvion sitovuudesta ja puuttua vuoden kuluessa minkä tahansa määrärahan käyttöön.

Talousarvion määrärahojen käyttöön liittyvät erityisohjeet

- Talousarvioon merkityt toimialan menot ja tuloarviot ovat valtuustoon nähden sitovia. Rahoitusosan osalta ottolainojen nettomäärä on sitova. Antolainojen osalta pitkäaikaiset valtuuston päätettävät antolainat ovat nettomäärältään sitovia tavoitteita.
- Talouden hoidossa on kirjanpitolain mukaisesti käytössä bruttoperiaate. Kukin toimielin ja ao. tilivelvollinen on vastuussa tulosalueen menoista ja tuloista erikseen. Tulojen ylittyminen talousyksikön käyttötaloudessa ei oikeuta menojen ylittämiseen.
- Talousarvion investointiosan hakeryhmäkohtaiset nettosummat ovat valtuustoon nähden sitovia. Talousarviovuodelle sisältyvät yli 500 000 euron talonrakennushankkeet ja niiden määrärahat ovat valtuuston nähden sitovia.
- Toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia.
- Tilien käyttäjät ovat ensisijaisessa vastuussa määrärahan riittävydestä lakimääräisten tehtävien osalta ja toissijaisesti kaikkien suunniteltujen tehtävien suorittamisesta. Lakimääräisten tehtävien suorittamiseen kaupunginvaltuusto on varannut riittävät määrärahat. Ehdotukset työohjelman tai toiminnan muutoksista, jatkamisesta tai lisäämisestä on tehtävä niin ajoissa, että kaupunginhallitus ja -valtuusto voivat olla siitä aiheutuvaa ja ehdotettua menoylitystä hyväksymättä.
- Määrärahojen riittävyyteen liittyvät ennakoinnit ja päätökset on tehtävä etukäteen. Havaitessaan toiminnan muutoksen, joka on aiheuttamassa talousarviomäärärahan käytön ylityksen, on toimialajohtajan etsittävä aktiivisesti ratkaisuja ja tehtävä esityksiä toiminnan muutoksista ja/tai rakenteiden uudistamisesta, jotta määrärahaylityksiltä vältytään.
- Toimialojen on huolehdittava siitä, että tulot kertyvät ajallaan ja että kustannustason nousua seurataan huolellisesti.
- Taksat ja maksut tarkistetaan vuosittain. Maksujen ja taksojen tarkistaminen tarkoittaa myös niiden rakenteen ja määräytymisperusteiden tarkistamista. Hintoihin tulee sisällyttää yleiskustannuslisä sekä poistot ja laskennalliset korot, ellei sitä ole lain tai muun säädöksen nimenomaisen määräyksen perusteella kielletty.
- Työllisyysvaroin palkattavista henkilöistä tehdään työllistämissuunnitelma. Työllistämisyksikkö koordinoi ja ohjeistaa konsernin työllistämistä.
- Kuntien valtionosuuden, projektiohjeiden tms. avustuksen saannin ohjeita on tarkoin noudatettava. Mihinkään valtionosuuteen tai -avustukseen oikeuttavaan hankkeeseen tai hankintaan ei ole lupa ryhtyä ennen kuin on varmistettu valtionosuuden tai -avustuksen saanti, silloin kun se on hankkeen ehtona.

- Projektien kirjanpidosta ja käytännön talouden hoidosta ja kustannusten erittelyistä on kaupunginhallitus hyväksynyt erilliset ohjeet. Taloushallinto ohjeistaa tarkemmin projektien kirjanpidon.
- Kaupungin myöntämät harkinnanvaraiset toiminta- ja kohdeavustukset tulee asianomaisten toimielinten julistaa haettavaksi samanaikaisesti yhteisilmoituksella. Määräys ei koske kaupunginhallituksen avustusmäärärahoja.

Hankinnat ja investoinnit

- Kaupungin hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä ja annettuja hankintaohjeita. Talousarvioon perustuvat hankinnat on tehtävä taloudellisesti, suunnitellusti ja tarkoituksenmukaisesti.
- Sovitut hankinnat tehdään keskitetysti materiaalikeskuksen kautta. Materiaali- ja palveluhankintoja koskevia puite- ja yhteishankintasopimuksia on noudatettava.
- Yli 10 000 euron hintaiset yksittäiset irtaimet hyödykkeet budjetoidaan investointiosaan. Pienten yksittäisten hankkeiden niputtaminen em. rajan ylittämiseksi tai hankinnan perusteeton pilkkominen em. rajan alittamiseksi on kiellettyä.
- ICT-hankinnat tehdään yhteistyössä kaupungin tietohallintoyksikön kanssa. Määrärahat sisältyvät eri yksiköille. Henkilökohtaiset laitteet hankitaan kaupungin leasing-sopimuksella. ICT- hankinnoista on erillinen ohje.
- Tulosalueen esimies ja tietohallintopäällikkö voi päättää enintään 60 000 euron (alv 0 %) irtaimen tavaran, urakan tai palvelun hankinnasta. Elinvoiman tulosalueiden esimies voi päättää 100 000 euron (alv 0 %) hankinnasta. Toimialajohtajat voivat päättää 100 000 euron (alv 0 %) hankinnasta toimialan tulosalueille.
- Tulosityksikön esimies voi päättää enintään 20 000 euron (alv 0 %) irtaimen tavaran, urakan tai palvelun hankinnasta.
- Kustannuspaikan esimies voi päättää enintään 10 000 euron (alv 0 %) irtaimen tavaran hankinnasta tai palvelun ostosta.

3 KÄYTTÖTALOUS 2024-2027

Kuntalain 75 §:n mukaan tilivelvollisia ovat toimielimen jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Kuntalain ja valtuuston hyväksymän sisäisen valvonnan ohjeen mukaan Jämsän kaupungissa tilivelvollisia viranhaltijoita ovat siten kunkin toimielimen esittelijä ja kunkin tulosalueen esimies sekä lisäksi toimielimen talousarvion ja käyttösuunnitelman yhteydessä erikseen nimeämät tulosyksiköitten ja kustannuspaikkojen esihenkilöt.

Kaupunki, ei liikelaitoksia, ulk ja sis.	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	60 346 349	25 423 044	24 384 324	23 195 751	21 703 564	21 717 964
Valmistus omaan käyttöön	284 233	205 380	205 400	205 400	205 400	205 400
Myyntituotot	32 514 660	5 405 021	6 059 607	6 028 153	5 413 030	5 413 030
Maksutuotot	9 282 586	1 099 990	1 056 450	1 041 700	1 014 700	990 700
Tuet ja avustukset	5 130 918	3 594 448	2 473 524	2 193 624	1 343 560	1 381 960
Muut toimintatuotot	13 418 185	15 323 585	14 794 743	13 932 274	13 932 274	13 932 274
TOIMINTAKULUT	-199 999 137	-75 257 209	-71 323 957	-69 798 109	-68 164 428	-68 120 680
Henkilöstökulut	-44 940 349	-35 375 386	-33 471 416	-32 024 972	-31 005 981	-30 771 519
Palvelujen ostot	-129 611 521	-22 051 391	-20 471 659	-20 439 407	-19 712 503	-19 746 317
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-6 534 654	-6 180 276	-6 252 399	-6 255 448	-6 469 998	-6 628 298
Avustukset	-7 746 750	-3 447 900	-2 996 300	-2 956 500	-2 946 500	-2 942 400
Muut toimintakulut	-11 165 864	-8 202 256	-8 132 182	-8 121 782	-8 029 446	-8 032 146
TOIMINTAKATE	-139 368 555	-49 628 785	-46 734 233	-46 396 958	-46 255 464	-46 197 316
VEROTULOT	91 105 829	47 245 000	48 658 000	50 428 000	51 366 000	51 366 000
VALTIONOSUUDET	47 272 039	5 741 000	1 719 280	581 470	481 954	1 011 155
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	797 676	484 000	570 000	570 000	570 000	570 000
Korkotuotot	209 083	274 000	339 000	339 000	339 000	339 000
Muut rahoitustuotot	793 052	641 000	676 000	676 000	676 000	676 000
Korkokulut	-195 036	-430 000	-440 000	-440 000	-440 000	-440 000
Muut rahoituskulut	-9 422	-1 000	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
VUOSIKATE	-193 011	3 841 215	4 213 047	5 182 512	6 162 490	6 749 839
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-7 060 365	-6 994 388	-6 517 300	-6 331 600	-6 345 700	-6 111 200
POISTOERON MUUTOS	246 611	246 610	235 700	246 600	246 600	246 600
VARAUSTEN LISÄYS/VÄHENNYS						
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-7 006 764	-2 906 563	-2 068 553	-902 488	63 390	885 239

3.1 Henkilöstö

Henkilöstöprosessien johtaminen ja kehittäminen on strateginen kilpailutekijä. Tavoitteellisia kehityspolkuja on asetettavissa rekrytointeihin, työhyvinvointiin, osaamiseen ja uudistumiseen sekä palvelutuotantoon ja väestörakenteeseen sidoksissa olevaan henkilöstövoimavaroihin.

Rekrytointi ja työnantajan kilpailukyky

Kunta-alan työmarkkinasopimukset ovat voimassa 1.5.2022-30.4.2025. Sopimuksen voimassaolo jatkuu 30.4.2025 jälkeen vuoden kerrallaan, jollei sitä kirjallisesti irtisanota viimeistään kuusi viikkoa ennen

sopimuskauden päättymistä. Vakinaisiin virkoihin ja toimiin on varattu 2,99 %:n nousuvara verrattuna vuoden 2023 palkkakustannuksiin, johtuen sopimusratkaisuista. KT:n hallinnon ja kaikkien pääsopijajärjestöjen saavuttama neuvottelutulos ns. perälautatarkastelusta liittyen vuoden 2023 ja 2024 sopimuskorotuksiin, joissa otetaan huomioon verrokialojen työehtosopimusten kustannusvaikutusprosentti vuosien 2023–2024 sopimuskorotuksiin liittyen. Näin ollen yleiskorotuksen (+ 0,77 % yht. 2,27 %) ja paikallisen järjestelyerän (+ 0,33 % yht. 0,73 %) prosentit muuttuvat jo sovittuihin korotuksiin nähden. 2,99 prosentin nousuvara vaikuttaa henkilöstömenoihin (vakituiset ja määräaikaiset) arviolta henkilöstösuunnitelmassa laskettuihin palkkakustannuksiin vuonna 2024 n. 915 000 euroa soutuineen.

Eläkkeelle siirtyminen on edelleen voimakasta. Väestörakenteessa, palvelurakenteissa ja palveluverkossa tapahtuvat muutokset heijastuvat suoraan henkilöstön määrään. Teknologian hyödyntämisen lisääntyminen ja vaikuttavuus on nähtävissä työmenetelmien ja -prosessien tehostumisena. Toimintojen keskittämisen ja tilojen käytön tehostamisen myötä on mahdollista lisätä henkilöstötuottavuutta ja moniosaamista.

Henkilöstön saatavuuden turvaaminen ja riskien hallinta koskee koko palvelutuotantoa, ennen muuta varhaiskasvatusta. Rekrytointimenetelmien kehittäminen ja monipuolistaminen, palkkapolitiikka, työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen, yhteistyö alan oppilaitosten kanssa ja myönteinen työnantajamielikuva ovat asioita, joihin työnantaja voi omilla toimillaan vaikuttaa. Sosiaalisen median kautta mm. tehdään toimialojen toimintaa näkyväksi, lisätään rekrytointi-ilmoitusten näkyvyyttä sekä kiinnitetään huomiota rekrytointi-ilmoitusten sisältöön.

Työhyvinvointi- ja työsuojelun toimintaohjelma

Jämsän kaupungissa uudistetaan työhyvinvoinnin ja työsuojelun toimintaohjelma alkuvuoteen 2024 mennessä. Samalla uudistetaan henkilöstökyselykäytänne.

Jämsän kaupunki on mukana seitsemännessä Uudistuvien kuntien johtamisen (USO) -verkostossa vuosina 2023–2024. Verkoston toiminnasta vastaavat Kuntaliitto ja FCG Finnish Consulting Group. Verkoston keskeisinä teemoina kehitetään strategista ja kestävää johtamista, uudistetaan kuntaorganisaatioita sekä johtamista tiiviisti ilmaistuna. USO on poliittisen ja ammatillisen johdon yhteinen vertaisoppimisverkosto, kokemus- ja tutkimustiedon kokoaja sekä paikallisen kehittämistyön konsulttija.

Yhtenä USO-verkoston työskentelymuotona ovat kuntakohtaiset kehittämistyöpajat. Työpajat suunnitellaan kunnan tarpeiden mukaan ja nivotaan osaksi kunnan omaa kehittämistyötä. Tähän kokonaisuuteen sisällytetään työhyvinvoinnin kehittämistyöpaja, jossa laaditaan uudistuneeseen aikaan vastaava työhyvinvointiohjelma yhteiskehittämisenä henkilöstö osallistaen. Ohjelman pohjana käytetään aiempia henkilöstökyselyitä, toukokuussa 2023 toteutettua henkilöstötyöpajaa, syyskuussa 2023 toteutettua henkilöstökartoitusta ja siihen liittyen lokakuussa järjestettyjä työpajoja sekä muuta tietoa kuten terveysperusteiset poissaolot. Lisäksi suunnitelman pohjana käytetään työkykyjohtamisen kehittämishankkeessa yhteistyössä Kevan ja Kuntoboss Oy:n kanssa saatuja materiaaleja.

Työsuojelun ja työhyvinvoinnin toimintaohjelmaan asetetaan mitattavat tavoitteet esimerkiksi terveysperusteisten poissaolojen suhteen. Esihenkilöitä ja johtoa valmennetaan yhä parempaan (työkyky)johtamiseen.

Työhyvinvointikyselyn toteutus uutta mallia käyttäen suunnitellaan vuodelle 2024 toteutettujen kehittämistoimien ja asetettujen mittareiden toteutumisen seuraamiseksi.

Osaaminen ja uudistuminen vuonna 2024

Jatkuvassa muutoksessa ja kaupungin taloushaasteissa tarvitaan koko henkilöstön sitoutumista oppimiseen ja toiminnan uudistamiseen organisaation kaikilla tasoilla. Käytännössä tämä tarkoittaa toimintatapojen muutosta ja osaamisen jatkuvaa kehittämistä. Työtä ja toimintaa voidaan kehittää monin tavoin eivätkä koulutuspäivät ole ainoa osaamisen laajentaja. Nopeissa toimintaympäristön muutoksissa ketterä kehittäminen on hyvä tapa toimia.

Digiosaamisella tavoitellaan henkilöstön digitaitojen kehittämistä vastaamaan omaa tehtävää ja siinä kehittymistä. Palveluntuotannossa yhtenä tavoitteena on sähköisten palveluiden lisääminen. Teknologian tarjoamien mahdollisuuksien täysi hyödyntäminen edellyttää uusia laitteita ja työvälineitä. Sähköisten palveluiden lisääminen edellyttää myös valmiutta muutokseen sekä riittävää tietoteknistä osaamista. Niukoilla resursseilla haetaan parasta vaikuttavuutta, joka edellyttää osaamista uusista palvelukonsepteista sekä esimerkiksi sähköisten palvelujen mahdollisuuksien tuntemista. Myös virtuaalisten yhteistyöalustojen käytön lisääminen vaatii uudenlaista osaamista.

Jämsän kaupunki on osallistunut lähivuosien aikana useampaan isoon Valtiovarainministeriön rahoittamaan digitalisaatiohankkeeseen, joista vielä käynnissä olevassa DigiAkatemia-hankkeessa mukana oleva henkilöstö toteuttaa käytännön digitalisaatiota edistäviä kehittämistoimia. Yhtenä kehittämistoimena toteutuu henkilöstön digitaitojen kartoitus sekä kehittämisen suunnitelman laatiminen syksyn 2023 ja kevään 2024 aikana.

Johtaminen ja esimiestyö

Jämsän kaupungissa sekä Jämsän Vesi -liikelaitoksessa kehitetään johtamista ja esihenkilötyötä kahden eri hankkeen avulla. Molemmat hankkeet ovat alkaneet syyskuussa 2023 ja jatkuvat kevääseen 2024. FCG Oy on mukana uudistamassa työhyvinvoinnin ja työsuojelun toimintaohjelmaa sekä valmentamassa lähiesihenkilöitä. Esihenkilötyön ja johtamisen kehittämisen tarpeellisuus korostuu taloudellisesti haastavina aikoina.

Eläkevakuutusyhtiö Kevan taloudellisesti tukemassa Kuntoboss Oy:n kanssa toteutettavassa hankkeessa arvioidaan ja kehitetään esihenkilö- ja johtajuustyötä työkykyjohtamisen näkökulmasta. Tavoitteena on kirkastaa työkykyjohtamista sekä siihen liittyviä johtamisvastuita sekä peilata johtamista kaupungin strategiaan.

Kaikilta esihenkilöiltä tai johtajilta selvitetään työkykyjohtamisen nykyinen aktiivisuus ja kehittämiskohteet sekä tuotetaan työkykyriskiä pienentävä strategisen työkykyjohtamisen malli näiden mukaan. Lisäksi yhteistyössä tehdään kokonaisanalyysi Jämsän kaupungin työkykydatasta tukemaan työkykyjohtamisen mallin painotuksia. Yhteistyö viedään käytäntöön johdon (johtoryhmä ja tulosaluejohto) työpajassa määritettyjen vastuiden sekä yksikkökohtaisten päälliköiden valmennusten ja vertaisoppimisen kautta. Saatuja tuloksia hyödynnetään FCG Oy:n toteuttamissa lähiesimiesten valmennuksissa ja työhyvinvointiohjelman laatimisessa.

Kuntien välisen yhteistyön lisääntyminen, TE24-uudistus

TE-palvelujen siirto kuntiin 1.1.2025 alkaen on uudistus, jonka tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen paremmin kohdennetuilla ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin sopivilla palveluilla. TE-palvelujen siirto kunnille tuo palvelut lähemmäksi asiakkaita. Kun työllisyyspalvelut, koulutuspalvelut sekä elinkeinopalvelut ovat saman järjestäjän vastuulla, ne tukevat nopeamman työllistymisen tavoitetta. Palvelut siirrettäisiin kunnalle tai useammasta kunnasta muodostuvalle yhteistoiminta-alueelle, jonka työvoimapohjan on oltava vähintään 20 000 henkilöä. 1.1.2025 lukien Jämsän kaupungista tulee 8 kunnan yhteinen

työvoimaviranomainen. Valtion virkasuhteessa oleva henkilöstö siirtyy liikkeen luovutuksella Jämsän kaupungin (vastuukunta) palvelukseen. Siirtyvää henkilöstöä arvioidaan olevan n. 37 htv. Rakennemuutos ja vastuukuntatoimijana tuo toimialoille erinäisiä tehtäviä mm. työllistämislautakunta. Yhteistoimintaneuvottelut jatkuvat niin välittöminä kuin välillisinä talousarviovuoden ajan ja liikkeenluovutuksen jälkeen.

Jämsän kaupungin muuttuminen alueelliseksi työvoimaviranomaiseksi haastaa kaikki tukipalvelut ja kuntalaisille suunnattua palvelutyötä tekevät keskinäiseen yhteistyöhön ja verkostojen johtamiseen.

Talousohjelman vaikutukset henkilöstöön

Tiukan taloustilanteen, isojen rakenteellisten muutosten, muuttuvan väestörakenteen ja muuttuvien palvelutarpeiden sekä osaaajapulan ristipaineessa asioita on tehtävä uudella tavalla. Kuntalaisten tarvitsemat palvelut täytyy jatkossa tuottaa vaikuttavammin ja taloudellisimmin. Erilaiset rakennemuutokset, uuden osaamisen kehittäminen ja digitalisaatio edesauttavat henkilöstötuottavuuden ja tehokkuuden lisäämistä.

Henkilötyövuosien ja henkilöstömenojen vähentäminen edellyttää palveluiden, toimintojen, tehtävien ja työnjakojen tarkastelemista. Kustannussäästöjen löytämiseksi osa harkittavista toimenpiteistä tarkoittaa toimintojen uudelleen organisoitajia sekä palvelujen ja toimintojen supistamisia (esimerkiksi niiden laajuuden tai sisältöjen rajaamista) kaupungin eri toimialoilla. Kestävien ja pysyvien kustannussäästöjen saavuttaminen edellyttää myös esimerkiksi toimintojen lakkauttamista tai ulkoistamista, tehtävien tai toimintojen yhdistämistä tai keskittämistä sisäisesti sekä muutoksia töiden järjestelyyn.

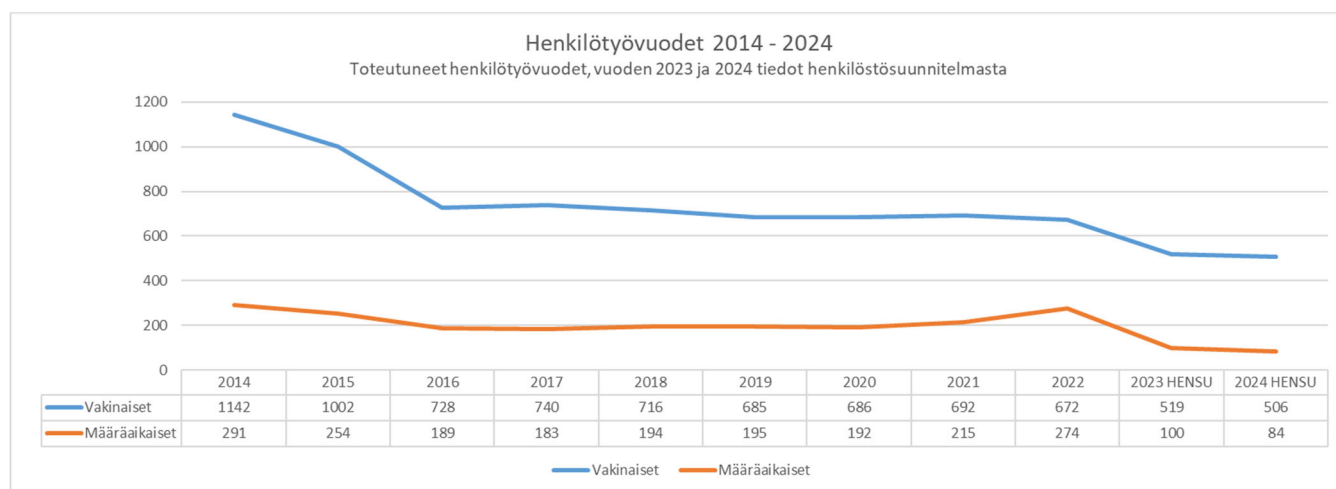
Kaikkia taloussuunnittelukaudella henkilöstöön kohdistuvia haasteita ei ratkaista paikallisella tasolla. KT (Kuntatyönantajat) katsoo, että tulevan hallituskauden isoja kysymyksiä ovat hyvinvointipalveluiden kustannukset, työllisyysasteen nosto ja toimivien työmarkkinoiden, työrauhan sekä henkilöstön saatavuuden turvaaminen.

Kaupunginhallitus myöntää täyttöluvut vakinaista täyttöä varten silloin, kun ko. virka tai toimi ei sisälly henkilöstösuunnitelmaan. Sairauspoissaolojen ja sijaisten käytön vähentäminen sekä avautuvien tehtävien uudelleen järjestely ja täyttämättä jättäminen ovat edelleenkin henkilöstömenojen hallinnan keinoja. Muutoksissa ja eläkkeelle siirtymisissä on mahdollisuuksia tehtävien ja palvelujen järjestelyihin, uusien tulevaisuuden osaajien rekrytointiin ja uudenlaisen osaamisen hankkimiseen.

Henkilöstötavoitteita ja mittareita seurataan neljännesvuosiraportoinnin yhteydessä sekä käsitellään tarkemmin vuosittaisessa henkilöstökertomuksessa. Uutta on talousdigihankkeen myötä käyttöön otettava Power BI, jonka palvelun kautta saadaan HR tietoa (henkilötyövuodet, sairauspoissaolot, henkilöstökustannukset jne.) reaaliaikaisena helpottamaan toiminnan aikaista raportointia.

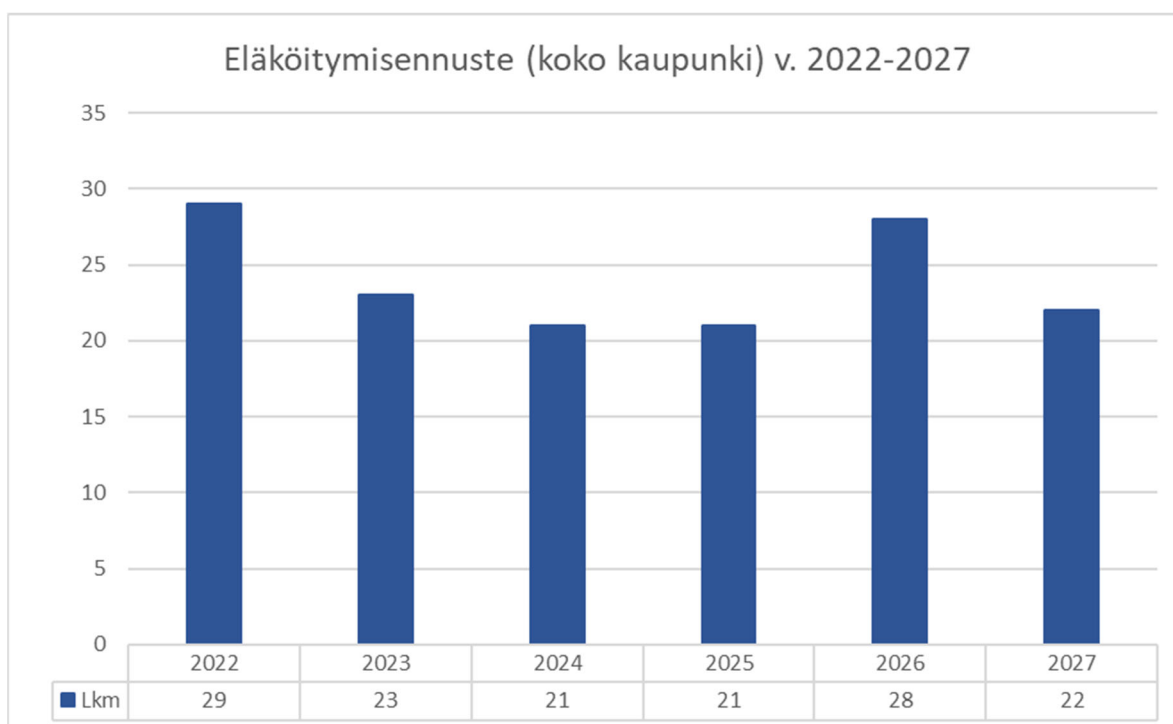
Henkilöstömäärä ja tavoitteet

Toimiala	TP HTV	TA HTV	TA HTV
	2022	2023	2024
KONSERNIPALVELUT	51,50	52,06	46,77
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	145,30	0,00	0,00
SIVISTYSTOIMI	330,00	384,75	377,55
ELINVOIMA	65,50	71,14	71,07
JÄMSÄN ATERIA- JA PUHTAUSPALVELUT LIIKELAITOS	68,80	0,00	0,00
JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS	11,00	11,00	11,00
Vakinainen henkilöstö yhteensä	672,10	518,95	506,39
KONSERNIPALVELUT	45,50	11,92	8,25
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	57,10	0,00	0,00
SIVISTYSTOIMI	129,80	76,18	63,51
ELINVOIMA	15,70	12,25	11,80
JÄMSÄN ATERIA- JA PUHTAUSPALVELUT LIIKELAITOS	28,30	0,00	0,00
JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS	0,00	0,00	0,00
Määräaikainen henkilöstö yhteensä	274,50	100,35	83,56
Henkilöstö yhteensä	946,60	619,30	589,95

Kaupunki ja liikelaitokset	TP 2022	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	2023-2024 €
Maksetut palkat	38 587 831	28 968 808	27 874 112	1 094 696
Jaksotetut palkat	187 229			
Korjauserät	-679 556	-190 960	-188 650	-2 310
Palkat yhteensä	38 095 504	28 777 848	27 685 462	1 092 386
Henkilösivukulut	11 000 035	7 259 817	6 507 439	752 378
Henkilöstökulut yhteensä	49 095 539	36 037 665	34 192 901	1 844 764
Muutos ed. vuoteen €	2 182 749	-13 057 874	-1 844 764	
Muutos ed. vuoteen %	4,65 %	-26,60 %	-5,12 %	
Muutos TP €				-14 902 638
Muutos TP %				-30,35 %

Suurimmat erot vuosien 2022 ja 2023 välillä johtuvat sosiaali- ja terveystoimen toiminnan siirtymisestä hyvinvointialueelle ja Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitoksen toiminnan lakkaamisesta yhtiöittämisen yhteydessä.

3.2 Konsernipalvelut

Toimialajohtaja: kaupunginjohtaja

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	4 134 275	3 565 798	2 089 195	2 019 102	1 980 462	2 018 862
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	2 040 740	1 692 537	1 311 295	1 322 642	1 322 402	1 322 402
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	1 067 609	880 561	715 360	637 760	599 360	637 760
Muut toimintatuotot	1 025 927	992 700	62 540	58 700	58 700	58 700
TOIMINTAKULUT	-13 702 943	-12 898 005	-11 493 962	-10 811 715	-10 421 384	-10 499 857
Henkilöstökulut	-4 954 542	-5 462 146	-4 908 006	-4 290 778	-3 994 565	-4 038 297
Palvelujen ostot	-6 023 768	-4 313 624	-3 847 934	-3 840 301	-3 789 159	-3 824 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-77 709	-98 350	-67 300	-58 900	-57 300	-58 600
Avustukset	-1 968 490	-2 242 300	-1 918 200	-1 879 400	-1 879 400	-1 875 300
Muut toimintakulut	-678 434	-781 585	-752 522	-742 336	-700 960	-703 660
TOIMINTAKATE	-9 568 668	-9 332 207	-9 404 767	-8 792 613	-8 440 922	-8 480 995

Konsernipalveluissa valmistaudutaan työllisyyspalvelu-uudistuksen toimeenpanoon. Työllisyyspalvelu-uudistus siirtää pääosan nykyisen TE-toimistojen vastuulla olevista henkilöasiakas, työnantaja- ja yrityspalveluista kuntien järjestämisvastuulle. Jämsän kaupunki on sitoutunut toimimaan eteläisen Keski-Suomen työllisyysalueen vastuukuntana.

Konsernipalveluissa jatketaan toimintojen tehostamista. Konsernipalvelut tukevat toimialoja talouden tasapainotusohjelman toimeenpanossa. Hyvinvointialueen ja kaupungin tehtävien jakoa ratkotaan neuvotellen.

Toimialan tavoitteet vuodelle 2024

Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö

Tavoite Sairauspoissaolojen vähentäminen ja poissaolojen seuranta

Mittari	Sairauspoissaolojen määrä (pv/htv)	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		21	13

Tavoite Kuntayhteistyö tukipalveluissa.

Mittari Uusi mittari

Palveleva kaupunki			
Tavoite	Kaupungin verkkosivustojen kävijämäärien lisääntyminen		
Mittari	Kävijämäärä jamsa.fi-sivustolla	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		200 000	230 000
Mittari	Kävijämäärä himosjamsa.fi-sivustolla	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		130 000	140 000
Tavoite	Matkailijamäärien lisääntyminen		
Mittari	Matkailijamäärä	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		290 000	300 000
Palveleva kaupunki,Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö			
Tavoite	Toimintojen uudelleenjärjestäminen		
Mittari	HTV		Tavoite 12/2024
			5
Tavoite	Henkilöstön digitaitojen kehittäminen		
Mittari	Henkilöstön koulutusten toteutuminen	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		2	3
Mittari	Käyttöasteen nousu (Eduhouse, Vuolearning)	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		20	60
Tavoite	Prosessien kehittäminen digitalisaation avulla sekä robotiikka ja tekoäly		
Mittari	Uusien digitalisaatiomahdollisuuksien tunnistaminen		Tavoite 12/2024
			3
Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä			
Tavoite	TE24-uudistuksen valmistelu ja toteutus		
Mittari	Valmistelu toteutettu onnistuneesti		

Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä, Palveleva kaupunki			
Tavoite	Brändin näkyvyyden parantaminen (brand reach)		
Mittari	Brand reach	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		9 000 000	10 000 000
Mittari	Klikkaukset	Lähtöarvo 12/2023	Tavoite 12/2024
		250 000	300 000

Toiminnan ja talouden kehittäminen suunnitelmavuosina 2025 - 2027

Kehittämiskohde	Selvitys, miten tukee strategiaa
Talouden tasapinottamisohjelman mukaisia tehtäväjärjestelyjä toteutetaan ennakoiden ja suunnitelmallisesti. Uuden työllisyyspalveluiden kokonaisuuden kiinnittäminen osaksi kaupunkiorganisaatiota. Parannetaan toimialojen välistä yhteistyötä ja tehostetaan työnjakoa.	Palveleva kaupunki, hyvinvoiva ja osaava henkilöstö sekä työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate € / as.	- 498,08	- 493,58	- 504,93	- 478,85	- 466,25

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus, erityisesti digiosaaminen	2	3	6
Toimenpide	Esihenkilötyön ja osaamisen kehittäminen sekä hyvän työilmapiirin ylläpitäminen. Kaupungin yhteisen tulevaisuuden rakentaminen. Etä- ja hybridityön kehittäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilöstön jaksaminen	2	3	6
Toimenpide	Tehtävänkuvien ja toimivallan tarkastaminen. Välttämättömät lisärekrytoinnit. Sijaisuuksien varmistaminen. Digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntäminen. Henkisen kuormituksen huomioiminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Imago- ja mainehaitat julkisessa keskustelussa.	2	3	6
Toimenpide	Lisätään positiivista viestintää.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Oikeudellisiin riita-asioihin liittyvät taloudelliset riskit	3	1	3
Toimenpide	Oikeudellisen asiantuntemuksen käyttäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Palvelutoimittajan kyvyttömyys tuottaa palvelua sovitusti (sisältö, laatu, aikataulu) ja yritysjärjestelyt	2	3	6
Toimenpide	Palvelutoimittajan taloudellisen tilanteen ja resurssien selvittäminen sopimusta tehdessä sekä seuranta. Varasuunnitelmien tekeminen mahdollisuuksien mukaan.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Poikkeukselliset olosuhteet kuten pandemiat, ilmastonmuutos, luonnonkatastrofit tai geopoliittinen tilanne aiheuttavat laajasti erilaisia riskejä palvelutuotantoon, kyberturvallisuuteen ja koko yhteiskunnalliseen toimintaan	3	3	9
Toimenpide	Turvallisuus- ja varautumissuunnitelmat ajan tasalla. Koulutus ja harjoittelu. Varautumisen resursointi. Tiedottaminen ja viestintä.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Rahoituspohjan kapenemisen (väestörakenne, elinkeinorakenne) huomioimatta jättäminen taloussuunnittelussa ja päätöksenteossa	2	2	4
Toimenpide	Vuorovaikutus luottamushenkilöiden kanssa ja tiedolla johtaminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Sote- ja pelastuskiinteistöjen tulevaisuus	2	3	6
Toimenpide	Omistusjärjestelyt			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Työllisyystilanteen merkittävä heikkeneminen ja kaupungin ns. Kela-maksuosuuden nousu	3	3	9
Toimenpide	Aktiivinen elinkeino- ja työllisyyspolitiikka. Yhteydenpito yrityksiin ja tarpeiden huomioiminen. Onnistunut TE24-uudistus.			

Kaupunginvaltuusto

Tulosalueen esimies: kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

Toiminnan kuvaus

Kuntalain mukaan valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja päättää toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä hallinnon järjestämisestä kaupungin toiminta-ajatuksen ja strategian pohjalta.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Valtuuston kokoukset	7	6	6	6	6
Valtuustoseminaarit	2	2	2	2	2
Valtuuston iltakoulut	1	2	2	2	2
Valtuustoaloitteet	11	12	14	14	14
Kaupungin asukasluku	19 211	18 907	18 626	18 362	18 104
Toimintakate € / as.	- 12,27	- 11,9	- 11,62	- 9,83	- 6,61

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT						
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset						
Muut toimintatuotot						
TOIMINTAKULUT	-235 646	-225 016	-216 444	-180 436	-119 637	-119 637
Henkilöstökulut	-88 517	-66 600	-72 861	-46 710	-30 840	-30 840
Palvelujen ostot	-91 733	-96 157	-92 967	-84 705	-41 172	-41 172
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-178		-200			
Avustukset						
Muut toimintakulut	-55 218	-62 259	-50 416	-49 021	-47 625	-47 625
TOIMINTAKATE	-235 646	-225 016	-216 444	-180 436	-119 637	-119 637

Vaalit

Tulosalueen esimies: hallintojohtaja

Toiminnan kuvaus

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen kunnallinen lautakunta, joka toimii sekä kunta-, alue- että valtiollisissa vaaleissa. Keskusvaalilautakunta huolehtii yhdessä vaalikohtaisten vaalilautakuntien ja -toimikuntien kanssa laissa määrätyistä vaalien valmistelu-, järjestely- ja tarkastustehtävistä.

Vuonna 2024 järjestetään presidentinvaalit ja europarlamenttivaalit. Presidentinvaalien vaalipäivä on 28.1., mahdollinen toinen vaalipäivä 11.2. ja europarlamenttivaalien vaalipäivä on 9.6.

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien yleisjärjestelystä kunnassa. Kuntavaaleissa se huolehtii lisäksi ehdokasasettelusta ja tuloslaskennasta. Vaalilautakunnat ja -toimikunnat hoitavat vaalipäivän ja laitosäänestyksen toimittamisen.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Keskusvaalilautakunnan kokoukset	7	5	4	4	0
Äänioikeutettujen lukumäärä	16 712	16 500	16 700	16 700	16 700
Toimintakate € / äänioikeutettu	- 1,02	- 2,6	- 5,92	- 2,58	0

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	45 122	35 200	115 200	38 400		38 400
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	45 122	35 200	115 200	38 400		38 400
Muut toimintatuotot						
TOIMINTAKULUT	-62 232	-78 176	-214 114	-81 507		-81 507
Henkilöstökulut	-55 962	-54 076	-185 854	-71 007		-71 007
Palvelujen ostot	-5 550	-7 450	-18 300	-6 500		-6 500
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 143	-13 250	-2 100	-1 300		-1 300
Avustukset						
Muut toimintakulut	-1 863	-3 400	-7 860	-2 700		-2 700
TOIMINTAKATE	-17 109	-42 976	-98 914	-43 107		-43 107

Tarkastuslautakunta

Tulosalueen esimies: kaupunginjohtaja

Toiminnan kuvaus

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunnan tehtävänä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, mikäli kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Tarkastuslautakunnan on huolehdittava kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta arvioi myös, onko sisäinen valvonta riittävää ja tutkii tilinpäätöksen sisältämän tiedon oikeellisuuden ja riittävyyden. Tarkastuslautakunta laatii toimikaudelleen arviointisuunnitelman ja sen pohjalta vuosittaisen työohjelmansa ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Tarkastuslautakunnan on myös valvottava kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa

tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisia pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Tarkastuslautakunnan toimikausi on 2021-2024. Lautakunnan tehtävät jatkuvat siihen saakka, kunnes toimikauden viimeisen tilikauden tilintarkastus on suoritettu. Jämsän kaupungin tilintarkastuspalvelut on kilpailutettu keväällä 2021. Valtuusto on valinnut 24.5.2021 kaupungin tilintarkastusyhteisöksi BDO Audiator Oy:n vuosille 2021-2022. Valtuusto päätti 7.11.2022 käyttää optiomahdollisuutta ja jatkaa hallinnon ja talouden tarkastamista koskevaa sopimusta kahdella optiovuodella. Tällöin Jämsän kaupungin tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Audiator Oy tilikausina 2023 ja 2024. Vastuullisena tilintarkastajana toimii KHT, JHT Minna Havia-Niemi.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Tarkastuslautakunnan kokoukset	12	12	13	13	13
Tilintarkastuspäivät	43	35	35	35	35
Toimintakate € / as.	- 3,27	- 3,09	- 3,17	- 2,87	- 2,66

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	28					
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	28					
Muut toimintatuotot						
TOIMINTAKULUT	-62 824	-58 454	-59 052	-52 611	-48 182	-48 182
Henkilöstökulut	-21 521	-24 224	-24 081	-18 400	-14 547	-14 547
Palvelujen ostot	-40 514	-33 480	-34 071	-33 311	-32 735	-32 735
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Avustukset						
Muut toimintakulut	-790	-750	-900	-900	-900	-900
TOIMINTAKATE	-62 796	-58 454	-59 052	-52 611	-48 182	-48 182

Kaupunginhallitus

Tulosalueen esimies: kaupunginjohtaja

Toiminnan kuvaus

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin hallinnosta ja taloudesta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Kaupunginhallitus valvoo kaupungin etua, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa. Hallintosäännössä on erikseen määritelty päätösvallan delegointi.

Kaupunginhallituksen tulosalueeseen sisältyy tulosyksikköinä kaupunginhallitus ja työllistäminen.

Kaupunginhallitus –tulosyksikkö

Hallintopalvelut

Kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan hallinnolliset menot, kaupungin yleinen vieraanvaraisuus ja huomionosoitukset, maksuosuudet Keski-Suomen liitolle ja Kuntaliitolle, jäsenyydet, tekijänoikeusmaksut ja kohdeavustukset.

Henkilöstöjaosto

Henkilöstöjaoston tehtävänä on työnantajalle kuuluvien henkilöstöasioiden käsitteleminen. Henkilöstöjaostolle siirtyi entisen palkkatoimikunnan tehtävät ja toimivalta ja muut tarpeellisiksi harkitut henkilöstöpoliittiset asiat.

Kaupunginhallituksen projektit

Saunakylä-sopimus jatkuu ja maksuosuus pysyy samana kuin vuonna 2023. PKO/Vesuri vuosittainen maksuosuus on määritelty samaksi vuosille 2021-2027.

Maaseututoimi

Maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen (Jämsä, Keuruu, Kuhmoinen, Multia, Mänttä-Vilppula, Petäjävesi, Ruovesi ja Virrat) toiminta, isäntäkunta Keuruu laskuttaa sopimuskuntien maksuosuudet. Maksullisen lomittaja-avun subventointi sisältyy myös kohtaan.

Ympäristöterveydenhuolto ja eläinlääkintähuolto

Ympäristöterveydenhuollon Keuruun yhteistoiminta-alueen muodostavat Keuruun, Jämsän, Mänttä-Vilppulan ja Virtain kaupungit sekä Kuhmoisten ja Ruoveden kunnat. Keuruun kaupunki toimii isäntäkuntana ja kuntien maksuosuuksien laskuttajana. Kohtaan sisältyy myös hyötyeläinten hoitamisesta aiheutuvien kustannusten subventointi.

Henkilö- ja tavaraliikenne

Henkilöliikenne: Kaupungin henkilöliikenne sisältää sisäisen joukkoliikenteen ja asiointiliikenteen järjestämisen Jämsän kaupungin alueella sekä ELYn kilpailuttaman kuntarajat ylittävän joukkoliikenteen maksuosuudet. Joukkoliikenteen järjestämiseen haetaan vuosittain valtionavustusta.

Tavaraliikenne: Kaupungin toimipisteisiin hoidetaan sisäisen postin, toimistotarvikkeiden ja muun keskitetysti hankitun materiaalin jakelu sekä pienten pyykkimäärien kuljetukset kaupungin omalla lähettiautolla.

Hankintapalvelut

Kaupungin keskitetysti hankittavien pientarvikkeiden ja materiaalien sekä kalusteiden kilpailuttaminen ja hankinta tapahtuu pääsääntöisesti yhteishankintoina mm. Hanselin, Sarastian ja Tuomi Logistiikan kautta. Tavaratilaukset tehdään materiaalikeskuksen kautta keskitetysti. Kaupungissa on erikseen hankittavien tavaroiden ja palvelujen sekä urakoiden sähköistä kilpailuttamista varten Cloudia -hankintaohjelmisto.

Työllistäminen

KELA:n työmarkkinatuen kuntaosuudet, kaupungin palkkatuettu työllistäminen, työllisyyden kuntakokeilun toteuttaminen ja kesätyöllistäminen.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Hallituksen kokoukset	22	24	25	25	25
Hallituksen iltakoulut	9	6	6	6	6
Toimintakate € / as.	- 306,66	- 258,58	- 283,47	- 283,22	- 283,02

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	1 626 106	1 637 123	603 860	599 360	599 360	599 360
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	8 130	3 600	1 500			
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	648 980	700 523	599 360	599 360	599 360	599 360
Muut toimintatuotot	968 996	933 000	3 000			
TOIMINTAKULUT	-7 517 425	-6 526 111	-5 883 747	-5 799 780	-5 723 224	-5 747 465
Henkilöstökulut	-1 788 045	-2 106 090	-1 875 538	-1 812 147	-1 774 604	-1 774 604
Palvelujen ostot	-3 525 647	-1 980 783	-1 923 075	-1 951 753	-1 951 220	-1 979 561
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-20 809	-23 450	-20 350	-13 350	-13 050	-13 050
Avustukset	-1 968 490	-2 242 300	-1 918 200	-1 879 400	-1 879 400	-1 875 300
Muut toimintakulut	-214 434	-173 488	-146 584	-143 130	-104 950	-104 950
TOIMINTAKATE	-5 891 319	-4 888 988	-5 279 887	-5 200 420	-5 123 864	-5 148 105

Hallintopalvelut

Tulosalueen esimies: hallintojohtaja

Toiminnan kuvaus

Hallintopalvelujen tulosalueeseen sisältyy tulosityksikköinä hallintopalvelut, tietohallinto ja henkilöstöpalvelut.

Hallintotiimi

Hallintopalvelujen tehtäväkokonaisuudesta tiimille kuuluvat kaupungin keskitetyt hallintopalvelut, kaupunginhallituksen, -valtuuston, lautakuntien sekä johtokunnan, jaostojen ja toimikuntien kokousten valmistelu, kaupungin asianhallinnan, tiedonohjauksen, tiedonhallinnan sekä asiakirjahallinnon järjestäminen, kirjaamotoiminnot, arkistot sekä muita eri toimialojen toimistotehtäviä.

Tietohallinto

Jämsän kaupunkikonsernin ja Kuhmoisten kunnan ICT-, puhe- ja verkkopalvelut, sekä osin myös Keski-Suomen hyvinvointialueen (HYVAKS) vastuulle Jämsän kaupungilta siirtyneiden sote-palveluiden ICT-tukipalvelut tuottaa tietohallinto. HYVAKS:n kanssa tehtävästä yhteistyöstä, muutoksista sekä laskutuksista siirtymäaikana (vuosi 2023) on sovittu erillisellä tukipalvelusopimuksella. 1.1.2024 alkaen sopimusasiat katsotaan erikseen ja sen aikana pyritään toteuttamaan loput HVA-muutokset. Jämsän Terveys Oy:n toiminta siirtyy liikkeenluovutuksella HYVAKSille vuoden 2024 aikana. Liikkeenluovutukseen liittyvien toimintojen ICT-palvelut siirtyvät kokonaisuudessaan HYVAKSille ja Jokilaakson Terveys Oy:n osalta ICT-tukipalvelut jatkuvat palvelusopimuksen päättymiseen saakka (31.8.2025) edelleen osin tietohallinnon tuottamina. TE24 uudistukseen liittyvät ICT-muutostyöt toteutetaan 2024 aikana siten, että toiminta voi

alkaa 1.1.2025 alkaen. ICT-tukipalveluiden kuntayhteistyötä kehitetään ympäristökuntien kanssa tulevina vuosina aktiivisesti.

ICT-hankintojen suunnittelu, valmistelu, kilpailuttaminen, käyttöönotto ja ylläpito sekä ICT-kehitysprojektien johtaminen, valvonta ja hallinta ovat tietohallinnon avaintehtäviä. Lakien ja valtakunnallisten hankkeiden edellyttämien ICT-kokonaisuuksien kehittäminen tietojärjestelmien yhteen toimivuuden mahdollistamiseksi ja varmistamiseksi tehdään jatkuvaa kehittämistyötä. Digitalisaation ja muuttuvan maailmantilanteen myötä sähköisten palveluiden ja kyberturvallisuuden kehittämisen vaatimukset ovat kasvaneet merkittävästi. Digitalisaation kehittämisessä pyritään hyödyntämään julkisia yhteishankkeita, sekä erilaista tukirahoitusta mm. VM:n suunnalta.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalvelu huolehtii Jämsän kaupungin työnantajavelvoitteista kuten mm. henkilöstön työsuhteasioista ja yhteistoiminnasta sekä koordinoi henkilöstösuunnittelua ja henkilöstöraportointia sekä vastaa hyvinvointityön vaikutusten seurannasta, osaamisen kehittämisestä ja arvioinnista.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate € / as.	- 60,69	- 85,47	- 78,83	- 68,21	- 61,52

	TP 2022	TA+Lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	1 567 721	1 340 707	1 080 935	1 092 142	1 091 902	1 091 902
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	1 497 991	1 338 377	1 079 295	1 092 142	1 091 902	1 091 902
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	66 984	1 330	800			
Muut toimintatuotot	2 747	1 000	840			
TOIMINTAKULUT	-2 733 725	-2 956 683	-2 549 219	-2 344 615	-2 205 575	-2 178 300
Henkilöstökulut	-1 419 756	-1 490 746	-1 267 702	-1 079 165	-939 225	-911 950
Palvelujen ostot	-1 057 047	-1 071 599	-884 039	-868 550	-868 550	-868 550
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-27 895	-42 550	-30 800	-30 400	-30 400	-30 400
Avustukset						
Muut toimintakulut	-229 027	-351 788	-366 677	-366 500	-367 400	-367 400
TOIMINTAKATE	-1 166 004	-1 615 976	-1 468 284	-1 252 473	-1 113 673	-1 086 398

Talospalvelut

Tulosalueen esimies: konsernipalvelujohtaja

Toiminnan kuvaus

Talospalvelujen tulosalue vastaa kaupungin talousarvion ja -suunnitelman sekä tilinpäätöksen laadinnasta sekä valvoo ja ohjeistaa talouden ja omaisuuden hoitoa, koordinoi kaupungin laskentatoimintaa sekä huolehtii palkkojen sekä laskujen maksusta. Kaupungin vakuutuspalvelut, kirjanpito-, maksuliikenne- ja palkanlaskentapalvelut hoidetaan keskitetysti taloushallinnosta. Rahoitusta, konsernitilin käyttöä ja maksuvalmiutta koordinoidaan koko kaupunkikonsernin tasolla. Taloustiimin tehtävät ovat laajemmat kuin perinteinen taloustoimi, tiimille kuuluvat myös mm. monet laskutukset sekä eri toimialojen taloudellisen

toiminnan tukeminen kuten mm. laskujen tarkastukset. Tulosalue koostuu talouspalvelujen ja palkkahallinnon kustannuspaikoista.

Kaupungin talouden ohjausjärjestelmä on keskitetty. Tytäryhteisöt noudattavat konserniohjeen mukaisesti kaupungin antamia ohjeita rahoituksen suunnittelussa ja talouden järjestämisessä. Kaupunkikonsernin riskienhallinta hoidetaan myös keskitetysti talouspalveluista.

Palkanlaskentapalveluja on tuotettu sopimusperusteisesti myös Kuhmoisten kunnalle, mikä myös jatkuu, vaikka yhteistoiminta-alue purkautui 1.1.2023.

Talouspalvelut laskuttaa palveluistaan liikelaitoksia ja konserniyhtiöitä. Kaupungin sisäisiä toimialoja ei laskuteta, vaan tukipalvelupalveluluokan kustannukset vyörytetään operatiivisille palveluluokille.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate € / as.	- 77,4	- 87,35	- 84,24	- 74,99	- 76,06

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	588 581	400 760	279 200	279 200	279 200	279 200
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	524 944	340 560	220 500	220 500	220 500	220 500
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	10 083	1 500				
Muut toimintatuotot	53 555	58 700	58 700	58 700	58 700	58 700
TOIMINTAKULUT	-2 075 582	-2 052 344	-1 848 206	-1 656 105	-1 656 105	-1 656 105
Henkilöstökulut	-1 124 840	-1 235 661	-1 098 284	-906 183	-906 183	-906 183
Palvelujen ostot	-801 311	-668 683	-616 537	-616 537	-616 537	-616 537
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-19 451	-12 100	-9 300	-9 300	-9 300	-9 300
Avustukset						
Muut toimintakulut	-129 979	-135 900	-124 085	-124 085	-124 085	-124 085
TOIMINTAKATE	-1 487 000	-1 651 584	-1 569 006	-1 376 905	-1 376 905	-1 376 905

Matkailu ja markkinointi

Tulosalueen esimies: matkailu- ja markkinointijohtaja

Toiminnan kuvaus

Tulosalue vastaa konsernitasolla kaupungin strategisista ja operatiivisista markkinointi-, matkailu- ja viestintätoimenpiteistä. Tulosalueelta johdetaan, kehitetään ja toteutetaan Jämsän kaupungin sisäistä ja ulkoista markkinointia, viestintää sekä matkailutoimialaa. Kansainvälinen näkökulma toiminnassa korostuu. Kaupungin markkinointitoimenpiteet toteutetaan markkinointisuunnitelma ja kaupungin brändi huomioiden yhteistyössä eri toimialojen ja yhteistyötahojen kanssa. Matkailutoimialan kehittämistä, kehittämishankkeita ja sovittuja operatiivisia toimenpiteitä toteutetaan uusi Himos-Jämsä-matkailustrategia sekä Visit Jyväskylä Region -yhteistyö huomioiden. Viestinnän toimenpiteitä toteutetaan kuntalain, kaupungin viestintäohjeen sekä brändikirjan visuaalisen ilmeen mukaisesti yhteistyössä toimialojen kanssa. Tulosalueelta johdetaan kaupungin asiakaspalvelutiimin esimiestyö.

Toimenpiteet pohjautuvat Jämsän kaupungin strategiaan sekä matkailustrategiaan.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate €/asukas	- 36,9	- 44,92	- 38,29	- 37,4	- 36,38

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	306 716	152 008	10 000	10 000	10 000	10 000
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	9 675	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	296 411	142 008				
Muut toimintatuotot	630					
TOIMINTAKULUT	-1 015 510	-1 001 221	-723 181	-696 661	-668 661	-668 661
Henkilöstökulut	-455 902	-484 749	-383 686	-357 166	-329 166	-329 166
Palvelujen ostot	-501 966	-455 472	-278 945	-278 945	-278 945	-278 945
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-10 519	-7 000	-4 550	-4 550	-4 550	-4 550
Avustukset						
Muut toimintakulut	-47 122	-54 000	-56 000	-56 000	-56 000	-56 000
TOIMINTAKATE	-708 793	-849 213	-713 181	-686 661	-658 661	-658 661

3.3 Sivistystoimi

Toimialajohtaja: sivistystoimenjohtaja

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	3 164 845	3 363 590	2 592 029	2 362 450	2 325 450	2 301 450
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	689 975	586 900	704 850	691 550	681 550	681 550
Maksutuotot	836 757	694 990	615 250	600 500	573 500	549 500
Tuet ja avustukset	1 273 827	1 764 200	932 200	729 900	729 900	729 900
Muut toimintatuotot	364 286	317 500	339 729	340 500	340 500	340 500
TOIMINTAKULUT	-39 164 498	-41 980 600	-40 646 465	-39 700 145	-39 234 119	-39 069 292
Henkilöstökulut	-23 372 824	-25 052 709	-23 930 984	-23 047 949	-22 634 949	-22 474 149
Palvelujen ostot	-8 761 169	-9 321 395	-9 247 550	-9 192 930	-9 154 904	-9 153 877
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-991 518	-1 056 025	-939 301	-916 850	-911 850	-908 850
Avustukset	-701 849	-771 000	-751 000	-750 000	-740 000	-740 000
Muut toimintakulut	-5 337 138	-5 779 471	-5 777 630	-5 792 416	-5 792 416	-5 792 416
TOIMINTAKATE	-35 999 653	-38 617 010	-38 054 436	-37 337 695	-36 908 669	-36 767 842

Toiminnan kuvaus

Tulevaisuuden osaamista kaikille.

Hyvinvoiva jämsäläinen laadukkailla palveluilla, mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella ja terveillä elämäntavoilla.

Sivistystoimiala vastaa lakisääteisten peruspalvelujen järjestämisen lisäksi valtuuston hyväksymän kotouttamisohjelman mukaisesta kotouttamisen edistämisestä ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä toimialaan liittyvien toimintojen osalta.

Sivistystoimiala on kaupungin keskeinen hyvinvointipalveluja järjestävä, tuottava ja niille toimintaedellytyksiä varmentava toimiala. Toimiala rakentaa tulevaisuuden osaamista kaikille ja tekee sen yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Kaupungin strategian mukaisesti lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen ovat palvelujemme ydintä. Eri toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö on kehittävää. Keskeisinä yhteistyötahoina ovat Keski-Suomen hyvinvointialue, Gradia Jämsä, Jämsän Kristillinen Kansaopisto, ja maakunnalliset korkeakoulut. Ammatillisen koulutuksen ja korkeakouluopintojen saatavuus ovat sekä hyvinvointia lisääviä että kaupungin elinvoimatekijöitä. Keski-Suomen hyvinvointialueen kanssa tehtävä yhteistyö on käynnistynyt toimialalla.

Talousarvion tavoitteet ja kehittämiskohteet on valmisteltu voimassa olevan strategian linjausten mukaisesti toimialatasoisesti.

Ikäluokkien kehitys ja siitä johtuva palvelutarve, oppilas- ja opiskelijaennusteet ja asiakasennusteet arvioidaan kunkin tulosalueen kohdalla. Tilapäisen suojelun piirissä Jämsässä on noin 500 henkilöä, joista vastaanottokeskuksen asiakkaita on 405 ja kuntalaisiksi siirtynyt vajaa 100. Elokuun loppuun mennessä kuntalaisiksi oli siirtynyt hiukan yli 80 ukrainalaista. Talousarvion valmisteluvaiheessa toimialan kasvatuksen ja opetuksen palveluiden piirissä on noin 130 henkilöä. Tulosalueiden kohdalla asiaa on kuvattu tarkemmin.

Talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2024 - 2027 koskee kaikkia toimialoja. Sivistystoimeen esitetyillä toimenpiteillä on vaikutuksia toimialan palveluverkkoon, palvelutasoon ja laajuuteen, tilojen käyttöön, hanketoimintaan sekä avustuksiin. Hankintoja vähennetään, henkilöstön koulutuksissa painotetaan kaupungin koulutuslisenssin, aluehallintoviraston ja muiden julkisten toimijoiden järjestämiä koulutuksia. Luontainen palvelutarpeen väheneminen sekä palveluverkon supistaminen ja muut suorat kustannuksia leikkaavat toimenpiteet vaikuttavat henkilötöyvuosiin ja henkilöstökustannuksiin vähentävästi. Talousohjelmakaudelle sisältyy erillisselvityksiä, joista osa on perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteisiä. Perusopetuksen osalta talousohjelmassa on myös tarvittaessa aktivoituvia toimenpiteitä.

	2024	2025	2026	2027	YHTEENSÄ
SÄÄSTÖVELVOITE KOKO TOIMIALA	1 120 000	1 680 000	1 680 000	1 680 000	6 160 000
HALLINTO					
TOTEUMA	4 700	4 700	4 700	3 700	17 800
VARHAISKASVATUS					
TOTEUMA	185 000	429 300	485 800	604 600	1 704 700
PERUSOPETUS					
TOTEUMA	296 290	681 700	1 016 800	1 133 200	3 127 990
LUKIOKOULUTUS					
TOTEUMA	45 300	72 300	72 300	72 300	262 200
ELÄMÄNLAATUPALVELUT					
opistot	35 200	58 100	54 100	54 100	201 500
kirjastopalvelut	61 200	62 300	100 800	110 800	335 100
vapaa-aikapalvelut	90 050	125 050	115 050	119 050	449 200
yhteensä	186 450	245 450	269 950	283 950	985 800
Toteuma yht.	717 740	1 433 450	1 849 550	2 097 750	6 098 490

Toimialan palveluista yli 90 %:a kohdistuu suoraan lapsiin ja nuoriin, joten väistämättä toimenpiteitä kohdentuu tähän kohderyhmään. Varhaiskasvatuksen (28,29 %) , perusopetuksen (54,94 %) , lukiokoulutuksen (5,67 %) , musiikkiopiston (1,56 %) ja nuorisopalveluiden (1,31 %) osuus talousohjelman perusteena olleesta vuoden 2023 lisätalousarviosta laskettuna on yhteensä 91,77 %. Em. prosenttiosuuteen ei ole erikseen lähdetty jyvittämään osuuksia työväenopistosta eikä elämänlaatupalveluiden muista palveluyksiköistä.

Talousohjelman mukaiset toimenpiteet on kuvattu kunkin tulosalueen kohdalla. Taloudelliset vaikutukset on kuvattu talousarviokirjan luvussa 2.1.

Korkeakoulu yhteistyötä on kuvattu elämälaatu palveluiden tulosalueen kohdalla.

Lakimuutokset käsitellään kunkin tulosalueen kohdalla.

Petteri Orpon hallitusohjelman keskeiset kirjaukset sivistystoimeen liittyen on kuvattu kunkin tulosalueen kohdalla.

Hanketoiminta

Hanketoiminta on esitelty kunkin tulosalueen kohdalla.

Elinvoimatoimialan hallinnoima Keski-Suomen Liiton rahoittaman TIKKA-hankkeen yhtenä neljästä työpaketista on innovaatiokasvatus. Tavoitteena on selvittää edellytykset käynnistää innovaatiokasvatuksen opintopolku Jämsässä ja laatia mahdollinen jatkosuunnitelma innovaatiokasvatuksen opintopolun käynnistämiseksi. Selvitystyön toteutusaika: 1.8.2023 – 31.7.2024.

Toimialan talousarvioon sisältyy omarahoitusosuudet vuodelle 2024 jatkuville hankkeille sekä varauksena vuoden 2024 aikana haettavaksi tuleville hankkeille. Hanketoimintaa kuitenkin supistetaan aiemmista vuosista kaupungin talousohjelman mukaisesti.

Henkilöstösuunnitelma: Sivistyslautakunta on käsitellyt henkilöstösuunnitelman 2024-2027 talousarvioesityksen yhteydessä. Henkilöstösuunnitelma pitää sisällään v. 2024 koulutus- ja työhyvinvointisuunnitelman.

Maksut ja taksat: Sivistyslautakunta on päättänyt vuoden 2024 ja lukuvuoden/toimintakauden 2025-2024 taksat ja maksut talousarviokokouksessaan. Talousohjelman mukaisesti maksut ja taksat korottuvat koko talousohjelmakauden ajan.

Kotouttaminen ja valmistava opetus on kuvattu tulosalueilla.

VÄESTÖN KOULUTUSTASO											
	tot 2009	tot 2014	tot 2017	tot 2020	ta 2021**	tot 2021 *	ta 2022 *	ta 2023*	ta 2024**	ts 2025**	ts 2026**
15 vuotta täyttänyt väestö yhteensä	19408	18695	18075	17 378		17 333					
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa yhteensä	7297	6220	5644	4 957		4813					
Ei perusasteen jälkeistä tutkintoa %	38	33	31	28,5	27	27,8	27	27	27,5	27,4	27
Näistä tutkinnon suorittaneita yhteensä	12111	12475	12431	12 421		12 520					
Suorittaneita %	62	67	69	71,5	73	72,2	73	73	72,5	72,6	73
Toinen aste yhteensä	8034	8338	8339	8 165		8194					
Toinen aste % 15-vuotta täyttäneestä väestöstä	41	45	46	47		47,3					
Korkea-aste yhteensä	4077	4137	4092	4 074		4124					
Korkea-aste %15-vuotta täyttäneestä väestöstä	21	22	23	23,4		23,8			24,7	25	25,4
*) Tilastokeskuksen tietokanta 24.10.2022											
seuraava päivitys 24.11.2023											
**) luvut ko. vuosien talousarviosta											

Toimialan tavoitteet vuodelle 2024

Hyvinvointia ja turvallisuutta, Ympäristövastuuta	
Tavoite	Ympäristövastuullinen sivistystoimiala
Mittari	Kuvailu
Mittari	Ruokahävikin pienentäminen: v. 2024 valmistellaan ja sovitaan Ateria- ja puhtauspalvelu Oy:n kanssa mittari. Saadaan lähtöarvo

Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä,Hyvinvointia ja turvallisuutta,Palveleva kaupunki		
Tavoite	Kehittyvät ja talouden suhteen kestävästi järjestetyt sivistyspalvelut	
Mittari	€/asukas, toimiala	Lähtöarvo 12/2023
		- 1 970
Mittari	Kuvailu	
Mittari	€ / opiskelija, lukio	Lähtöarvo 12/2023
		- 8 100
Mittari	€ / oppilas, perusopetus	Lähtöarvo 12/2023
		- 12 804
Mittari	€ / varhaiskasvatuksessa oleva lapsi	Lähtöarvo 12/2023
		- 23 218
Mittari	€ / asukas, elämänlaatupalvelut	Lähtöarvo 12/2023
		- 185,6
Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä,Hyvinvointia ja turvallisuutta,Palveleva kaupunki,Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö		
Tavoite	Hyvinvoiva jämsäläinen laadukkailla palveluilla, mielekkäällä tekemisellä, osallisuudella, terveillä elämäntavoilla.	
Mittari	Kirjaston kävijämäärät	
Mittari	Kuvailu	
Mittari	Toimintakate €/asukas	Lähtöarvo 12/2023
		916,2
Mittari	Varhaiskasvatus 1-5 vuotiaiden osallistumisaste	
Mittari	Väestön koulutustaso	
Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä,Palveleva kaupunki		
Tavoite	Kaupungin elinvoimaisuuden vahvistaminen sivistystoimialan palvelujen, yhteistyön ja verkostomaisen toiminnan kautta.	
Mittari	Kuvailu	

Toiminnan ja talouden kehittäminen suunnitelmavuosina 2025 - 2027

Kehittämiskohde	Selvitys, miten tukee strategiaa
Sähköiset palvelut; asukkaiden ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen, jotta sähköisiä palveluja voidaan käyttää ja tuottaa laajasti. Tekoälyn mahdollisuudet	Toimintaympäristö kehittyy ajantasaisena palveluna
Talouden tasapainottamistoimenpiteiden toteuttaminen	Palveleva kaupunki
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön kytkeminen kaupungin kaikkiin palveluihin	Hyvinvointia ja turvallisuutta, hyvinvoiva ja osaava henkilöstö
Lakisääteisten nuorisopalvelujen tuottaminen omana toimintana.	Palveleva kaupunki
Työllisyyspalveluiden ja kotouttamispalvelujen yhdyspintatyön varmentaminen.	Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä
Laadun- ja tasa-arvon kehittäminen kasvatuksessa ja opetuksessa sekä ohjauksessa.	Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä Hyvinvointia ja turvallisuutta

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate € / as.	- 1 873,91	- 2 042,47	- 2 043,08	- 2 033,42	- 2 038,7

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	1. Talousohjelman toteutuminen Talousarvio; tulo- ja menoarvion pitävyys. Edellisten valmistelun aikataulu, siihen käytettävissä oleva aika, tehtävän laajuus ja vaikutukset eivät ole tasapainossa. Kaikki ei ole ennakoitavissa.	2	3	6
Toimenpide	Talousarvio: seuranta, arviointi, johtopäätökset ja toimenpiteet; toimiva sisäinen yhteistyö sekä toimiva, proaktiivinen yhteistyö talouspalvelun ja kaupunginjohtajan sekä sivistyslautakunnan kanssa. Talousarvioaikatauluun vaikuttaminen. Toimialan talousasiantuntijuuden järjestäminen Hankehaut: aktiivinen seuranta ja arviointi, mitä avustuksia haetaan. Talouden riskin vaikutukset arvioidaan tasoon 2, koska riski voidaan hallinta rahalla.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	2. Ammattitaitoisen (muodollisesti ja tosiasiallisesti kelpoinen) henkilöstön saatavuus ja sitoutuminen.	3	3	9
Toimenpide	Työnantajamaineesta huolta pitäminen, työ- ja virkaehtosopimusten paikallisesti sovittavien erien kohdentaminen, osaamisen vahvistaminen, työnohjaus, työmäärän suhteuttaminen ja hallinnollisten tehtävien keventäminen käytettävissä olevaan työvoimaresurssiin.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	3. Arjen turvallisuus, puutteet varautumisesta	3	2	6
Toimenpide	Osaamisen vahvistaminen, alueelliset ja kaupunkitasoiset harjoitukset, yksikötason harjoitukset, yksikötason harjoitukset, harjoitusten ja kouluttautumisen soveltaminen ohjeiksi ja menettelytavoiksi, varautumishankintojen tekeminen, digitaidot (digiturvallisuus)			

Riskien seurannasta ja niiden hallintatoimenpiteistä toimialalla vastaa toimialajohtaja sekä tulosaluejohtajat ja muut tilivelvolliset ja esimiesasemassa olevat kukin omalta osaltaan.

Sivistystoimen hallinto

Tulosalueen esimies: sivistystoimenjohtaja

Toiminnan kuvaus

Sivistystoimialan hallinto johtaa, kehittää ja tukee toimialan tulosalueiden toimintaa, sen kehittämistä ja johtamista. Hallintopalvelun keskeinen yhteistyötaho on sivistyslautakunta, jonka päätöksenteon onnistumiseen hallintopalvelut luovat edellytyksiä. Hallintopalvelut tuottavat hallinto- ja talouspalveluja ja toimii tiiviissä yhteistyössä toimialan sisällä sekä kaupungin keskushallinnon, muiden toimialojen ja liikelaitoksen kanssa.

Vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitteluvuosien valmistelussa pääpaino on ollut talousohjelman valmistelussa. Talousohjelman toteutumista seurataan. Ohjelmakauteen sisältyy 1) tilojen käyttöön liittyviä selvityksiä ja 2) keinovalikoima, joka aktivoidaan käyttöön, mikäli talousohjelma ei toteudu suunnitellulla tavalla. Talouden tasapainottomuustoimenpiteet avataan euromääräisinä talousarviokirjan luvussa 2.10.

Tulosalueiden kohdalla on kuvattu vuoden 2024 toimintaan vaikuttavia muutoksia: palvelutarpeet, uudistukset ja kehittämistoimet.

Hallinnon tulosalueelle ei määritellä sivistyslautakuntatasoisia tavoitteita vaan tulosalueen tavoitteet linkittyvät toimialan tavoitteisiin.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate € / as.	- 15,04	- 14,39	- 14,37	- 14,02	- 14,33

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	911	240	240			
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot						
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	671					
Muut toimintatuotot	240	240	240			
TOIMINTAKULUT	-289 785	-272 358	-267 839	-257 469	-259 469	-262 469
Henkilöstökulut	-217 525	-187 860	-193 014	-193 014	-193 014	-193 014
Palvelujen ostot	-54 978	-69 414	-59 148	-49 148	-51 148	-54 148
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 612	-4 200	-3 600	-3 230	-3 230	-3 230
Avustukset						
Muut toimintakulut	-15 670	-10 884	-12 077	-12 077	-12 077	-12 077
TOIMINTAKATE	-288 874	-272 118	-267 599	-257 469	-259 469	-262 469

Varhaiskasvatus

Tulosalueen esimies: varhaiskasvatusjohtaja

Toiminnan kuvaus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa tulee huomioida lapsen edun ensisijaisuus. Varhaiskasvatus tarjoaa lapselle turvallisen, kehitykselle ja oppimiselle suotuisan kasvu ympäristön ottaen huomioon myös lapsen erityispiirteet. Toiminnan lähtökohtina ovat palveluhenkisyys, luottamuksellisuus, sekä perheen että lapsen osallisuus.

Palvelujen piirissä arvioidaan olevan 75 % 1 – 5 vuotiaiden ikäryhmästä, esiopetuksessa luonnollisesti kaikki. Varhaiskasvatuspalveluihin osallistuvien lasten lukumäärä yhteensä vuonna 2024 arvioidaan olevan 478 lasta, vuonna 2025 452 lasta ja vuonna 2026 436 lasta.

Laskennallisia varhaiskasvatuspaikkoja tulee olla arvioitua lasten lukumäärää enemmän, jotta alle 3-vuotiaiden lasten osuus tulee huomioonotetuksi. Viime vuosina alle 3-vuotiaiden osuus palvelujen piirissä olevista on kasvanut. Kesken toimintavuotta tapahtuva palvelujen piiriin hakeutuminen tulee myös ottaa huomioon. Perheille maksettavien tukien (kotihoidon tuki, yksityisen hoidon tuki, osittainen ja joustava hoitoraha) on arvioitu pysyvän vuoden 2023 tasolla. Sivistyslautakunta päätti 31.8.2023, että Jämsän varhaiskasvatus liittyy seudulliseen varhaiskasvatuspalvelualueeseen 1.10.2023 alkaen. Tähän kuluu yhteensä 10 keskisuomalaista kuntaa ja kaupunkia.

Ikäluokkien huomattava pieneminen vaikuttaa kuitenkin selkeästi palveluntarpeisiin tulevina vuosina. Lähinnä ongelmana on ennakoimisen vaikeus erityisesti syntyvien ikäluokkien vaihtelusta johtuen. Palveluntarpeen vähenemisessä on kuitenkin alueellisia eroja kaupungin sisällä ja eikä esimerkiksi päiväkotien lapsiryhmiä voida vähentää suoraan suhteessa lapsimäärien vähentymiseen. Varhaiskasvatuslaki ja -asetus määrittävät päiväkotien ja perhepäivähoidon henkilöstöresurssin ja ryhmäkoon. Palvelutarvetalukko on jäljempänä.

Vuonna 2019 tehdyn kuntokartoituksen perusteella sekä Puukilan että Viiskulman päiväkodit ovat

molemmat peruskorjauksen tarpeessa. Puukilan päiväkotia ei suunnitella peruskorjattavaksi, Viiskulman peruskorjauksen vaihtoehtona esitetään vuokrattavan elementtipäiväkodin hankintaa, johon yhdistyisivät Viiskulman ja Palomäen päiväkodit. Palomäen päiväkodin nykyisistä vuokratiloista luovutaan. Toiminta uusissa tiloissa alkaa 1.8.2025.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tulorajat muuttuivat varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutoksen myötä 1.3.2023. Tulorajoihin ja enimmäismaksuun on tulossa indeksitarkistukset 1.8.2024. Edellä mainitut toimenpiteet ja ikäluokkien pienenemiset vaikuttavat varhaiskasvatuksen asiakasmaksukertymään. Tähän perustuen asiakasmaksutulojen on arvioitu vähenevän n 18,5 % verrattuna vuoden 2023 talousarvioon ja lisätalousarvioon. Tulokertymää voidaan joutua arvioimaan talousarviomuutoksena 2024.

Varhaiskasvatuslain muutos lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen tuki tuli voimaan 1.8.2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Lapsella on lähtökohtaisesti oikeus saada tukea omassa lapsiryhmässään erilaisin joustavin järjestelyin.

Hallin, Jokivarren ja Koivulinnan päiväkodeissa toimii yhteensä kolme vahvemman tuen ryhmää, joiden ryhmäkoko on pienennetty sekä henkilöstöresurssia on vahvennettu neljännellä kasvattajalla. Tukea tarvitsevia ja saavia lapsia on kuitenkin jokaisessa päiväkodissa ja useammassa ryhmässä.

Varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta tuen resurssit tulee olla joustavammin käytettävissä niissä ryhmissä, joissa lapset ovat, ei vain osoitettuna kiinteästi tiettyihin ryhmiin.

Varhaiskasvatuksessa annettavan tuen edistämisen hanke päättyy vuoden 2023 loppuun.

Varhaiskasvatuslain mukaisten, lapselle annettavaan tehostettuun tai erityiseen tukeen tehtävien hallintopäätösten valmistelu keskitetään yhdelle varhaiskasvatuksen erityisopettajalle, jonka nykyinen toimi muutetaan viraksi.

Talousarvion valmisteluvaiheessa varhaiskasvatuksessa on yhteensä 32 vieraskielistä lasta. Heistä osa on tilapäisen suojelun tarpeessa olevia lapsia. Vieraskielisten lasten ohjaamiseen on resursoitu kolmen avustajan työpanos. Vuoden 2024 talousarviossa on määrärahavaraus kolmen avustajan palkkaukseen koko vuodelle.

Varhaiskasvatuksen keskeisiä yhteistyötahoja ovat Jämsän terveyden perhepalvelukeskus ja Keski-Suomen hyvinvointialue. Yhteistyötä toteutetaan mm kaksi kertaa vuodessa pidettävillä yhteistyöiltapäivillä, esiopetuksen opiskeluhuollossa sekä muissa laaja-alaisissa yhteistyöpalaverissa. Perhepalvelukeskus siirtyy osaksi hyvinvointialuetta jo 1.8.2024.

Varhaiskasvatuslakiin esitetään muutoksia liittyen kunnan velvollisuuteen järjestää varhaiskasvatusta asumisen ja oleskelun perusteella (6 §) koskemaan lastensuojelulain avohuollon tukitoimena tai sijaishuoltoon sijoitetun tai jälkihuollossa olevan lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuteen ja niistä aiheutuvien kustannusten korvaukseen (60 § rahoitus ja avustukset).

Lisäksi esitetään muutettavaksi luvun 13 varhaiskasvatuksen tietovarantoa koskevaa sääntelyä pykälien 68, 70 ja 72 osalta. Nämä muutokset liittyvät varhaiskasvatuksessa annettavan tuen tai tukipalvelujen päätösmäärien tiedonkeruuseen. Molempia lakimuutoksia esitetään tulevan voimaan 1.1.2024 alkaen.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on useita kirjauksia varhaiskasvatuksen liittyen. Tavoitteena on nostaa erityisesti yli 3-vuotiaiden lasten osallistumisastetta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tasa-arvorahoituksen määrärahataso vakiinnutetaan. Hallitusohjelman mukaan on myös tavoitteena nostaa yksityisen hoidon tuen piirissä olevien lasten määrää korottamalla yksityisen tuen hoitorahaa. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu päättyy vuonna 2025, jonka jälkeen hallitus arvioi kokeilun tuloksia ja valmistelee jatkotoimia.

Talousohjelma 2024 - 2027:

Osana Jämsän kaupungin talousohjelmaa tarkastellaan varhaiskasvatuksen palveluverkkoa ja palvelun tarvetta vuosina 2024 - 2027. Luontaisesta palveluntarpeen vähenemisestä johtuen Peiponpesän ryhmän toiminta päättyy ja Hallin päiväkotitoiminta muuttuu kaksiryhmäiseksi 1.8.2024 alkaen. Tämä näkyy vuoden 2024 laskennallisissa varhaiskasvatuspaikoissa 42 paikan vähenemisenä. Muutos vaikuttaa henkilöstötarpeen vähenemiseen vuonna 2024 viiden kuukauden ajalla yhteensä 2,5 henkilötyövuoden verran, mikä on huomioitu talousohjelman mukaisesti vuoden 2024 talousarviossa. Konsernipalvelujohtajan ohjeen mukaan tilojen sisäiset vuokrat ovat edelleen toimialalla.

Koskenpään ja Länkipohjan päiväkodit säilyvät lähipalveluna. Palveluverkkoon liittyvät tilakysymykset ratkaistaan erikseen. Puukilan päiväkotitoiminta muuttuu 2-ryhmäiseksi 1.8.2026.

Varhaiskasvatuksen hallintoa, palveluohjausta ja alueiden johtamista tarkastellaan talousohjelmakauden lopulla. Hanketoimintaa vähennetään, kalusto- ja materiaalihankintoja sekä koulutuskustannuksia vähennetään; hyödynnetään ensisijaisesti kaupungin koulutuslupajärjestelmän ja aluehallintoviraston järjestämiä koulutuksia. Henkilöstövähenemässä hyödynnetään luontaista poistumaa ja määräaikaista täytettyjä toimia. Peiponpesän tilojen käyttö päättyy ennakoitua aiemmin ja ryhmä siirtyy toimimaan Koivulinnan päiväkodin tiloihin lokakuun lopussa 2023.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet avataan euromääräisinä talousarviokirjan luvussa 2.10.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteiset, talousohjelmaan sisältyvät selvitykset:

Talousohjelman voimassaoloaikana selvitetään, voidaanko ylläpidettävää kiinteistöä pienentää Hallin taajamassa. Tämä tarkoittaisi Hallin päiväkodin siirtymistä Kuoreveden yhtenäiskoulun tiloihin. Selvitys ei ole riippuvainen Kuoreveden yläkouluopetuksen ratkaisusta. Koulukiinteistö on iso ja ylläpidettävä vaikka yläkouluopetus lakkaisi. Kuoreveden yhtenäiskoulun tasearvo on 1,826 meur ja Hallin päiväkodin 615 000 euroa. Selvitys tehdään yhteistyössä tilapalvelun kanssa.

Osana talousohjelman hyväksymistä kaupunginvaltuusto linjaa, että tilojen käytön tehostamiseksi selvitetään Jämsänkosken yhtenäiskoulun Korven koululla toteutettavan alkuopetuksen siirtäminen yhtenäiskoulun päärakennukseen. Korven koulun (puukoulu ja kivikoulu) tasearvo 204 000 € Selvitys tehdään talousohjelmavuosien aikana. Selvityksessä tulee huomioida esiopetuksen ja iltapäivätoiminnan tilatarpeet. Selvitystyö tehdään yhteistyössä tilapalveluiden kanssa.

Varhaiskasvatuksen hanketoiminta:

- Varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen hanke: Hankkeen tavoitteena on varhaiskasvatuksen, yhdenvertaisuuden sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Valtionavustuksella edistetään oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja lähipalveluperiaatetta sekä lapsen oikeutta välttämättömään ja riittävään varhaiseen tukeen. Avustus käytetään konsultoivan varhaiskasvatuksenopettajan, erityisopettajan, lastenhoitajien sekä avustajien palkkaamiseen.
- Koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen hanke (esi- ja perusopetus): Esitelty perusopetuksen tulosalueella. Avustuksella palkataan esiopetukseen erityisopettajaresurssia ja avustajia.
- Erityisavustus koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen: valtionavustuksen tavoitteena lapsen oppimiseen ja kehityksen tukeen liittyvien ongelmien ehkäiseminen ja oppimisedellytysten parantaminen varhaiskasvatuksessa vuosina 2022 ja 2023. Avustuksen käyttöaika jatkuu vuodelle 2024.

Syntyneet**vv. 2015-2022 ja ennuste 2023**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	ennuste 2023*
Syntyneet koko Jämsä	157	131	119	121	83	96	113	79	88

*) neuvolasta saatu tieto

Jämsän kaupungin alueella asuvien 1-5 vuotiaiden lasten määrä ja heistä prosentuaalinen osuus varhaiskasvatuksessa olevista

	TP 2022	% päivä- hoidossa	TA 2023	% päivä- hoidossa	TA 2024	% päivä- hoidossa	TS 2025	% päivä- hoidossa	TS 2026	% päivä- hoidossa
Lapset 1-5 v	579	75% (435)	496	75 % (372)	459	75 % (344)	466	75% (350)	460	75% (345)

Palvelutarve-ennuste; painotetut keskiarvot

	TP2021	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Laskennallinen varhaiskasvatuspaikkojen määrä (huom. 1.8.2020 alle 3v päiväkodissa vie 1,75 paikkaa)	715	695	665	646	618	610
Lapsia varhaiskasvatuksessa yhteensä	602	587	521	478	452	436
Lapsia 1-5 v. varhaiskasvatuksessa	451	435	393	358	347	351
Lapsia esiopetuksessa	157	152	128	120	105	85
Lapsia perheille maksettavilla tuilla (kotihoitontuki, yksityisen hoidon tuki, osittainen ja joustava hoitoraha)	170	166	170	140	140	130
Lapsia vuorohoidossa	60	50	45	50	50	50

Varhaiskasvatuksen lapsimääriä laskettaessa on 1 – 5-vuotiaiden lasten osallistumisasteeksi laskettu 75 % ikäryhmästä. Mikäli osallistumisaste kasvaa ennustevuosina esim. 81 %:in, lapsimäärät nousevat noin 30 lapsella vuosittain. Alle 3-vuotias vie ryhmästä 1,75 paikkaa.

Lapsimäärissä on myös eroja vuoden aikana määrien ollessa suurempia vuoden alkupuoliskolla. Tämä on huomioitu ennusteissa laskemalla lasten määrä painotettuna keskiarvona vuodesta 2020.

Mikäli 2-vuotinen esiopetus toteutuu kokeilun jälkeen syksyllä 2025 ja 5-vuotiaiden ikäluokka tulee esiopetuksen piiriin, lapsimäärät lisääntyvät noin 10 lapsella vuosittain.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate € / as.	- 523,87	- 588,47	- 595,46	- 591,89	- 598,59
Toimintakate € / hoitolapsi	- 17 145,02	- 21 355,47	- 23 203,1	- 24 044,95	- 24 855,09

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	1 159 174	1 194 840	823 339	636 000	609 000	585 000
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	81 766	45 000	45 000	45 000	45 000	45 000
Maksutuotot	542 288	369 100	300 750	271 000	244 000	220 000
Tuet ja avustukset	409 503	670 700	358 700	200 000	200 000	200 000
Muut toimintatuotot	125 617	110 040	118 889	120 000	120 000	120 000
TOIMINTAKULUT	-11 223 299	-12 321 040	-11 914 419	-11 504 318	-11 445 818	-11 324 018
Henkilöstökulut	-7 749 604	-8 598 515	-8 239 100	-7 838 000	-7 777 500	-7 653 700
Palvelujen ostot	-1 777 639	-1 948 972	-1 909 681	-1 909 681	-1 909 681	-1 909 681
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-121 035	-117 125	-102 341	-93 340	-95 340	-97 340
Avustukset	-549 356	-580 000	-580 000	-580 000	-580 000	-580 000
Muut toimintakulut	-1 025 665	-1 076 428	-1 083 297	-1 083 297	-1 083 297	-1 083 297
TOIMINTAKATE	-10 064 124	-11 126 200	-11 091 080	-10 868 318	-10 836 818	-10 739 018

Perusopetus

Tulosalueen esimies: johtava rehtori

Toiminnan kuvaus

Perusopetuksen tulosalueen tehtävänä on järjestää perusopetuslain mukaista opetusta (POL 2§).

Perusopetuksen järjestäminen on kaupungin keskeinen ja lakisääteinen peruspalvelutehtävä.

Perusopetukseen sisältyy erityisopetuspalvelut. Opiskeluhuollon palvelut siirtyivät hyvinvointialueelle

1.1.2023. Jämsän kaupungin strategian mukaisesti perusopetus omalta osaltaan huolehtii lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä sujuvasta arjesta. Perusopetus on mukana rakentamassa elinvoimaista, hyvinvoivaa ja aktiivista Jämsää.

Oppilasmäärä lv. 2023-2024 alkaessa on yhteensä 1673 oppilasta. Oppilasennusteen mukaan lv. 2024-2025 Jämsän kaupungin perusopetuksessa opiskelee yhteensä 1580 oppilasta. Tämä vähentää yleisopetuksen sarjaisuutta kuudella (6). Valmistavassa opetuksessa on syyslukukaudella 2023 ollut yhteensä 30 oppilasta. Talousarvio on laadittu tämän oppilasmäärän mukaisena.

Oppilasmäärä laskee lv. 2029-2030 mennessä 1077 oppilaaseen. Koko ennustejaksolla sarjaisuudet vähenevät tämänhetkisen arvion mukaan 29:llä. Henkilöstösuunnitelman mukaisesti tähän arvioidaan voitavan vastata eläkkeelle siirtymisillä, täyttämällä avautuvia vakansseja määräaikaisesti ja tarvittaessa tehtäviä voi avautua myös hanketoiminnan kautta. Kuoreveden koulun 1.-6. luokilla siirrytään vaiheittain yhdysluokkarakenteeseen suunnitteluvuosien aikana.

Perusopetuksessa on talousarvion valmisteluvaiheessa 32 valmistavan opetuksen oppilasta. Suurin osa lukuvuoden 2022-2023 valmistavan opetuksen oppilaista on siirtynyt perusopetuksen oppilaiksi. Valmistavan opetuksen opettajia on tällä hetkellä yhteensä kolme ja ohjaajia kolme. Jämsänkosken yhtenäiskoululla on

kaksi valmistavan opetuksen ryhmää ja Jämsänjoen yhtenäiskoulussa yksi. Talousarviossa on varauduttu valmistavassa opetuksessa yhteensä 4,58 henkilötyövuoteen.

Koulupsykologit ja kuraattorit ovat siirtyneet 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen palvelukseen ja yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa keskittyy lähinnä opiskeluhooltoon. Hyvinvointialueen kanssa on laadittu sopimus kehitysvammaisten lasten hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle kuuluvasta vammaislaissa säädettyjen mukaisesta toiminnasta.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman tuomat uudistukset ja lakimuutokset perusopetukseen ovat mm.:

Hallitus

- kasvattaa perusopetuksen vähimmäistuntimäärää 2–3 vuosiviikkotunnilla laajentamatta opetussuunnitelmaa. Lisäyksellä tavoitellaan lisätunteja erityisesti alakoulun vuosiluokille luku-, kirjoitus- ja laskutaidon opettamiseen. Lisäykset jätetään toteutettavaksi paikallisin päätöksin.
- vakiinnuttaa perusopetuksen tasa-arvorahoituksen määrärahatason.
- uudistaa kolmiportaista tukea koskevan lainsäädännön siten, että tavoitteena on turvata riittävä tuki sekä vähentää opetushenkilöstön hallinnollista taakkaa.
- toteuttaa osaamistakuun, joka tarkoittaa vähimmäisosaamistason määrittelyä ja sen saavuttamista edettäessä peruskoulussa luokalta seuraavalle.
- arvioi etäopetuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia nykyistä laajemmin perusopetuksessa tarkkarajaisesti säädettyinä esimerkiksi valinnaisten kielten opetuksessa.
- vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia puuttua opetusta häiritsevään ja kouluaikana tapahtuvaan toimintaan.
- turvaa jokaisen lapsen oikeuden turvalliseen oppimisympäristöön ja koulurauhaan. Kouluväkivallan ennaltaehkäisyssä ja väkivaltatilanteisiin puuttumisessa otetaan käyttöön yhtenäiset suunnitelmat ja toimintamallit.

Valtioneuvosto on 19.01.2023 hyväksynyt asetuksen toisen kotimaisen kielen opetuksen lisäämisestä. Syksystä 2024 alkaen B1-kielen opetusta lisätään yhdellä viikkotunnilla vuosiluokilla 7–9.

Jämsän kaupungin talousohjelma 2024-2027:

Palveluverkon supistaminen kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 mukaisesti: Koskenpään koulun lakkautuisi 1.8.2025 alkaen. Kaupunginhallitus on päättänyt lakkauttamisprosessin käynnistämisestä.

Palveluverkon supistaminen kaupunginvaltuuston 17.4.2019 § 17 mukaisesti: Länkipohjan koulun lakkautuisi 1.8.2025 alkaen. Kaupunginhallitus on päättänyt lakkauttamisprosessin käynnistämisestä.

Osana talousohjelman hyväksymistä kaupunginvaltuusto antaa sitovan ohjeen perusopetuksen tuntijaon muuttamisesta minimiin. Ajankohta tarkentuu, kun tiedetään pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisen tuntijakopäätöksen ajankohta. Toimivalta asiassa sivistyslautakunnalla.

Koulunkäynninohjaajien työaika kohdennetaan koulun työaikojen mukaiseksi.

Talousarvioon sisältyvät lisäksi:

- palvelutarpeen vähenemisestä johtuen tuntikehyksen pienentäminen sarjaisuuksia vähentämällä 1.8.2024. Toimenpide on koulujen lakkauttamisen ulkopuolinen,
- Jämsänjoen yhtenäiskoulun liikuntapainotteisen luokan toiminnan asteittainen lakkauttaminen,
- kalustohankintojen vähentäminen,
- iltapäivätoiminnan maksujen korottaminen maksimiin 1.8.2024 alkaen,
- hanketoiminnan supistamisen.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet avataan euromääräisinä talousarviokirjan luvussa 2.10.

Yleissivistävän koulutuksen johtamisjärjestelyt ajankohtaistuvat talousohjelmakauden tai heti sen jälkeisenä aikana; toimistopalvelun osalta talousohjelmakauden aikana.

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteiset, talousohjelmaan sisältyvät selvitykset:

Talousohjelman voimassaoloaikana selvitetään, voidaanko ylläpidettävää kiinteistökantaa pienentää Hallin taajamassa. Tämä tarkoittaisi Hallin päiväkodin siirtymistä Kuoreveden yhtenäiskoulun tiloihin. Selvitys ei ole riippuvainen Kuoreveden yläkouluopetuksen ratkaisusta. Koulukiinteistö on iso ja ylläpidettävä vaikka yläkouluopetus lakkaisi. Kuoreveden yhtenäiskoulun tasearvo on 1,826 meur ja Hallin päiväkodin 615 000 euroa. Selvitys tehdään yhteistyössä tilapalvelun kanssa.

Osana talousohjelman hyväksymistä kaupunginvaltuusto linjaa, että tilojen käytön tehostamiseksi selvitetään Jämsänkosken yhtenäiskoulun Korven koululla toteutettavan alkuopetuksen siirtäminen yhtenäiskoulun päärakennukseen. Korven koulun (puukoulu ja kivikoulu) tasearvo 204 000 € Selvitys tehdään talousohjelmavuosien aikana. Selvityksessä tulee huomioida esiopetuksen ja iltapäivätoiminnan tilatarpeet. Selvitystyö tehdään yhteistyössä tilapalveluiden kanssa.

Talousohjelman aikana tarvittaessa aktivoituvat toimenpiteet:

Osana talousohjelman valmistelua on arvioitu myös Juokslahden koulun lakkauttamista 1.8.2025 alkaen tai myöhemmin. Mikäli talousohjelma ei toteudu suunnitellulla tavalla käyttötaloussäästöjen ja/tai rahoituspohjan osalta (verotus, omaisuusratkaisujen vaikutus, valtionosuus) tai kaupungin taloudellinen tilanne heikkenee muutoin, toimenpide on keinovalikoimassa. Tarkastelu tehdään vuosittain.

Osana talousohjelman valmistelua on arvioitu myös Kaipolan koulun lakkauttamista 1.8.2026 alkaen tai myöhemmin. Mikäli talousohjelma ei toteudu suunnitellulla tavalla käyttötaloussäästöjen ja/tai rahoituspohjan osalta (verotus, omaisuusratkaisujen vaikutus, valtionosuus) tai kaupungin taloudellinen tilanne heikkenee muutoin, toimenpide on keinovalikoimassa. Tarkastelu tehdään vuosittain.

Osana talousohjelman valmistelua on arvioitu myös Kuoreveden yhtenäiskoulun lakkauttamista ja tilalle vl. 1-6 koulun perustamista 1.8.2027 alkaen tai 1.8.2028 alkaen. Mikäli talousohjelma ei toteudu suunnitellulla tavalla käyttötaloussäästöjen ja/tai rahoituspohjan osalta (verotus, omaisuusratkaisujen vaikutus, valtionosuus) tai kaupungin taloudellinen tilanne heikkenee muutoin, toimenpide on keinovalikoimassa. Tarkastelu tehdään vuosittain.

Perusopetuksen hanketoiminta:

Koulutuksellisen tasa-arvon ja laadun hanke: Hankkeen tavoitteena on tasa-arvoisuuden, yhdenvertaisuuden ja lähikouluperiaatteen sekä inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistaminen. Valtionavustuksella edistetään oppimista, hyvinvointia ja vuorovaikutusta sekä oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä ja riittävän varhaista tukea. Avustus käytetään resurssiopettajien, erityisopettajien ja koulunkäynti- ja vapaa-aikahjaajien palkkaamiseen.

Erityisavustus koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseen: Valtionavustuksen tavoitteena on parantaa lasten ja nuorten edellytyksiä jatkaa oppimista perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Avustuksen käyttöaika jatkuu vuodelle 2024.

Harrastamisen Suomen malli: Tavoitteena on järjestää kaikilla perusopetuksen kouluilla mielekästä ja kaikille oppilaille ilmaista toimintaa koulupäivän jälkeen.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen ja kehittäminen: Kyseessä on jatkohanke ja siinä tullaan panostamaan oppilaiden koulupoissaolojen ennaltaehkäisyyn ja tulevien valtakunnallisten ohjeistusten sekä uudistusten edistämiseen oppilaitosten käytännöiksi tavoitteena oppilaiden koululäsnäolon edistäminen.

Koulutusmatkailun osalta sivistyslautakunta on hyväksynyt opetuspalvelujen ja koulutusmatkailun hinnoittelun ja toiminnan uskotaan elpyvän vuoden 2024 aikana.

	TP 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Oppilasmäärä	1 763	1 756	1 687	1 634	1 542	1 437	1 320
€/oppilas	-11 162	-11 560	-12 620	-12 833	-13 308	-14 023	-15 232
€/asukas	-994	- 1057	-1126	-1126	-1118	-1113	-1126

Oppilasennuste	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Juokslahti	57	64	55	45	41	40	40	33
Kaipola	124	111	104	98	87	84	76	76
Koskenpää	31	29	30	28	21	20	20	17
Länkipohja	32	27	30	26	25	20	19	17
Jämsänkosken yhtenäiskoulu 1-6 ml. Korven koulu	311	295	278	245	223	211	182	169
Kuorevesi 1-6	94	88	80	72	68	55	51	52
Jämsänjoen yhtenäiskoulu 1-6 sisältää pienluokat	444	436	411	388	348	323	318	290
Alakoulut yhteensä	1093	1050	966	872	779	714	666	635
Kuorevesi 7-9	56	63	62	69	64	64	54	51
Jämsänjoen yhtenäiskoulu 7-9	368	365	376	375	354	323	286	260
Jämsänkosken yhtenäiskoulu 7-9 sisältää pienluokat	205	195	205	207	208	197	187	171
Yläkoulut yhteensä	629	623	614	616	586	544	487	442
Perusopetus yhteensä	1722	1673	1580	1488	1365	1258	1153	1077

Ennustevuosilla 2024-2032 on vähennetty oppilasmäärien kaksinkertainen kirjaus E-, H-, G- ja N-luokkien osalta.

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	1 263 072	1 379 310	1 005 450	1 005 450	1 005 450	1 005 450
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	337 001	262 000	376 550	376 550	376 550	376 550
Maksutuotot	47 523	50 490	50 500	50 500	50 500	50 500
Tuet ja avustukset	696 659	910 900	423 900	423 900	423 900	423 900
Muut toimintatuotot	181 889	155 920	154 500	154 500	154 500	154 500
TOIMINTAKULUT	-21 562 305	-22 669 378	-21 975 306	-21 526 721	-21 157 195	-21 111 168
Henkilöstökulut	-12 131 882	-12 625 150	-11 992 431	-11 582 271	-11 259 771	-11 222 771
Palvelujen ostot	-5 898 366	-6 170 619	-6 155 923	-6 127 498	-6 087 472	-6 083 445
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-578 083	-602 180	-587 080	-577 080	-570 080	-565 080
Avustukset						
Muut toimintakulut	-2 953 973	-3 271 429	-3 239 872	-3 239 872	-3 239 872	-3 239 872
TOIMINTAKATE	-20 299 232	-21 290 068	-20 969 856	-20 521 271	-20 151 745	-20 105 718

Lukiokoulutus

Tulosalueen esimies: johtava rehtori

Toiminnan kuvaus

Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa.

Lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyväksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lisäksi koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijoille valmiuksia elinikäiseen oppimiseen ja itsensä jatkuvaan kehittämiseen (LL 2§ 1. ja 2. mom.).

Pitemmällä aikavälillä opiskelijamäärät ovat vähentyneet. Vuonna 2010 opiskelijoita oli Jämsän ja Jämsänkosken lukioissa yhteensä 353, syksyn 2021 laskennassa 213 ja syksyn 2022 laskennassa 243. Tällä hetkellä lukiossa on varsinaisia päätoimisia opiskelijoita yhteensä 260. Henkilöstön määrä on pyritty mitoittamaan lukuvuosittain opiskelijamäärän suhteessa. Opiskelijamäärän arvioidaan kasvavan lähivuosina. Ennusteen mukaan lukion opiskelijamäärä on 20.9.2024 laskennassa 287. Vuonna 2022 ja 2023 lukio-opinnot aloittaneiden ikäluokat ovat nelisarjaisia ja abiturienttien ikäluokka kolmisarjainen. Ennusteen mukaan lukion aloittavat ikäluokat ovat kolmisarjaisia 2020-luvun loppuun saakka.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymässä on tehty organisaatiomuutos. Tämän johdosta lukiokoulutus ja Ammattiopiston Gradia ovat sopineet yhteistoiminnasta kaksois- ja kolmoistutkinto-opiskelijoiden sekä urheiluvalmennuksessa olevien lukion opiskelijoiden osalta.

Seudullinen toisen asteen johtoryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa, samoin opinto-ohjaajien ryhmä. Gradian urheiluvalmennukseen osallistuu tällä hetkellä 20 lukion opiskelijaa. Ammattiopisto Gradian kahden tutkinnon opiskelijoita on lukiossa tällä hetkellä 24. Yhteistyökumppaneina ovat olleet myös Jyväskylän avoin yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Keväällä 2023 Jämsän lukio osallistuu maakunnalliselle korkeakouluviikolle keväällä 2024.

Koulupsykologi ja kuraattori ovat siirtyneet 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen palvelukseen ja yhdyspintatyö hyvinvointialueen kanssa keskittyy lähinnä opiskeluhooltoon.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman tuomat uudistukset ja lakimuutokset lukiokoulutukseen:

Hallitus:

- uudistaa lukiokoulutuksen rahoitusjärjestelmän vastaamaan paremmin lukiokoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.
- uudistaa lukion rahoitukseen kuuluva pienten lukiodien lisä tukemaan koulutuksen saavutettavuutta ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.
- edistää kuntien välisen rahoitusvastuun tasapuolista jakautumista kotikunnan mukaan.
- mahdollistaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tiukasti rajatuin kriteerein.
- luo lukiodiplomeille valtakunnallisen kriteeristön
- mahdollistetaan yhden pakollisen ylioppilaskokeen korvaaminen lukiodiplomilla.
- säätää lukiolaisten oikeudesta tukiopetukseen.
- selvittää ja arvioi mahdollisuuden toteuttaa liikunnanopetus viikoittaisena oppiaineena koko koulutuksen ajalle.

Jämsän kaupungin talousohjelma 2024-2027:

Tuntikehyksen leikkaaminen. Tämä vaikuttaa opetuksen järjestämiseen, syksyllä 2024 aloittavien uusien opiskelijoiden pakolliset opinnot kolmisarjaisena, valinnaisuuden vähentäminen, keskimääräisen ryhmäkoon kasvattaminen.

Itsenäisen opiskelun lisääminen. Ryhmäkoon kasvaessa yli rajan mitä opetustilaan mahtuu, ei jaeta ryhmää ja vaan suoritetaan opintojakso itsenäisesti.

Ostetaan verkko-opetusta Gradian lukiokoulutuksesta, Otavialta ja Tutorhousesta niissä tilanteissa, kun se on lähiopetusta edullisempi tapa järjestää opetus.

Hankintojen vähentäminen. Hankitaan vain välttämätön ja korvataan rikkoutunut kalusto.

Hanketoiminnan vähentäminen: Viedään jo aloitetut hankkeet loppuun. Ei aloiteta uusia. Erasmus+-hankkeelle on myönnetty alustava rahoitus vuoteen 2027 asti ja hankkeeseen osallistumisesta päätetään vuosittainen sivistyslautakunnassa.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet avataan euromääräisinä talousarviokirjan luvussa 2.10.

Lukiokoulutuksen hankkeet:

Koronavaikutusten lieventämisen saatu avustus: Avustusta käytetään tuki- ja lisäopetukseen, opinto-ohjaukseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Avustuksen käyttöaika päättyy 31.7.2024.

Muuramen kunnan hallinnoima Kestävän kehityksen tiekartta -hanke; Hankkeen aikana edistetään ja huomioidaan kestävä kehitystä laaja-alaisesti lukioyhteisössä. Hanke alkoi jo vuoden 2022 aikana ja päättyy 31.5.2024.

Laatua ja hyvinvointia lukioihin: Muuramen kunnan hallinnoima, mukana myös Laukaan lukio. Hankkeessa on kolme päätavoitetta, laadulliset menetelmät ja tiedolla johtaminen, yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä laadukas oppiminen pedagogisia menetelmiä kehittämällä. Avustuksen käyttöaika päättyy 31.7.2024.

Erasmus+-hanke: Jämsän lukiolle myönnetty Erasmus+-akkreditointi mahdollistaa säännöllisen vuosittaisen tuen sekä opiskelijoiden että opetushenkilökunnan liikkuvuuksiin vuoteen 2027 asti.

opiskelijaennuste												
lv	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
lukio	245	260	287	285	270	277	280	270	251	229	209	193

Ennuste lukuvuoden alussa, kevätlukukaudelta vähenee edellisen syksyn ylioppilaat.

Tunnuslukuja

	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
Opiskelijamäärä	214	243	265	280	273	267
€ / asukas	-101	-114	-115	-118	-119	-121
€ / opiskelija	-9059	-8856	-8100	-7717	-7914	-8092

	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
Ylioppilaiden määrä	57	80	60	90	100	80
Yhdistelmäutkintojen määrä	4	5	5	5	5	5
Urheiluvalmennettävien määrä	24	24	24	24	24	24

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	49 031	61 000	80 000	41 000	41 000	41 000
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot						
Maksutuotot	3 876	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Tuet ja avustukset	43 298	55 000	75 000	36 000	36 000	36 000
Muut toimintatuotot	1 857	2 000	1 000	1 000	1 000	1 000
TOIMINTAKULUT	-1 987 688	-2 213 065	-2 226 637	-2 201 637	-2 201 637	-2 201 637
Henkilöstökulut	-1 280 665	-1 399 720	-1 399 664	-1 374 664	-1 374 664	-1 374 664
Palvelujen ostot	-296 164	-362 038	-391 603	-391 603	-391 603	-391 603
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-95 865	-116 200	-78 200	-78 200	-78 200	-78 200
Avustukset	-200					
Muut toimintakulut	-314 794	-335 107	-357 170	-357 170	-357 170	-357 170
TOIMINTAKATE	-1 938 657	-2 152 065	-2 146 637	-2 160 637	-2 160 637	-2 160 637

Elämänlaatu palvelut

Tulosalueen esimies: kirjastopalvelupäällikkö

Toiminnan kuvaus

Elämänlaatu palveluilla on keskeinen merkitys jämsäläisten hyvinvointiin ja kaupungin elinvoimaisuuteen. Järjestämme ja tuotamme elämänlaatu palveluja ja luomme niille toimintaedellytyksiä. Kannustamme jämsäläisiä harrastamiseen, itsensä kehittämiseen ja terveelliseen ja vastuulliseen elämäntapaan. Kaupunkistrategian mukaisesti huolehdimme siitä, että palvelujen hyvä saavutettavuus edistää hyvinvointia ja elinvoimaa.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa on useita elämänlaatu palveluja koskevia linjauksia. Lasten ja nuorten lukutaitoa vahvistetaan, kuten myös lastenkulttuurin saavutettavuutta. Kirjastopalveluiden saavutettavuudesta huolehditaan. Taiteen perusopetusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Liikunnallista elämäntapaa edistetään. Nuorten syrjäytymistä ehkäistään ennaltaehkäisevin toimenpitein. Hallitus turvaa, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus vähintään yhteen mieluisaan harrastukseen. Nuorisovaltuustojen asemaa vahvistetaan. Resurssien puitteissa huomioimme nämä hallitusohjelman elämänlaatu palveluja koskevat kärjet tulevien vuosien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Elämänlaatu palvelut koostuvat opisto-, kirjasto- ja vapaa-aikapalveluista. Kotouttaminen on sisällytetty opistopalveluiden tulosityksikköön. Kaupungin hyvinvoinnin edistämistyön koordinointi on vapaa-aikapalveluissa.

Kirjasto tarjoaa pääsyn monipuolisiin aineistoihin sekä edistää lukemista ja kirjallisuutta. Kirjasto on myös tapahtumien, opiskelun, harrastamisen ja kansalaiskeskustelun paikka kaikenikäisille.

Lasten ja nuorten kirjastopalveluihin kohdistettu palvelulupaus toteutetaan kattavasti myös vuonna 2024. Digiopastusta tarjotaan tukemalla yhteistyökumppanien organisoimana vertaisopastusta tarjoamalla käyttöön tiloja ja välineitä. Tapahtumatuotannossa näkyvät presidentinvaalit, ympäristövastuu ja kansalaistiede.

Raitin asiakasraadin toiminta on käynnistynyt. Kirjasto toteuttaa ensimmäisen, vuosittain toistettavan asiakaskyselyn. Kuntien yhteinen e-kirjasto avataan keväällä ja sen myötä sähköisten aineistojen tarjonta kasvaa ja monipuolistuu.

Vapaa-aikapalvelut järjestää vuonna 2024 ohjattua toimintaa, tapahtumia ja leirejä erikseen sekä yhteistyössä järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhdistysten toimintaa tuetaan avustuksin, koulutuksin ja yleistä neuvontaa antaen. Vapaa-aikapalvelu järjestää itsenäisyys- ja veteraanijuhlan, ylläpitää museotoimintaa ja toimii aktiivisesti Tammenlehvän Jämsän perinnetoimikunnassa. Galleria Kivipankin näyttelytoimintaa jatketaan elokuun alkupuolelle saakka. Jämsän kotiseutuarkiston siirtoa Kenraalintie 12 kiinteistöön jatketaan.

Vapaa-aikapalvelut koordinoi vammaisneuvoston ja nuorisovaltuustotoimintaa. Vuotuispalkinnot ja nuorten stipendit jaetaan. Nuorisotilatoimintaa sekä uimahallipalvelua ylläpidetään. Uimahallin kävijämäärätavoite on 55 000 asiakasta.

Hanketoimintaa jatketaan, mutta supistetusti:

- Nuorten rinnalla koulussa 2023-2024 -hanke jatkuu kevätkauden 2024.
- Uudelle koulunuorisotyöhankeelle on varauduttu hakemaan avustusta syksyille 2024.
- Työvalmennussäätiö Avituksen kautta hoidettavia nuorten työllistämiseen ja elämänhallintaan liittyviä

yksilövalmennus-, nuorten starttipaja (Kohtaava-hanke) ja etsivän nuorisotyön hankkeita jatketaan myös vuonna 2024. Kaikkeen em. hanketoimintaan saadaan valtionavustusta.

- Lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan -hanke jatkuu.

Opistopalvelut järjestää vapaan sivistystyön opintoja Jämsän työväenopistossa sekä taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän mukaisia opintoja Jämsänjokilaakson musiikkiopistossa. Musiikkiopisto järjestää opintoja myös Kuhmoisten kunnassa vuonna 2024. Kuhmoisten kunta ei osta työväenopiston opetuspalveluja Jämsän kaupungilta enää vuonna 2024. Työväenopistossa arvioidaan opiskelevan vuonna 2024 noin 1 400 opiskelijaa ja musiikkiopistossa 360 opiskelijaa.

Jämsän työväenopisto järjestää nuorille maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille suomen kielen ja kotoutumisen koulutusta myös vuonna 2024. Koulutuksessa on tällä hetkellä 8 opiskelijaa. Ryhmä saa koulutuksen valmiiksi elokuussa 2024. Talousarvioon on varattu yhden opettajan palkkakustannus koko vuodelle 2024. Valtio korvaa opetukseen käytetyn resurssin takautuvasti.

Työväenopisto tekee korkeakoulu yhteistyötä Jyväskylän yliopiston sekä JAMK:n kanssa. Korkeakouluopintoja koordinoiva työryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa.

Talouden tasapainottamistoimenpiteinä korotetaan taksoja 1.1.2024 alkaen ja lukuvuosiperusteisten maksujen osalta 1.8.2024 alkaen. Taksoja korotetaan koko talousohjelmakauden ajan. Sivistyslautakunta käsittelee maksut ja taksat kokouksessaan 26.10.2023. Lisäksi tuloja arvioidaan saatavan kertaluonteisista myyntituloista ja Vinnin tilan piharakennuksen vuokratuloista.

Opistojen kurssitarjontaa vähennetään noin 15 % kohdistuen tasaisesti koko opinto-ohjelmaan. Tuntimäärän vähennys on noin 1 000 tuntia. Musiikkiopiston osalta muskaritoimintaa vähennetään, tuntiopettamista tiivistetään sekä henkilöstörakennetta tiivistetään eläköitymisten myötä. Myös kirjastopalveluissa henkilöstökustannuksia vähennetään eläköitymisten kautta. Vinnin tilan residenssi-ajatukselta luovutaan ja piharakennuksen asunto laitetaan vuoraukseen käyttöön.

Palveluverkkoa ja aukioloaikoja muutetaan siten, että liikennepuistotoiminnasta, Galleria Kivipankista ja kirjastoautosta luovutaan. Galleria Kivipankin rakennus laitetaan myyntiin ja rakennuksen käyttötarkoitukselle voidaan asettaa ehtoja. Liikennepuistotoiminnasta luopuminen mahdollistaa perusopetuksen tulosalueella toimitettujen toimenpiteiden ohjaajien työajan kohdentamisesta ja säätelystä koulun työaikaan mukaan. Lisäksi tarve määrääkaaiseen leiritoiminnan ohjaukseen poistuu tätä kautta, kun nuoriso-ohjaajan työpanos kohdennetaan liikennepuistosta leiritoimintaan.

Osana talousarvioesitystä supistetaan kirjastoverkkoa, mikä tarkoittaa liikkuvan toimipisteen eli kirjastoauton lakkauttamisprosessin käynnistämistä. Lakkauttaminen mahdollistaa kirjastopalveluissa tapahtuvan eläköitymistä hyödyntämisen. Jos pääkirjaston palveluajat pidetään nykyajaisena, organisaation sisältä tulee tehtäväksi henkilöstösiirto oppisopimuskoulutuksella. Valtuusto delegoi päätöksenteon lakkauttamisasiasta sivistyslautakunnalle. Työvoimakustannusten vähentämiseksi uimahallin aukioloaikoja supistetaan. Supistus vaikuttaa myös puhtauspalveluiden kustannuksia vähentävästi.

Avustuksia leikataan 10 % kuitenkin niin, että ensilumen ladun avustus jäädytetään v. 2023 tasolle. Varaudutaan kohdentamaan leikkausta myöhemmin myös siihen. Hanketoimintaa supistetaan ja se keskittyy jatkossa koulunuorisotyöhön. Kerhotoiminnan hanke jatkuu nykyajaisena. Työvalmennussäätiö Avituksen nuorten palvelut kotiutetaan kaupungille ja resurssi suhteutetaan nuorisoikäluokan pienenemiseen. Muutos toteutuu v. 2025 tai seuraavan avustuskautensa alusta. Sitä ennen kuntaosuutta pienennetään. Kotiuttaminen mahdollistaa tiiviimmän yhteistyön mm. oppivelvollisten osalta jo pelkästään siksi, että kaupunki toimii koulutuksen järjestäjänä. Työvoimapalveluiden siirtyminen kuntien tehtäväksi voi avata uusia toiminnallisia

mahdollisuuksia asiassa. Nuorten työpajatoiminnan osalta haettavaksi tulee valtionavustuskelpoisuus / OKM.

Jämsän kaupungin vuoden urheilija -palkinto ja lasten ja nuorten stipendit katetaan jatkossa testamenttisaantoon perustuvalta tasetililtä. Käytänne on yhteneväinen Viljo Järvisen kulttuuripalkinnon kattamisen kanssa.

Hankintoja vähennetään ja palveluostoissa tehdään karsintaa kaikissa elämänlaatupalveluiden tulosityksiköissä.

Talouden tasapainottamistoimenpiteet avataan euromääräisinä talousarviokirjan luvussa 2.10.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Elämänlaatupalvelut	- 177,44	- 199,74	- 192,16	- 192,24	- 193,33

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	692 657	728 200	683 000	680 000	670 000	670 000
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	271 208	279 900	283 300	270 000	260 000	260 000
Maksutuotot	243 070	271 400	260 000	275 000	275 000	275 000
Tuet ja avustukset	123 696	127 600	74 600	70 000	70 000	70 000
Muut toimintatuotot	54 683	49 300	65 100	65 000	65 000	65 000
TOIMINTAKULUT	-4 101 422	-4 504 759	-4 262 264	-4 210 000	-4 170 000	-4 170 000
Henkilöstökulut	-1 993 149	-2 241 464	-2 106 775	-2 060 000	-2 030 000	-2 030 000
Palvelujen ostot	-734 022	-770 352	-731 195	-715 000	-715 000	-715 000
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-194 923	-216 320	-168 080	-165 000	-165 000	-165 000
Avustukset	-152 293	-191 000	-171 000	-170 000	-160 000	-160 000
Muut toimintakulut	-1 027 036	-1 085 623	-1 085 214	-1 100 000	-1 100 000	-1 100 000
TOIMINTAKATE	-3 408 765	-3 776 559	-3 579 264	-3 530 000	-3 500 000	-3 500 000

3.4 Elinvoima

Toimialajohtaja: elinvoimajohtaja

Toimiala- ja tulosaluekohtaiset tavoitteet ja määrärahat

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	14 585 678	18 493 656	19 703 100	18 814 199	17 397 652	17 397 652
Valmistus omaan käyttöön	284 233	205 380	205 400	205 400	205 400	205 400
Myyntituotot	3 448 046	3 125 584	4 043 462	4 013 961	3 409 078	3 409 078
Maksutuotot	407 558	405 000	441 200	441 200	441 200	441 200
Tuet ja avustukset	535 814	949 687	825 964	825 964	14 300	14 300
Muut toimintatuotot	10 194 259	14 013 385	14 392 474	13 533 074	13 533 074	13 533 074
TOIMINTAKULUT	-17 632 250	-20 378 604	-19 183 530	-19 286 249	-18 508 925	-18 551 531
Henkilöstökulut	-4 178 681	-4 860 531	-4 632 426	-4 686 245	-4 376 467	-4 259 073
Palvelujen ostot	-7 368 875	-8 416 372	-7 376 175	-7 406 176	-6 768 440	-6 768 440
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 770 927	-5 025 901	-5 245 798	-5 279 698	-5 500 848	-5 660 848
Avustukset	-353 816	-434 600	-327 100	-327 100	-327 100	-327 100
Muut toimintakulut	-959 951	-1 641 200	-1 602 030	-1 587 030	-1 536 070	-1 536 070
TOIMINTAKATE	-2 762 339	-1 679 568	724 970	-266 650	-905 873	-948 479

Elinvoimatoimella on kaksi keskeistä tehtävää. Ensinnäkin toimialalla on huolehdittava siitä, että yhdyskuntarakenne pysyy kunnossa, eikä korjausvelka entisestään kasva. Toisaalta toimialan on pystyttävä vastaamaan erilaisiin yhteiskunnan asettamiin kehittämistarpeisiin ja vahvistettava Jämsän kaupungin elinvoimaa mm. edunvalvonnan keinoin. Elinvoimatoimi hoitaa tehtävänsä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, joita ovat mm. erilaiset viranomaiset ja elinkeinoelämän kehittäjät.

Elinvoimatoimi muodostuu neljästä tulosalueesta, jotka ovat maankäyttö ja elinvoima, kunnallistekniset palvelut, tilapalvelut ja valvontatoimi. Tulosalueet jakautuvat tulosityksiköihin, jotka on esitelty tulosalueita koskevissa osioissa. Toimialan lautakunta on elinvoimalautakunta. Ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan asioita hoitaa elinvoimalautakunnan alainen valvontajaosto.

Yhdyskuntarakenne: liikenneväylät, yleiset alueet, puistot, liikuntapaikat ja vesihuollon verkostot on pidettävä kunnossa väestön vähenemisestä ja talouden haasteista huolimatta. Vastuu rakennetun ympäristön kunnosta ja turvallisuudesta on kaupungilla. Yhdyskuntarakenteen ylläpitämisen ja korjausvelan karsimisen osalta elinvoimatoimen haasteena on resurssien riittävyys, mikä edellyttää priorisointia ja palvelujen karsimista. Ylläpidettävien kohteiden karsintaa joudutaan väistämättä tekemään, kunnossapitoluokituksia tarkastamaan ja pohtimaan vaihtoehtoisia keinoja kohteiden ylläpitämiseksi. Kunnallisteknisten verkostojen ja rakennusten korjausvelan vähentämistä on jatkettava, epäkurantit tilat on purettava ja parempikuntoiset rakennukset on myytävä. Tulevien vuosien osalta taloudellisesti merkittävien asia tulevat olemaan hyvinvointialueen palveluverkkoa ja Jokilaakson sairaalaa koskevat ratkaisut.

Jämsässä on siirrytty äkillisen rakennemuutoksen tilanteesta uudelleen rakentamisen aikaan. Kaipolan tehdasalueelle kaivataan edelleen uutta liiketoimintaa, F35 eturunkotehtaan rakentaminen on käynnistynyt, Himoksen alue kehittyä yksityisten hankkeiden vedolla ja uusiin energiamuotoihin (vety, aurinkovoima) liittyviä toimijoita on liikkeellä. Jämsän kaupungin tulee talouden tilanteesta huolimatta tehdä toimenpiteitä, joilla edistetään sekä uusien yritysten sijoittumista, uusien työpaikkojen syntymistä että osaavan työvoiman saatavuutta. Elinvoimatoimi tulee mahdollisuuksien mukaan hakemaan ulkopuolista rahoitusta kehittämisen vauhdittamiseksi, mutta myös kaupunkiympäristön kehittämiseksi. Hankerahoitus edellyttää kaupungilta varautumista omarahoitusosuuksien kattamiseen. Hankkeiden tarkoituksenmukaisuus arvioidaan

kaupunginjohtajan johtamassa elinkeinojohtoryhmässä.

Maankäyttö- ja rakentamislain (1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki) uudistaminen on käynnissä. Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025 ja edellyttää rakennusjärjestyksen uudistamista 2024 aikana. Samanaikaisesti on tarkoituksenmukaista jatkaa kaupungin maapoliittisen ohjelman uudistamista.

Toimialalla tullaan käynnistämään 2024 aikana mittava tietojärjestelmiä koskeva kokonaisuudistus, jonka tavoitteena on hyödyntää käytettävissä olevat resurssit nykyistä paremmin, tehostaa laskutusta, kehittää sähköisiä palveluja, parantaa tietovarantojen hyödynnettävyyttä, vähentää henkilöriippuvuutta ja parantaa tietoturvallisuutta.

Elinvoimatoimi varautuu TE-palvelu-uudistukseen 1.1.2025 alkaen. Yrityspalveluista varaudutaan hoitamaan starttirahalausuntoja ja päätöksiä työllisyysalueelle yksikköhintaperiaatteella. Tilapalvelut varautuu omalta osaltaan hallinnoimaan työllisyysalueen vuokratiloja ja -sopimuksia erikseen sovittavien periaatteiden mukaisesti.

Elinvoimatoimen talousarviovuotta 2024 ja taloussuunnitteluvuosia koskevana keskeisenä haasteena on kyetä tuottamaan lainsäädännön edellyttämät palvelut kohtuullisen tasoisine ja samaan aikaan säästämään ja toisaalta kyetä vahvistamaan alueen elinvoimaa. Toimiala hakee aktiivisesti ulkopuolisia resursseja elinvoiman kehittämistehtävän hoitamiseen, mutta lakisääteisiä palveluja hankerahoituksella ei voida tuottaa.

Toimialan tavoitteet vuodelle 2024

Hyvinvointia ja turvallisuutta		
Tavoite	Rakennusten ja liikenneväylien ja vesihuoltoverkostojen korjausvelan vähentäminen	
Mittari	Korjaussuunnitelmien toteutuminen	
Tavoite	Luontoliikunnan toimintaympäristön kehittäminen: Jämsäpuisto, Jämsänjoen rantareitti, aistipolku ja reitistöt	
Mittari	Ulkopuolinen rahoitus luontoliikunnan toimintaympäristön kehittämiseen	Tavoite 12/2024
		200 000
Mittari	Liikuntapaikkojen, reittien ja yleisten alueiden ylläpidon ja hoidon mitoittaminen kaupungin resursseihin	
Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö		
Tavoite	Hyvinvoiva ja osaava henkilöstö	
Mittari	Kaikilla toimialan avainhenkilöillä on pätevä sijainen	

Palveleva kaupunki		
Tavoite	Toimialan hallinnon avoimuus, palveluprosessien sujuvuus ja päätöksenteon lainmukaisuus.	
Mittari	Oikaisuvaatimukset	Tavoite 12/2024
		4
Mittari	Osallisuutta vahvistavat toimintamallit	
Työtä, koulutusta ja yrittäjyyttä		
Tavoite	Jämsän yritys ekosysteemin kehittyminen	
Mittari	Uusien yritysten lukumäärä	Tavoite 12/2024
		80
Mittari	Erialaisten toimenpiteiden seurauksena syntyneet uudet tai säilytetyt työpaikat	Tavoite 12/2024
		45
Ympäristövastuuta		
Tavoite	Ympäristöohjelman toimeenpanon eteneminen	
Mittari	Energiatehokkuutta edistävät toimenpiteet	
Mittari	Toimenpiteet vesien hyvän tilan saavuttamiseksi	

Toiminnan ja talouden kehittäminen suunnitelmavuosina 2025 - 2027

Kehittämiskohde	Selvitys, miten tukee strategiaa
Palvelun parantaminen digitalisaatiota hyödyntämällä ja tietojärjestelmäarkkitehtuuria kehittämällä	<p>Strategian tavoitteet: palveleva kaupunki ja hyvinvoiva ja osaava henkilöstö</p> <ul style="list-style-type: none"> - digitalisaatiota hyödyntämällä parannetaan asiakkaan palvelua, otetaan käyttöön sähköinen laskutus ja sähköisiä palvelukanavia - tietojärjestelmäarkkitehtuurin kehittäminen muuttaa palveluprosesseja, parantaa tiedon hyödynnettävyyttä, vähentää henkilösidonaisuutta, lisää tietoturvallisuutta
Korjausvelan vähentäminen, tarpeettomasta irtaimistosta luopuminen	<p>Strategian tavoitteet: hyvinvointia ja turvallisuutta, ympäristövastuuta, palveleva kaupunki</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pidetään huolta siitä, että kaupungilla taloudelliset edellytykset vähentää verkostojen ja rakennusten korjausvelkaa - Pidetään huolta siitä, että verkostot ovat siinä

	<p>kunnossa, että ympäristölle ei synny vahinkoa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Myydään, puretaan tai hävitetään tarpeeton irtaimisto
<p>Palveluverkon mitoittaminen käytettävissä oleviin voimavaroihin</p>	<p>Strategian tavoitteet: hyvinvointia ja turvallisuutta, palveleva kaupunki, hyvinvoiva henkilöstö</p> <ul style="list-style-type: none"> - karsitaan palveluverkkoa huomioiden väestönkehitys, mutta myös kehitetään siellä, missä on tunnistettavaa palvelutarvetta - selvitetään mahdollisuudet siirtää kohteita yhdistysten tai yhteisöjen hallintaan - pidetään huolta henkilöstön jaksamisesta - huomioidaan turvallisuus, puretaan riskirakenteet

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Toimintakate €/asukas	- 143,79	- 88,83	38,92	- 14,52	- 50,04

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilöstöressurssien riittävyys	3	3	9
Toimenpide	Täyttöluvut. Rekrytointeihin panostaminen. Tehtävänkuvien ja toimivallan tarkistaminen. Sijaisuuksien varmistaminen, tiimien perustaminen. Sähköisten työvälineiden käyttöönotto ja hyödyntäminen. Etätyön johtaminen ja henkisen kuormituksen huomiointi esimiestyössä. Henkilöstön yhteiskäyttö.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Poikkeavien sääolosuhteiden ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit	2	2	4
Toimenpide	Ilmastonmuutoksen huomioiminen suunnittelussa. Verkostojen oikea mitoittaminen ja tulvareitit. Henkilöstön ammattitaito, asianmukainen kalusto. Valmiussuunnittelu ja varautuminen sään ääriolosuhteisiin.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Rakennusten ja infran korjausvelka	3	3	9
Toimenpide	Kunnossapidon, korjauksien ja saneerauksien suunnittelu ja priorisointi. Suunitelmallisuus. Riittävä resursointi. Käyttämättömien rakennusten purkaminen.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Työturvallisuuteen kohdistuvat riskit	3	2	6
Toimenpide	Työmaakohtaiset turvallisuusasiakirjat. Henkilökohtaiset turvavarusteet. Selkeät ohjeistukset. Valmiussuunnittelu, valmiusharjoitukset.			

Riskien seurannasta ja niiden hallintatoimenpiteistä toimialalla vastaa toimialajohtaja sekä tulosaluejohtajat ja muut tilivelvolliset ja esimiesasemassa olevat kukin omalta osaltaan.

Maankäyttö ja elinvoima

Tulosalueen esimies: maankäyttöinsinööri 2

Toiminnan kuvaus

Tulosalue vastaa yhdyskuntatoimen hallinnosta, kaupungin yrityspalveluista, strategisesta maankäytöstä, kaavoituksesta, kiinteistönmuodostuksesta, maapolitiikasta, kartaston ja paikkatietoaineiston ylläpidosta, mittauspalveluista sekä kaupungin metsäomaisuuden hoidosta.

Yhdyskuntatoimen hallintopalvelut

Tulosyksiköstä huolehditaan yhdyskuntatoimen hallinnon järjestämisestä yhteistyössä toimistopalvelutiimien kanssa. Tulosalueen kautta maksetaan ja laskutetaan toimialan yleiskulut sekä hoidetaan kunnan asuntoviranomaisen tehtävät.

Kaavoitus ja tonttipalvelut

Maankäytön suunnittelulla tuetaan ja toteutetaan kaupungin strategisia tavoitteita. Tavoitteena on toimiva ja taloudellinen kaupunkirakenne, riittävä ja monipuolinen tonttitarjonta, kaupunkikuvan korkea laatu sekä viihtyisä ja turvallinen ympäristö. Kiinteistömuodostuksen kautta mahdollistetaan rakentaminen asemakaava-alueilla.

Maa- ja metsätilat

Kaupungin metsäomaisuuden suunnitelmallisella ja pitkäjänteisellä hoidolla varmistetaan, että metsät ja niiden kasvuolosuhteet pysyvät kunnossa. Metsillä on taloudellisen arvon lisäksi myös virkistysarvoja, jotka huomioidaan metsähoitotoimenpiteitä suunniteltaessa.

Yrityspalvelut

Yrityspalveluissa tehdään kehittämistyöstä Jämsän kaupungin elinvoimaohjelman mukaisesti antamalla neuvontaa yrityksen perustajille, toimiville yrityksille, välittämällä yritysten kasvu- ja kehittämispalveluja, sekä osallistumalla Jämsän kaupungin edunvalvonta-, verkosto- ja aluekehittämistyöhön. Yrityspalvelut järjestää kasvu- ja kehittämisteemoihin liittyviä info- ja tiedotustilaisuuksia yrittäjille.

Hankkeet

Tulosalueella valmistellaan, hallinnoidaan ja toteutetaan työpaikkojen syntymistä edistäviä kehittämishankkeita sekä yritysryhmähankkeita. Vuoden 2024 aikana tulosalueella toteutetaan kolmea kehittämishanketta, joiden tavoitteena on mm. uusien työpaikkojen ja yritysten synnyttäminen, TKI toiminnan aktivoiminen, asumisen palvelujen kehittäminen sekä ketterien kokeilujen yhteisöalustan kehittäminen.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
KTJ-rekisteröinnit	42	50	50	50	50
Uudet kiinteistöt	23	20	20	20	20
Kiinteistöjen ostot/myynnit	17	20	20	20	20
Rakennusmittaukset	303	150	150	150	150
Hyväksytyt asemakaavat, ha	2	5	5	5	5
Uudet yritykset (prh)	72	75	85	85	85
Yritysneuvonnassa valmisteltujen yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden kokonaismäärä (€)	316 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000	1 200 000
Yritysneuvonnan kautta syntyneet työpaikat	34	50	55	55	55
Lautakunnan kokouksia	11	12	12	12	12
Lautakunnan pykälä	178	180	180	180	180
Viranhaltijapäätöksiä	116	150	150	150	150
Toimintakate € / as.	- 26,64	- 39,94	- 36,69	- 37,71	- 22,21

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	1 554 940	2 532 547	2 400 164	2 400 764	1 689 100	1 689 100
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	63 280	-40 000	502 000	502 000	602 000	602 000
Maksutuotot	114 189	102 000	102 000	102 000	102 000	102 000
Tuet ja avustukset	500 698	935 467	811 664	811 664		
Muut toimintatuotot	876 772	1 535 080	984 500	985 100	985 100	985 100
TOIMINTAKULUT	-2 066 740	-3 287 787	-3 083 459	-3 093 280	-2 091 204	-2 017 381
Henkilöstökulut	-1 274 429	-1 564 353	-1 393 082	-1 437 003	-1 162 473	-1 088 650
Palvelujen ostot	-635 381	-1 381 025	-1 409 014	-1 389 014	-751 278	-751 278
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-33 795	-96 550	-82 250	-83 150	-44 300	-44 300
Avustukset	-450	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Muut toimintakulut	-122 685	-243 859	-197 113	-182 113	-131 153	-131 153
TOIMINTAKATE	-511 800	-755 240	-683 295	-692 516	-402 104	-328 281

Kunnallistekniset palvelut

Tulosalueen esimies: kaupungininsinööri

Toiminnan kuvaus

Kunnallistekniset palvelut -tulosalue vastaa liikenneväylien, puistojen, venesatamien sekä liikuntapaikkojen suunnittelusta, rakentamisesta, rakennuttamisesta ja kunnossapidosta asetettujen tulostavoitteiden ja talousarviomäärärahojen rajoissa. Lisäksi tulosalue vastaa jätehuollon järjestämisestä.

Kunnallistekninen suunnittelu ja rakennuttaminen

Tulosyksikön tehtävänä on katu- ja kunnallistekniikan suunnittelu, rakentaminen ja rakennuttaminen

yhteistyössä kaavoituksen ja Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa. Tulosityksikköön sisältyy Hulevedet - kustannuspaikka.

Jätehuolto

Tulosityksikön tehtävänä on jätehuollon järjestäminen asumisessa syntyvän yhdyskuntajätteen osalta ja kaatopaikkatoiminnasta vastaaminen. Uusi 19.7.2021 voimaan tullut jätelaki aiheuttaa muutoksia kunnan järjestämistä vastuun piiriin kuuluviin jätehuoltopalveluihin lähivuosina.

Liikenneväylät

Tulosityksikön tehtävänä on kaupungin ylläpitämien liikenneväylien hoito kustannustehokkaasti vuosisuunnitelmien mukaan ja siten, että saavutetaan hyväksytty laatutaso kaikissa olosuhteissa. Liikenneväylät tulosityksikköön sisältyvät Liikenneväylät, Konekeskus ja Yksityistiet - kustannuspaikat.

Puistot ja liikuntapaikat

Tulosityksikkö suunnittelee, rakentaa ja kunnossapitää kaupungin puistoja, leikkipaikkoja ja ulkoliikunta-alueita. Lisäksi tulosityksikön vastuulle kuuluvat venerannat, -satamat ja puistometsät.

Varasto

Tulosityksikkö hankkii keskitetysti kunnallistekniikan rakentamisen ja kunnossapidon rakennustarvikkeet kilpailuttamalla ja yleisiä hankintaohjeita noudattaen sekä huolehtii tarvikkeiden asianmukaisesta varastoinnista ja luovutuksesta.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Katuja ja kaavateitä km	193	194	194	194	194
Kevyen liikenteen väylät ja raitit	96	96	96	96	96
Puistot ha	67	67	67	67	67
Leikkikentät ja leikkipaikat kpl	46	39	39	39	39
Toripäiviä kpl	104	104	104	104	104
Venepaikat kpl	810	811	810	810	810
Uimarannat kpl	9	9	9	9	9
Myönnetty kunnossapitoavustukset, km	519	510	510	510	510
Työkoneet, käyttötunnit	5 690	5 100	5 100	5 100	5 400
Ajoneuvot, ajokilometrit	127 000	120 000	125 000	125 000	125 000
Varastoluovutukset, kpl	307	380	300	300	300
Toimintakate € / as.	- 225,05	- 269,71	- 221,36	- 229,69	- 254,49
Jätehuolto					
Jätekeräys t/v	3 168	4 000	4 000	4 000	4 000
Asiakasrekisterin kattavuus, %	98	98	98	98	98
Jätepistemaksu loma-as. €/v alv 0 %	64,76	54,92	70,6	70,6	70,6
Perusmaksu, €/v alv 0 %	16,1	16,1	17,4	17,4	17,4

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	1 781 388	1 580 470	2 078 431	2 078 431	1 653 431	1 653 431
Valmistus omaan käyttöön	284 233	205 380	205 400	205 400	205 400	205 400
Myyntituotot	1 667 432	1 504 400	2 002 331	2 002 331	1 577 331	1 577 331
Maksutuotot	7 631	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Tuet ja avustukset	27 205	5 770	5 800	5 800	5 800	5 800
Muut toimintatuotot	79 121	66 300	66 300	66 300	66 300	66 300
TOIMINTAKULUT	-6 389 097	-6 885 296	-6 406 821	-6 501 439	-6 466 191	-6 451 085
Henkilöstökulut	-1 540 371	-1 818 306	-1 786 701	-1 881 319	-1 846 071	-1 830 965
Palvelujen ostot	-3 209 620	-3 096 975	-2 863 920	-2 863 920	-2 863 920	-2 863 920
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 037 030	-1 177 600	-1 054 900	-1 054 900	-1 054 900	-1 054 900
Avustukset	-353 366	-432 600	-325 100	-325 100	-325 100	-325 100
Muut toimintakulut	-248 711	-359 815	-376 200	-376 200	-376 200	-376 200
TOIMINTAKATE	-4 323 476	-5 099 446	-4 122 990	-4 217 608	-4 607 360	-4 592 254

Tilapalvelut

Tulosalueen esimies: tilapalvelupäällikkö

Toiminnan kuvaus

Tilahallinto ja rakennuttaminen

Tulosyksikkö toimii omistajan edustajana kaupungin eri toimitiloissa ja rakennuttajatehtävissä. Tehtävänä on omistajastrategian toteuttaminen sekä rakennuttamispalvelut.

Kiinteistöhuolto ja kunnossapito

Tulosyksikkö tuottaa kiinteistöhuolto-, kunnossapito- ja käyttäjäpalveluita kaupungin eri toimialoille omakustannushintaan. Kiinteistöhuolto ja kunnossapito on jaettu kahteen eri kustannusyksikköön tunnisteella.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Rakennuksia, kpl	92	91	87	87	87
Rakennusten ka-m ²	111 466	111 322	109 354	109 354	109 354
Huoneistot, kpl	12	12	9	9	9
Huoneistot, ha-m ²	1 898	1 898	226	226	226
Kiinteistöhuoltopalvelu ka-m ²	122 789	122 897	122 897	122 897	122 897
Kiinteistöhuolto- ja erikoisammattimiespalvelut €/h	45	45	45	45	45
Toimintakate € / as.	120,23	240,65	315,8	270,06	244,09

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	10 961 901	14 074 589	14 918 405	14 028 904	13 749 021	13 749 021
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot	1 717 335	1 657 584	1 535 531	1 506 030	1 226 147	1 226 147
Maksutuotot			36 200	36 200	36 200	36 200
Tuet ja avustukset	6 200	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Muut toimintatuotot	9 238 366	12 412 005	13 341 674	12 481 674	12 481 674	12 481 674
TOIMINTAKULUT	-8 652 130	-9 524 662	-9 036 337	-9 070 023	-9 330 023	-9 461 558
Henkilöstökulut	-1 010 711	-1 038 677	-1 022 298	-972 984	-972 984	-944 519
Palvelujen ostot	-3 382 186	-3 734 252	-2 914 218	-2 964 218	-2 964 218	-2 964 218
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 694 315	-3 744 651	-4 101 548	-4 134 548	-4 394 548	-4 554 548
Avustukset						
Muut toimintakulut	-564 919	-1 007 082	-998 273	-998 273	-998 273	-998 273
TOIMINTAKATE	2 309 771	4 549 927	5 882 068	4 958 881	4 418 998	4 287 463

Valvontatoimi

Tulosalueen esimies: johtava rakennustarkastaja, sijaisena ympäristöpäällikkö

Toiminnan kuvaus

Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta valvoo rakentamista ja kaavojen toteuttamista maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetyllä tavalla. Lupamenettelyin pyritään huolehtimaan yleisen edun vaatimusten täyttymisestä sekä rakennusten soveltumisesta rakennettuun ympäristöön ja maisemaan. Lisäksi rakennusten tulee täyttää käyttötarkoituksen edellyttämät rakenteiden lujuuden ja vakauden, paloturvallisuuden, hygienian, terveyden ja ympäristön, käyttöturvallisuuden, meluntorjunnan sekä energiatalouden ja lämmöneristyksen perusvaatimukset. Rakennusvalvonta valvoo myös osaltaan rakennusten ja rakennetun ympäristön hoitoa ja kunnossapitoa sekä maa-ainesten ottoa.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelu ylläpitää ja kehittää kunnan ympäristönsuojelua puhtaan, viihtyisän ja terveellisen ympäristön tarjoamiseksi asukkaille. Ympäristönsuojelu pyrkii lupa-, valvonta- ja neuvontamenettelyin vaikuttamaan siihen, että kuntalaisten ja yritysten toiminta aiheuttaisi mahdollisimman vähän ympäristöhaittoja, ja että mahdolliset haitat olisivat kohtuullisin keinoin ja kustannuksin torjuttavissa. Ympäristönsuojelun toiminnan tavoitteena on järjestää toimialaan kuuluvat palvelut mahdollisimman laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Rakentamisen luvat ja ilmoitukset	400	500	500	350	350
Katselmukset	1 022	1 100	1 100	1 100	1 100
Ympäristöluvut ja meluilmoitukset, rekisteröinnit YSL 116 §	19	15	15	15	15
Uudet maa-ainesluvut, jatkoluvat ja yhteisluvut yht.	7	8	8	8	8
Ympäristönsuojelun valvonta- ja neuvontakäynnit	40	40	40	40	40
YSL:n mukaiset määräaikaistarkastukset	5	8	8	8	8
Toimintakate € / as	- 12,33	- 19,82	- 18,83	- 17,18	- 17,42

	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	287 449	306 050	306 100	306 100	306 100	306 100
Valmistus omaan käyttöön						
Myyntituotot		3 600	3 600	3 600	3 600	3 600
Maksutuotot	285 738	299 000	299 000	299 000	299 000	299 000
Tuet ja avustukset	1 711	3 450	3 500	3 500	3 500	3 500
Muut toimintatuotot						
TOIMINTAKULUT	-524 284	-680 859	-656 913	-621 507	-621 507	-621 507
Henkilöstökulut	-353 171	-439 195	-430 345	-394 939	-394 939	-394 939
Palvelujen ostot	-141 689	-204 120	-189 024	-189 024	-189 024	-189 024
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 787	-7 100	-7 100	-7 100	-7 100	-7 100
Avustukset						
Muut toimintakulut	-23 636	-30 444	-30 444	-30 444	-30 444	-30 444
TOIMINTAKATE	-236 834	-374 809	-350 813	-315 407	-315 407	-315 407

4 INVESTOINTISUUNNITELMA

4.1 Investoinnit 2024 - 2027

Investointimenona budjetoidaan pysyviin vastaaviin aktivoitavien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankintamenot sekä sijoitukset osakkeiden ja osuuksien hankintamenoihin. Investointiosassa valtuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot jäljempänä esitetyllä hankeryhmäjaolla. Investointiosa on tällä jaottelutasolla valtuustoon nähden sitova mahdollisine erillisperusteluineen. Liikelaitosten osalta valtuustoon nähden sitovia ovat kokonaisinvestointien määrä ja erikseen päätetyt ja nimetyt kohteet.

Investointisuunnitelma on tehty neljälle vuodelle. Investoinnit aktivoituvat vuosikuluksi vaikutusaikanaan erillisen kaupunginvaltuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Vuosien 2024—2025 investoinnit perustuvat pääsääntöisesti hyväksytyyn edelliseen investointiohjelmaan. Uudet esitettävät hankkeet on kirjattu investointiohjelman vuosille 2026—2027. Suunnitelmaan arvioitu valtionosuus tai muu ulkopuolinen rahoitus on niiden hankkeiden toteuttamisen edellytys, joiden tuloiksi ulkopuolinen rahoitus on merkitty. Investoinneissa on noudatettava strategian tavoitteita.

INVESTOINNIT JÄMSÄN KAUPUNKI

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
Investoinnit Jämsän kaupunki				
Menot	-7 071 000 €	-7 570 000 €	-4 214 000 €	-5 245 000 €
Tulot	2 049 000 €	270 000 €	286 000 €	200 000 €
Netto	-5 022 000 €	-7 300 000 €	-3 928 000 €	-5 045 000 €

INVESTOINNIT JÄMSÄN KAUPUNKI + JÄMSÄN VESI LIKELAITOS

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
Investoinnit				
Menot	-7 836 000 €	-8 620 000 €	-5 354 000 €	-6 845 000 €
Tulot	2 049 000 €	270 000 €	286 000 €	200 000 €
Netto	-5 787 000 €	-8 350 000 €	-5 068 000 €	-6 645 000 €

INVESTOINNEITTAIN MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT

	TA2024	TA2025	TA2026	TA2027
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT				
Sivistyspalvelujen ohjelmistot				
Menot	-11 000 €	-30 000 €	-50 000 €	
Netto	-11 000 €	-30 000 €	-50 000 €	
Elinvoimatoimen hallinnon ohjelmat				
Menot	-200 000 €	-100 000 €	-30 000 €	
Netto	-200 000 €	-100 000 €	-30 000 €	
Yleishallinnon ohjelmistot				
Menot	-100 000 €			
Netto	-100 000 €			

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT				
Menot	-311 000 €	-130 000 €	-80 000 €	0 €
Tulot	0 €	0 €	0 €	0 €
Netto	-311 000 €	-130 000 €	-80 000 €	0 €

Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmä, sivistystoimi

Investointi sisältää uuden järjestelmän käyttöönoton ja tarvittavat rajapintakustannukset. Nykyisen toiminnanohjausjärjestelmän optiovuodet päättyvät 2/2025. Kilpailutus vuonna 2024 ja hankinta edellisen sopimuksen päättyessä.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen toiminnanohjausjärjestelmä, sivistystoimi

Jyväskylän kaupunki ja viisi muuta isoa kaupunkia yhdessä Kuntien Tieran kanssa pilotoi DigiOne-hanketta. Hankkeen tavoitteena on luoda oppimisen ja koulutuksen järjestelmiä yhteen kokoava valtakunnallinen digitaalinen palvelualusta, jonka avulla parannetaan oppimista ja hyvinvointia sekä tuotetaan tehokkaasti laadukkaita koulutuksen palveluja. Talousarviovuonna ja taloussuunnitteluvuonna 2025 asiaa arvioidaan laajasti Keski-Suomen koulutuksen järjestäjien toimesta. Toteutuessaan mahdollinen muutos ajoittuisi ehkä v. 2026-2027. Investoinnin hinta ei ole tällä hetkellä tiedossa.

Elinvoimatoimen hallinnon ohjelmat, elinvoimatoimi

Tietomallipohjaisen ja prosessiohjatun rakennetun ympäristön kokonaisratkaisun hankinta. Hankinnan tarkoituksena on yhdistää keskeiset rakennetun ympäristön ja maankäytön suunnittelun toiminnot ja niiden tiedonhallinnan yhden kokonaisjärjestelmän alle. Hankinnan tavoitteena on, että kaupungin, ja erityisesti elinvoimatoimialan, keskeisiä toimintoja ja prosesseja kyetään ohjaamaan toiminnanohjauksella, joka parantaa tehokkuutta, ohjaa toimintaa ja lisää toiminnan läpinäkyvyyttä. Tietomallipohjainen maankäyttötietojen hallinta mahdollistaa siirtymisen tietosiiloista ja -saarekkeista yhtenäiseen kaupunkimallipohjaiseen tiedonhallintaan, niin kaksi- kuin kolmiulotteisesti. Hankinnalla korvataan vanhentunut ja useista eri järjestelmätoimittajien erillisistä komponenteista räätälöity paikkatietojen tiedostopohjainen erilliskäyttö.

Hallinnon ohjelmistot

Sähköisen arkistoinnin hankintaan varautuminen.

INVESTOINNEITTAIN MAA- JA VESIALUEET

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
MAA-JA VESIALUEET				
Maa-ja vesialueet				
Menot	-200 000 €	-200 000 €	-200 000 €	-200 000 €
Tulot	1 230 000 €	200 000 €	200 000 €	200 000 €
Netto	1 030 000 €			

OSAKKEET JA OSUUDET

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
OSAKKEET JA OSUUDET				
Osaatket ja osuudet				
Menot				
Tulot				
Netto				

INVESTOINNEITTAIN RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
RAKENNUKSET				
Jokivarren päiväkotii, aurinkokatokset				
Menot	-10 000 €			
Netto	-10 000 €			
Viiskulman elementtipäiväkoti				
Menot	-50 000 €	-330 000 €		
Netto	-50 000 €	-330 000 €		
Viiskulman elementtipäiväkodin pihavälineet				
Menot		-100 000 €		
Netto		-100 000 €		
Sairaalan peruskorjaus				
Menot	-250 000 €	-250 000 €		
Netto	-250 000 €	-250 000 €		
Päiväkotien muutostyöt				
Menot		-250 000 €	-250 000 €	
Netto		-250 000 €	-250 000 €	
Koivulinnan päiväkodin piharemontti				
Menot				-50 000 €
Netto				-50 000 €
Kankarisveden koulun kaukolämpöjärj.				
Menot	-50 000 €			
Netto	-50 000 €			
Sähköautojen latauspisteiden rakentaminen				
Menot	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €
Netto	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €	-25 000 €
Jämsän paloasema				
Menot	-1 450 000 €	-1 650 000 €		
Netto	-1 450 000 €	-1 650 000 €		

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
RAKENNUKSET				
Menot	-1 835 000 €	-2 605 000 €	-275 000 €	-75 000 €
Tulot	0 €	0 €	0 €	0 €
Netto	-1 835 000 €	-2 605 000 €	-275 000 €	-75 000 €

Jokivarren päiväkotii, aurinkokatokset

Päiväkodin pihaan kesällä 2020 rakennetut katokset ovat käytännössä osoittautuneet suojaavan kovin huonosti auringolta ja vaativat lisärakentamista tai varustamista. Ei ole toteutunut vuonna 2023.

Viiskulman elementtipäiväkoti

Viiskulman suunnitellusta peruskorjauksesta luovutaan, tilalle hankitaan vuokrattava elementtiratkaisu (10 v. vuokrasopimus), johon sijoittuu Viiskulman ja Palomäen päiväkotien lapsiryhmät (4 ryhmää, 84 paikkaa) 1.8.2025 alkaen. Vuosien 2024 ja 2025 rahat on varattu vanhan kirjaston pihan tasoitus- ja maatoihin, perustuksiin, piharakenteisiin, aitoihin ja leikkivälineisiin. Viiskulman päiväkodin vanha kiinteistö myydään tai puretaan ja Palomäen päiväkodin vuokrauksesta luovutaan.

Viiskulman elementtipäiväkodin pihavälineet

Viiskulman päiväkodin pihavälineiden uusiminen/hankinta peruskorjauksen/elementtiratkaisun yhteydessä.

Sairaalan peruskorjaus

Sairaalan korjaukseen vaikuttaa HVA:n palveluverkko, josta saadaan lisätietoa vuoden 2024 alkupuolella. Investointiraha on varattu vuosittaisiin korjaustoimenpiteisiin osastoille A-D.

Päiväkotien muutostyöt

Päiväkotien tilamuutoksiin varautuminen.

Koivulinnan päiväkodin piharemontti

Kesällä 2023 on uusittu osa pihasta ja leikkivälineistä, erillinen suunnitelma on tulossa pihasuunnittelijalta.

Kankarisveden koulun kaukolämpöjärjestelmä

Kankarisveden koulun purettavalta C-osastolta siirretään kaukolämmönvaihdin ja kaukolämmönrunkoputkisto säilytettävälle A-osastolle.

Sähköautojen latauspisteiden rakentaminen

Sähköautojen latauspisteiden infran rakentaminen. Latauslaitteet, asennus ja laskutus ulkoistetaan sähköntoimittajalle.

Jämsän paloasema

Jämsän paloaseman toiminta on muuttunut 2022 kesäkuussa 24/7-päivystäväksi paloasemaksi. Henkilökuntaa on keskitetty ja lisätty, jolloin paloaseman tilat ovat jääneet liian pieneksi. Kiinteistön peruskorjaus on myös tarpeellinen toimenpide toiminnan, talotekniikan ja rakenteiden uudistamiseksi.

INVESTOINNEITTAIN KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET

	TS 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET				
Liikenneväylät, yleiset				
Menot	-1 800 000 €	-1 800 000 €	-1 800 000 €	-1 900 000 €
Netto	-1 800 000 €	-1 800 000 €	-1 800 000 €	-1 900 000 €
Siltojen peruskorjaus				
Menot	-150 000 €	-850 000 €	-250 000 €	-350 000 €
Netto	-150 000 €	-850 000 €	-250 000 €	-350 000 €
Patajoen eteläpuol. asemakaavan katutekn.				
Menot			-120 000 €	
Netto			-120 000 €	
Päijänrannan asemakaavan katutekniikka				
Menot		-30 000 €	-280 000 €	
Netto		-30 000 €	-280 000 €	
Himosraitin rakentaminen				
Menot			-40 000 €	-750 000 €
Netto			-40 000 €	-750 000 €
Muurajasrinteen katutekniikan rakentaminen				
Menot			-300 000 €	-150 000 €
Netto			-300 000 €	-150 000 €
Kilpakorventien saneeraus				
Menot				-650 000 €
Netto				-650 000 €
Peikkorinteen asemakaavan kunnallistek				
Menot	-200 000 €			
Netto	-200 000 €			
Haiskankujan rakentaminen				
Menot	-90 000 €			
Netto	-90 000 €			
Patajoen pienveneväylä				
Menot		-100 000 €		
Netto		-100 000 €		
Länsi-Himoksen P-kehittäminen ja Uskolan polku				
Menot	-970 000 €			
Tulot	679 000 €			
Netto	-291 000 €			
Länsikeskuksen kunnallistekniikka				
Menot	-500 000 €	-500 000 €		
Netto	-500 000 €	-500 000 €		
Hulevesiviemärin rakentaminen				
Menot	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Hulevesiviemärin saneeraus				
Menot	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET				
Menot	-3 910 000 €	-3 480 000 €	-2 990 000 €	-4 000 000 €
Tulot	679 000 €	0 €	0 €	0 €
Netto	-3 231 000 €	-3 480 000 €	-2 990 000 €	-4 000 000 €

Liikenneväylät, yleiset

Saneerauskohteet määritellään 3 kertaa vuodessa hyväksyttävässä työohjelmassa, työohjelmakohteet perustuvat pääosin vuoden 2023 aikana valmistuvaan katujen kuntoarvio- ja saneerausohjelmaan. Päällystyskohteet määritellään elinvoimalautakunnassa vuosittain hyväksyttävässä päällystysohjelmassa. Katuvalaistuksen saneerausta toteutetaan energiaa säästävillä led-valaisimilla.

Siltojen peruskorjaus

Siltojen peruskorjaus perustuu vuonna 2021 valmistuneisiin siltojen tarkastusraportteihin. Vuoden 2024 aikana kunnostustöitä tehdään Paunun alikulkukäytävään ja Vitikkalan siltaan, v. 2025 kunnostetaan Seppolan silta, v. 2026 Nikkarimäen silta ja v. 2027 Orivuoren ylikulkusilta.

Patajoen eteläpuolisen alueen asemakaavan katutekniikka

Patajoen eteläpuoleisen alueen asemakaavaehdotuksessa on Jämsän kaupungin omistamia maa-alueita, jotka olisi mahdollista kaavoittaa ja toteuttaa omina osa-alueinaan ilman, että muille alueen maanomistajille aiheutuu kustannuksia. Ensimmäisenä toteutusalueena on Lintutörmä, jonka varrella on 7 tonttia.

Päijänrannan asemakaavan katutekniikka

Päijänrannan asemakaava-alueella sijaitsevan Siikaharjuntie rakentaminen. Jämsän kaupunki omistaa alueella 4 tonttia, muilta osin yksityisen maanomistajan aluetta, maanomistaja vastaa osaltaan rakentamiskustannuksista kadun ja tonttien edellyttämän vesihuollon osalta.

Himosraitin rakentaminen

Himoskylän asemakaava-alueelle sijoittuvan Himosraitin osuuden välillä Alppinotko-Lautailijanpolku rakentaminen.

Muurajaisrinteen katutekniikan rakentaminen

Länsikeskuksen asemakaavan katu- ja kunnallistekniikan rakentamisesta on sovittu alueen maanomistajien kanssa maankäyttösopimuksilla. Alueen katutekniikan ja vesihuollon rakentamiskustannuksista vastaavat maanomistajat. Ensimmäisenä osa-alueena toteutetaan Muurajaisrinteen alueen kunnallistekniikka. Vesihuollon rakennuttaa Himos-Infra Oy, vesihuollon kustannusarvio on noin 100 000 €.

Kilpakorventien saneeraus, asemakaavoittamaton osuus

Kilpakorventien asemakaavoittamattoman osuuden (Jussilantie-rautatiealue) saneeraus ja kevyen liikenteen väylän rakentaminen.

Peikkorinteen asemakaavan kunnallistekniikka ja Länsi-Himoksentien rumpu

Haapanantien saneerauksen ja Länsi-Himoksentien alittavan rummun asfaltointi- ja viimeistelytyöt.

Haiskankujan rakentaminen

Uskolan asemakaavan korttelin 4249 tonteille on rakentunut lomahuoneistoja, joiden liikennöintiä varten on rakennettava katuyhteys. Katuyhteyden rakentaminen voidaan käynnistää, kun katualueen maanomistus on kaupungilla.

Patajoen pienveneväylä

Patajoen pienveneväylän muutostöille on haettu lupaa aluehallintovirastolta. Luvasta on valitettu, eikä se ole lainvoimainen. Luvitushankkeen tavoitteena on kalaston liikkumisen parantaminen, pienveneiden kulun mahdollistamista Päijänteen ja Patalahden välillä sekä olevien rakenteiden pysyttäminen. Määrärahalta toteutetaan mm. pohjapadon muutokset, venerullien rakentaminen ja sulkurakenteen purkaminen.

Länsi-Himoksen alueen pysäköinnin kehittäminen ja Uskolanpolun rakentaminen

Suunnitellaan ja rakennetaan Länsi-Himoksen alueella kaupungin maalla olevat kaksi pysäköintialuetta ja Uskolanpolku jalankulku- ja pyöräilyväylä. Hankkeelle haetaan JTF-rahoitusta.

Länsikeskuksen kunnallistekniikan rakentaminen

Länsikeskuksentien saneeraus ja Golftien rakentaminen alueella mahdollisesti käynnistyvän hotellihankkeen edellyttämältä osin. Länsikeskuksentien saneerauskustannuksista vastaa kaupunki, muusta Länsikeskuksen asemakaavan katu- ja kunnallistekniikan rakentamisesta on sovittu alueen maanomistajien kanssa maankäyttösopimuksilla. Alueen katutekniikan ja vesihuollon rakentamiskustannuksista vastaavat maanomistajat.

Hulevesiviemäriin rakentaminen

Hulevesiviemäreiden rakentamista tehdään pääsääntöisesti kadun saneerauskohteiden yhteydessä, työohjelmakohteet perustuvat pääosin vuoden 2023 aikana valmistuvaan katujen kuntoarvio- ja saneerausohjelmaan.

Hulevesiviemäriin saneeraus

Hulevesiviemäreiden saneerausta tehdään pääsääntöisesti kadun saneerauskohteiden yhteydessä, työohjelmakohteet perustuvat pääosin vuoden 2023 aikana valmistuvaan katujen kuntoarvio- ja saneerausohjelmaan.

INVESTOINNEITTAIN PUISTOT, LEIKKI- JA LIIKUNTAPAIKAT

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
PUISTOT, LEIKKI- JA LIIKUNTAPAIKAT				
Puistot ja leikkipaikat, yleiset				
Menot	-70 000 €	-70 000 €	-50 000 €	-50 000 €
Netto	-70 000 €	-70 000 €	-50 000 €	-50 000 €
Jämsäpuisto (maauimalan alue)				
Menot	-300 000 €	-200 000 €	-150 000 €	
Netto	-300 000 €	-200 000 €	-150 000 €	
Jämsänkosken skeittipaikan perusparannus				
Menot		-65 000 €		
Netto		-65 000 €		
Jämsänkosken yhtenäiskoulun lähiliikunta				
Menot			-85 000 €	
Netto			-85 000 €	
Juokslahden koulun lähiliikuntapaikka				
Menot		-5 000 €	-100 000 €	
Tulot			35 000 €	
Netto		-5 000 €	-65 000 €	
Koskenpään koulun lähiliikuntapaikka				
Menot		-5 000 €	-60 000 €	
Tulot			20 000 €	
Netto		-5 000 €	-40 000 €	
Lukion alakentän kunnostus				
Menot				-30 000 €
Netto				-30 000 €
Liikuntapaikkojen valaistuksen uusiminen				
Menot	-40 000 €	-40 000 €		
Netto	-40 000 €	-40 000 €		
Urheilukenttien suorituspaikkojen kunnos				
Menot		-200 000 €		
Netto		-200 000 €		
Paunun urheilukentän ajanottotorni				
Menot	-50 000 €			
Netto	-50 000 €			
Satamat ja venerannat				
Menot	-50 000 €	-100 000 €	-50 000 €	-100 000 €
Netto	-50 000 €	-100 000 €	-50 000 €	-100 000 €
Jukka Virtasen pallokentän perusparannus				
Menot				-500 000 €
Netto				-500 000 €
Liikuntareitistöt				
Menot	-200 000 €	-100 000 €	-44 000 €	
Tulot	140 000 €	70 000 €	31 000 €	
Netto	-60 000 €	-30 000 €	-13 000 €	

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
Puistot, leikki- ja liikuntapaikat				
Menot	-710 000 €	-785 000 €	-539 000 €	-680 000 €
Tulot	140 000 €	70 000 €	86 000 €	0 €
Netto	-570 000 €	-715 000 €	-453 000 €	-680 000 €

Puistot ja leikkipaikat, yleiset

Leikkikenttien perusparantaminen

Jatketaan vuonna 2021 aloitettua huonokuntoisten leikkikenttien perusparantamista. Huonokuntoisia leikkikenttiä jää leikkikenttäverkoston supistamisenkin jälkeen useita, joiden turvallisuutta ja viihtyvyyttä on parannettava.

Jämsäpuisto (satama-alue, Lamminsuu, maauimala ja rantareitti)

Seppolan satama-alueelle rakennetaan lisää laituria. Jämsäpuiston Lamminsuon puistoalueiden saneeraus aloitetaan. Lamminsuon lammet ruopataan ja alueen hulevesien käsittelyä ja ohjausta parannetaan. Kartoitetaan mahdollisuus hakea tukea vesienkäsittelyn parantamiseen. Maauimalan alueella kunnostetaan koripallokenttä. Lisäksi jatketaan joen varteen sijoittuvan aistipolun suunnitelman toteuttamista.

Jämsänkosken skeittiparkki

Toteutetaan skeittiparkki laaditun suunnitelman mukaisesti.

Jämsänkosken yhtenäiskoulun lähiliikuntapaikan monitoimiareena

Jämsänkosken yhtenäiskoulun lähiliikuntapaikkaa täydennetään monitoimiareenalla.

Juokslahden koulun lähiliikuntapaikka

Juokslahden alue on sijainniltaan keskeinen Jämsän pohjoispuolella Jyväskylään päin mentäessä. Ns. kyläkaavan ansiosta voi olettaa asujaimiston alueella myös lisääntyvän tulevaisuudessa. Juokslahden koulun piha-alueet ovat uusimisen tarpeessa ja kyläläisille tarvittaisiin ehdottomasti hyvä harrastus-, ulkoliikunta- ja tapahtumien pitopaikka. Hanketta onkin käynnistelty jo aiemmin vuosina 2010–2011, jolloin alueelle on tehty alustavaa suunnitelmaa. Suunnitelmasta päiväkodin puoleinen piha-alue on jo toteutettu. Näiden jo kerättyjen tietojen (mm. kysely kyläläisille on tehty) pohjalta koulun piha-aluetta lähdetään kehittämään lähiliikuntapaikaksi, jossa niin koululaiset kuin kyläläisetkin saavat monipuolisemmat ja nykyaikaisemmat liikkumisen mahdollisuudet. Hankkeeseen voidaan hakea liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta.

Koskenpään koulun lähiliikuntapaikka

Koskenpään koulun alue on tällä hetkellä puitteiltaan varsin vaatimaton ja epäviihtyisä, leikkivälineitä ja leikkipaikkoja sekä erilaisia toimintamahdollisuuksia on oppilasmäärään nähden vähän. Sen vuoksi alueelle on jo tehty suunnitelmaa puistotoimen, Koskenpään koulun henkilökunnan ja oppilaiden sekä vanhempainyhdistyksen yhteistyönä. Koska Koskenpäältä puuttuu kaikkien yhteinen leikki- ja liikunta-alue, olisi järkevää tehdä alueen toteutuksesta lähiliikuntapaikkahanke, johon haetaan valtionavustusta. Avustuksen kautta pihalle saataisiin mm. ulkokuntoiluvälineitä ja pituushyppypaikka. Koulun lähintä piha-aluetta kehitettäisiin viihtyisämmäksi ja toiminnallisemmaksi istutusten ja uusien leikkivälineiden avulla. Kyläläisiltä löytyy myös talkoohenkeä, joten toteutus voidaan tehdä kohtuullisella budjetilla. Hankkeeseen voidaan hakea liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta.

Lukion alakentän kunnostus

Lukion alakentän kunnostus, keinujen poistaminen, koripallokentän kohennus ja tekonurmen laajennus.

Liikuntapaikkojen valaistuksen uusiminen

Uusitaan liikuntapaikkojen ja -reittien valaistusta led-valaistukseksi.

Urheilukenttien suorituspaikkojen perusparannus

Oinaalan urheilukentän pinnoite on uusittu kertaalleen vuonna 2003. Urheilukentällä on havaittavissa kulumisen jälkiä sekä pinnoitteen halkeamisia. Suomen Urheiluliiton edustajat ovat huomauttaneet juoksuratojen kunnosta jo muutama vuosi sitten kesän yleisurheilukarnevaalien aikana. Oinaalan urheilukentän juoksuratojen ja suorituspaikkojen kunnostamista ruiskuttamalla/uusimalla pinnoite ja maalaamalla viivoitukset. Lisäksi Oinaalan urheilukentällä tulee uusia kentän ja juoksuradan välinen sadevesikouru. Ennen hankkeen aloitusta tehdään kokonaisvaltainen liikuntapaikkojen kartoitus.

Paunun urheilukentän ajanottotorni

Paunun urheilukentän ajanottotornin uusiminen. Nykyisessä tornissa on sisäilmaongelma. Tornista laaditaan syksyn 2023 aikana suunnitelma ja kustannukset tarkentuvat suunnittelun yhteydessä.

Satamat ja venerannat

Tehdään pieniä perusparannustöitä satamissa ja venerannoilla. Vuonna 2024 toteutetaan Talvialan satamaan veneenlaskuluiska ja alue kunnostetaan.

Jukka Virtasen pallokentän perusparannus

Pallokenttä edellyttää peruskorjausta. Kustannusarvio tarkentuu suunnittelun yhteydessä.

Liikuntareittien perusparantaminen ja ulkoilureittisuunnitelman mukaisen runkoreitin rakentaminen

Perusparannetaan olemassa olevia liikuntareittejä ja varaudutaan ulkoilureittisuunnitelman mukaiseen ulkoilureitin rakentamiseen. Aloitetaan ”luvallisten” reittien kestäväyttäminen ja opastaminen ja parannetaan taukopaikkoja. Rakentamiseen on haettu avustusta.

INVESTOINNEITAIN KONEET JA KALUSTO

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
KONEET JA KALUSTO				
Pakettiauto, kiinteistöhuolto				
Menot		-25 000 €		-25 000 €
Netto		-25 000 €		-25 000 €
Pakettiauto, konekeskus				
Menot			-60 000 €	-60 000 €
Netto			-60 000 €	-60 000 €
Latukone, liikuntapaikat				
Menot		-250 000 €		
Netto		-250 000 €		
Kuoreveden koulun kuulutusjärjestelmä				
Menot	-20 000 €			
Netto	-20 000 €			
Tietohallinnon palvelimet				
Menot		-20 000 €		
Netto		-20 000 €		
Kauko-ohjattava rinneleikkuri, puistot				
Menot			-35 000 €	
Netto			-35 000 €	
Viiskulman elementtipk:n irtokalusteet				
Menot		-50 000 €		
Netto		-50 000 €		
Kuoreveden omatoimikirjaston jäähdytysilmastointi				
Menot				-55 000 €
Netto				-55 000 €
Liikuntasalin telinevälineistö Jämsänjoen yk				
Menot		-25 000 €		
Netto		-25 000 €		
Lukion keskusradiojärjestelmä				
Menot	-20 000 €			
Netto	-20 000 €			
Ruohonleikkuri (puistot)				
Menot	-35 000 €		-35 000 €	
Netto	-35 000 €		-35 000 €	
Kausityökalut, kiinteistöhuolto				
Menot	-30 000 €			
Netto	-30 000 €			
Ympäristöhoitokone, konekeskus				
Menot				-150 000 €
Netto				-150 000 €

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
KONEET JA KALUSTO				
Menot	-105 000 €	-370 000 €	-130 000 €	-290 000 €
Tulot	0 €	0 €	0 €	0 €
Netto	-105 000 €	-370 000 €	-130 000 €	-290 000 €

Pakettiauto, kiinteistöhuolto

Pakettiautokantaa uudistetaan joka toinen vuosi. Vanhin pakettiauto myydään tai vaihdetaan uudempaan, vähemmän ajettuun käytettyyn pakettiautoon.

Pakettiauto, konekeskus

Hankitaan v. 2026 pakettiauto kunnallistekniikan työmaiden käyttöön ja v. 2027 puistojen käyttöön.

Latukone

Vuonna 2025 hankitaan latukone Jämsän alueen latujen kunnossapitoon.

Kuoreveden koulun kuulutusjärjestelmän uusiminen

Kuoreveden koulun kuulutusjärjestelmän uusiminen. Vanhat sisäpuhelimet puhelimet poistetaan ja ne korvataan pelkillä luokkakaiuttimilla. Samalla uusitaan keskusradio ja siihen tulee normaalit päivänavaus mikrofonit kytkettynä mikseriin.

Tietohallinnon palvelimet

Varmuuskopiointiin tallennustilapalvelin. Datan määrä kasvaa jatkuvasti, joten palautuspisteitä pitää olla useita.

Kauko-ohjattava rinneleikkuri

Hankitaan uusi rinneleikkuri puistoalueiden kunnossapitoon.

Viiskulman elementtipäiväkodin irtokalusteet

Viiskulman päiväkodin vanhentuneiden irtokalusteiden uusiminen peruskorjauksen/elementtiratkaisun yhteydessä.

Kuoreveden omatoimikirjaston jäähdytysilmastointi

Kuoreveden omatoimikirjaston tilat tarvitsevat kesän lämpimillä keleillä jäähdytystä, jotta olosuhteet kirjastoa käyttäville asiakkaille ja sitä huoltaville kirjaston työntekijöille ovat kelvolliset.

Liikuntasalin telinevälineistön uusiminen

Jämsänjoen yhtenäiskoulun Vitikkalan toimipisteen telinevälineistö vaatii uusimista. Välineistö on lähes kokonaan hankittu Vitikkalan rakentamisen yhteydessä ja ikää sillä alkaa olla kohta 20 vuotta. Välineistö on kovalla käytöllä niin koululaisilla kuin iltakäyttäjillä. Jämsänjoen yhtenäiskoulun lisäksi välineistöä käyttävät lukio sekä kahtena viime vuonna myös Kaipolan koulu. Uusittavaa välineistöä on kartoitettu niin liikunnanopetuksen kuin iltakäytönkin tarpeisiin perustuen. Uusittavaa välineistöä ovat: airtrack-volttiharjoittelumatto, köydet, volttivyöt, kuperkeikkakiilat, trampoliinin matto ja jouset, voimistelupalikat sekä volttimontun pehmustetyynyjä. Investointihankkeen aikana kunnostetaan myös permanto.

Lukion keskusradiojärjestelmän uusiminen

Keskusradiojärjestelmä on yli 30 vuotta vanha. Sitä ei voi enää korjata. Keskusradio on välttämätön turvallisuuden näkökulmasta.

Ruohonleikkuri

Hankitaan ruohonleikkuri puistoalueiden kunnossapitoon

Kausityökalut, kiinteistöhuolto

Piha-alueiden huoltotyön siirtyessä puisto-osastolta tilapalveluiden kiinteistöhoitajille joudutaan hankkimaan kesä- ja talvikauden pihanhoitoon käsityökaluja.

Ympäristöhoitokone, konekeskus

Uudistetaan katujen kunnossapitoon käytettävää kalustoa.

5 RAHOITUSSUUNNITELMA

5.1 Rahoituslaskelma

Toiminnan ja investointien rahavirta

Rahoitusosassa osoitetaan miten talousarvio vaikuttaa kaupungin maksuvalmiuteen. Rahoituslaskelman ensimmäinen osa kuvaa varsinaisen toiminnan ja investointien kassavirtaa. Vuosikatteen määrä on suoraan verrannollinen kaupungin rahoitusaseman kehitykseen. Tästä osasta nähdään miten vuosikatteen ja tulorahoituserien määrä riittävät investointien kattamiseen.

INVESTOINTIEN RAHOITUS				
	2024	2025	2026	2027
Tulorahoitus (vuosikate)	5,2	6,7	7,7	8,3
Muut pitkävaikutteiset menot	311 000	130 000	80 000	0
Maa- ja vesialueet	-1 030 000	0	0	0
Liikenneväylät	3 031 000	3 280 000	2 790 000	3 800 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet, erilli	200 000	200 000	200 000	200 000
Puistot, leikki- ja liikuntapaikat	570 000	715 000	453 000	680 000
Kalusto	105 000	370 000	130 000	290 000
Muut aineelliset hyödykkeet	0	0	0	0
	3 187 000	4 695 000	3 653 000	4 970 000
Vesilaitos	765 000	1 050 000	1 140 000	1 600 000
YHTEENSÄ	3 952 000	5 745 000	4 793 000	6 570 000
Lainarahoitus				
Osakkeet ja osuudet (SVOP ym.)	0	0	0	0
Rakennukset ja rakennelmat	1 835 000	2 605 000	275 000	75 000
	1 835 000	2 605 000	275 000	75 000
YHTEENSÄ	5 787 000	8 350 000	5 068 000	6 645 000

Rahoituksen rahavirta

Jälkimmäisessä laskelman osassa arvioidaan rahoitustoiminnan kassavirta. Tärkeitä ovat antolainauksen ja lainakannan muutokset sekä oman pääoman erien muutokset. Rahoituslaskelma osoittaa, onko kaupungin investointiohjelma tulorahoitukseen ja vuosikatteen tasoon nähden tasapainoinen. Vuosikatteen tulisi pitkällä aikavälillä kattaa pysyväluonteinen investointitoiminta, kun taas kertaluonteisempiin investointeihin (esim. talonrakennus) voidaan käyttää lainarahoitusta. Lainarahoitusta voidaan käyttää varsinkin jos panostuksia vastaan on odotettavissa vastaavia toimintatuottoja tai lisääntyviä verotuloja. Tällöin voidaan käyttää termiä elinvoimainvestointi.

Talousarviolainojen limiiteillä turvataan maksuvalmius talouden tasapainottamisen aikana 2024 - 2027. Vuonna 2026 erääntyy vesiliikelaitoksen bullet-laina, joka tulee uudelleenrahoittaa.

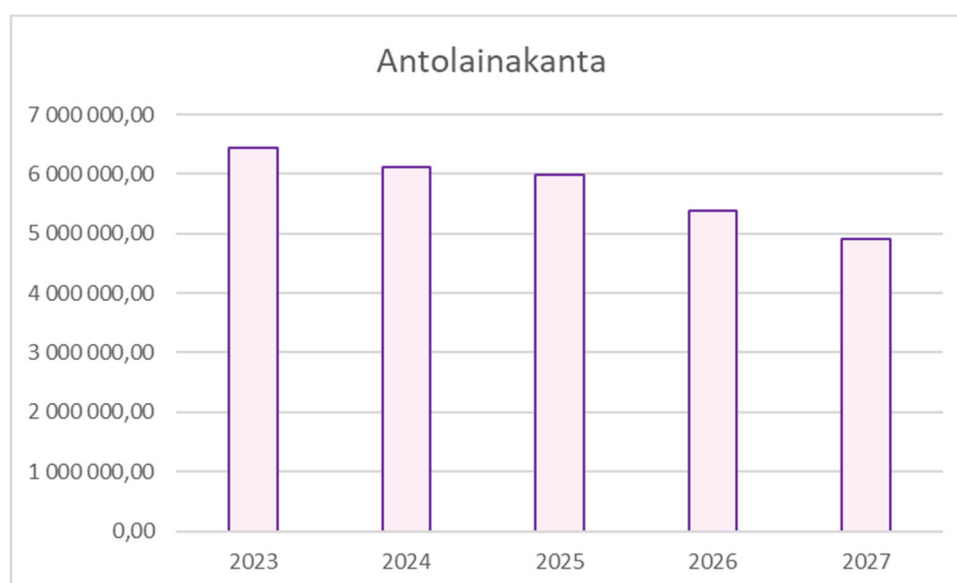
RAHOITUSLASKELMA TA 2024	TP 2022	TA + lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
<i>Kaupunki ja liikelaitokset</i>						
Toiminnan rahavirta	37 371	3 862 636	4 120 293	6 671 487	7 704 112	8 291 461
Vuosikate	857 361	5 416 636	5 180 293	6 671 487	7 704 112	8 291 461
Satunnaiset erät (netto)						
Tulorahoituksen korjauserät	-819 990	-1 554 000	-1 060 000			
Investointien rahavirta	-4 017 444	-4 095 000	-5 787 000	-8 350 000	-5 068 000	-6 645 000
Investointimenot	-6 617 410	-6 158 000	-7 836 000	-8 620 000	-5 354 000	-6 845 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	22 035	163 000	819 000	70 000	86 000	
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	2 577 931	1 900 000	1 230 000	200 000	200 000	200 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 980 073	-232 364	-1 666 707	-1 678 513	2 636 112	1 646 461
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	-682 133	116 628	-577 837	662 105	388 997	320 816
Antolainasaamisten lisäykset	-1 150 000	-440 000	-1 100 000			
Antolainasaamisten vähennykset	467 867	556 628	522 163	662 105	388 997	320 816
Lainakannan muutokset	-3 800 923	507 960	6 741 292	1 974 644	1 674 624	1 409 860
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	5 000 000	11 000 000	7 000 000	12 000 000	7 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 492 040	-4 492 040	-4 258 708	-5 025 356	-10 325 376	-5 590 140
Lyhytaikaisten lainojen muutos	691 117					
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset	2 644 575					
Rahoituksen rahavirta	-1 838 482	624 588	6 163 455	2 636 749	2 063 621	1 730 676
Vaikutus maksuvalmiuteen	-5 818 555	392 224	4 496 748	958 236	4 699 733	3 377 137
Kassavarojen muutos						
Kassavarat 31.12.	6 583 391	6 975 615	11 472 363	12 430 599	17 130 332	20 507 469
Kassavarat 1.1.	12 401 946	6 583 391	6 975 615	11 472 363	12 430 599	17 130 332

5.2 Lainoitus

Antolainat

Emokaupunki osallistuu tytäryhteisöjen rahoittamiseen joko antolainoituksella tai myöntämällä takauksia niiden lainoja vastaan. Tytäryhteisöille annettavia lainoja käytetään pääasiassa tilapäisrahoitukseen, johon käytetään osin myös konsernitiliä. Mikäli tilanne perustellusti edellyttää lainan myöntämistä, siitä päätetään talousarvion yhteydessä tai erikseen valtuustossa. Vaihtoehtona antolainaukselle on kaupungin takaus tytäryhteisöille rahalaitokselta otettavaa lainaa varten, siltä osin kuin takaus voidaan kuntalain mukaisesti antaa. Talousarvioon 2024 on sisällytetty Jämsän Yrityskiinteistöt Oy:lle 1 100 000 euron laina olemassa olevien lainojen uudelleenrahoittamiseen maksuvalmiuden turvaamiseksi.

Kaupungin rahoittaessa tytäryhteisöjä antolainoin tai takauksin, tulee rahoitusriskit arvioida ja vaatia tytäryhteisöltä vastatakaus.

Pitkäaikaisten lainojen muutos

Kaupungin lainamäärä oli vuoden 2022 lopussa noin 31,7 miljoonaa euroa (1 636 € / asukas). Vuoden 2023 aikana lainoja lyhennetään noin 4,5 miljoonalla eurolla ja maksetaan 4,0 miljoonan euron kuntatodistus. Uutta lainaa vuonna 2023 on talousarvion mukaan mahdollista nostaa 5,0 miljoonaa euroa. Lainamäärä sisältää varauksen mahdollisiin odottamattomiin kehitysinvestointeihin.

6 JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS

Vesihuoltopäällikkö

Toiminnan kuvaus

Jämsän Vesi liikelaitos toimii omana liikelaitoksenaan. Vesilaitos on palvelulaitos, jolla ei ole viranomaistehtäviä, vaan se hoitaa vesihuoltolain ja liikelaitosmallin mukaisesti vesihuoltopalvelut toiminta-alueellaan periaatteella, että kulut katetaan asiakkailta saatavilla maksuilla. Vesihuoltolain mukaista tiedottamista hoidetaan mm. kaupungin Internet-sivujen kautta.

Jämsän Vesi liikelaitos on 1.1.2008 alkaen toiminut liikelaitoksena, johon on 1.1.2009 liitetty Jämsänkosken kaupungin taseyksikkönä toiminut vesihuoltolaitos. Jämsän Vesi liikelaitokselle on määritelty uusi aloittava tase vuoden 2008 tilinpäätöksien taseista.

Kuluttajille toimitetaan keskeytyksettä heidän tarpeitaan vastaava määrä ja laatuvaatimukset täyttävää talousvettä ja jätevedet johdetaan jätevesiverkostojen ja pumppaamoiden kautta jätevedenpuhdistamoille. Jätevedenpuhdistamoiden tavoitteena on kehittynein toimintamuodoin järjestää taloudellinen, vakaa ja lupaehdot täyttävä jätevesien käsittely, kuitenkin niin, että koko ajan pyritään lupaehtoja huomattavasti parempiin tuloksiin, mikäli se on kohtuullisin kustannuksin saavutettavissa.

Tavoitteet vuodelle 2024

Määräraharavaruuksissa on oletettu, että vesi- ja viemärijohtokorjauksien sekä pumppaamoiden laitevikojen määrä on samalla tasolla kuin edellisenä vuonna. Vesi- ja viemärijohtojen saneerausta jatketaan vanhoilla rakennetuilla alueilla. Saneerauksessa toimitaan yhteistyössä yhdyskuntatoimen Kunnallistekniset palvelut - tulosalueen kanssa ja toimenpiteet tehdään asianomaisille kohteille samanaikaisesti. Tämän lisäksi Jämsän Vedellä on myös omia saneerauskohteita.

Himoksen alueelle rakennetaan lisää runkovesijohtoa ja paineviemäriä Himoksen alueen rakentumisen tahdissa. Toteuttamisen ehtona on yksityisten investointien alkaminen. Vesiliikelaitoksen toiminta-alueeseen ei kuulu Himoksen alue, mutta liikelaitos toimii tiiviissä yhteistyössä tehden alueen investoinnit ja vuokraamalla rakennelmat, laitteet ja putkistot alueen toimijan Himos-Infra Oy:n käyttöön. Vuokralla katetaan pitkällä aikavälillä investointien pääoma- ja rahoituskulut.

Liikelaitoksen peruspääomalle 10,5 milj. € maksetaan 1 % korkoa ja peruspääomalainalle (3,9 milj. €) 4 %:n korkoa. Liikelaitoksella on lisäksi kaupungilta lainaa, jonka korko on normaalien konserniehtojen mukainen. Liikelaitoksen omaisuuden markkina-arvoksi on arvioitu nelinkertainen summa eli 40 milj. €.

Toiminnan ja talouden kehittäminen suunnitelmavuosina 2025 - 2027

Tiukentuvat laatuvaatimukset talousvedelle ja jätevesien puhdistukselle lisäävät liikelaitoksen käyttökustannuksia ja investointitarpeita. Samanaikaisesti vanhenevien verkostojen ja laitosten saneeraustarve kasvaa. Liikelaitoksen taksoja on korotettava tarvittaessa, jotta investoinnit voidaan toteuttaa investointisuunnitelman mukaisina. Investointien rahoittamiseen liikelaitos ottaa tarvittaessa lainaa.

Tunnusluvut ja määrärahat

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Laskutettava vesimäärä, m ³	1 094 608	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000
Pumpattu vesimäärä, m ³	1 409 671	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
Vedenhukkaprosentti, %	22,4	15	15	15	15
Vesimittarivaihdot, kpl	40	500	500	500	50
Laskutettava jätevesimäärä, m ³	813 984	820 000	820 000	820 000	820 000
Vesimaksu, euroa (sis. alv) / m ³	1,95	2,03	2,31	2,44	2,44
Jätevesimaksu, euroa (sis. alv) / m ³	2,88	2,95	3,48	3,62	3,62
Henkilöstö	10	10	11	10	10

Tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset	TP 2022	TA+lta 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	4 690 267	5 064 400	4 820 000	5 341 730	5 394 377	5 394 377
Valmistus omaan käyttöön	13 395	68 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Myyntituotot	4 632 081	5 060 400	4 793 000	5 314 730	5 367 377	5 367 377
Maksutuotot						
Tuet ja avustukset	2 207					
Muut toimintatuotot	55 979	4 000	27 000	27 000	27 000	27 000
Vuokratuotot	47 339		23 000	23 000	23 000	23 000
TOIMINTAKULUT	-3 164 348	-3 258 979	-3 395 755	-3 395 755	-3 395 755	-3 395 755
Henkilöstökulut	-699 156	-662 279	-711 105	-711 105	-711 105	-711 105
Palvelujen ostot	-1 086 901	-1 160 000	-1 231 950	-1 231 950	-1 231 950	-1 231 950
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 320 322	-1 363 000	-1 374 500	-1 374 500	-1 374 500	-1 374 500
Avustukset						
Muut toimintakulut	-57 969	-73 700	-78 200	-78 200	-78 200	-78 200
Vuokratulot	-37 373	-64 800	-64 800	-64 800	-64 800	-64 800
TOIMINTAKATE	1 539 314	1 873 421	1 439 245	1 960 975	2 013 622	2 013 622
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-281 943	-298 000	-472 000	-472 000	-472 000	-472 000
Muut rahoitustuotot	15 344	12 000	13 000	13 000	13 000	13 000
Korkokulut	-297 212	-151 100	-485 000	-485 000	-485 000	-485 000
Muut rahoituskulut	-75	-158 900				
VUOSIKATE	1 257 371	1 575 421	967 245	1 488 975	1 541 622	1 541 622
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 444 154	-1 440 103	-1 422 200	-1 471 700	-1 529 900	-1 529 900
SATUNNAISET ERÄT						
TILIKAUDEN TULOS	-186 783	135 318	-454 955	17 275	11 722	11 722

Rahoituslaskelma

JÄMSÄN VESI LIIKELAITOS

RAHOITUSLASKELMA	TP 2022	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta						
Liikelyjäämä (-alijäämä)	95 160	433 318	17 045	489 275	483 722	483 722
Poistot ja arvonalentumiset	1 444 154	1 440 103	1 422 200	1 471 700	1 529 900	1 529 900
Rahoitustuotot ja -kulut	-281 943	-298 000	-472 000	-472 000	-472 000	-472 000
	1 257 371	1 575 421	967 245	1 488 975	1 541 622	1 541 622
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-353 677	-1 145 000	-765 000	-1 050 000	-1 140 000	-1 600 000
Rahoitusosuudet investointeihin						
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot						
Toiminnan ja investointien rahavirta	903 694	430 421	202 245	438 975	401 622	-58 378
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset	-470 000	-440 000	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Pitkäaik. lainojen lisäys kaupungilta						
Pitkäaik. lainojen lisäys muilta					5 000 000	
Pitkäaik. lainojen vähennys kaupungille	-400 000					
Pitkäaik. lainojen vähennys muilta		-400 000	-400 000	-400 000	-5 400 000	-400 000
Lyhytaik. lainojen muutos kaupungilta	-70 000	-40 000				
Lyhytaik. lainojen muutos muilta						
Oman pääoman muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset	-433 694	9 579	197 755	-38 975	-1 622	458 378
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset						
Vaihto-omaisuuden muutos	-5 163					
Saamisten muutos kaupungilta	-735 739					
Saamisten muutos muilta	24 647					
Korottomien velkojen muutos kaupungilta	-10 471					
Korottomien velkojen muutos muilta	293 032					
Rahoituksen rahavirta	-903 694	-430 421	-202 245	-438 975	-401 622	58 378
Rahavarojen muutos	0	0	0	0	0	0

Riskienhallinta

Riskien seurannasta ja niiden hallintatoimenpiteistä liikelaitoksessa vastaa vesihuoltopäällikkö sekä muut tilivelvolliset ja esimiesasemassa olevat kukin omalta osaltaan.

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Putkirikko / toiminnan kannalta kriittisen laitteen rikkoutuminen	2	3	6
Toimenpide	Päivystys.			
Toimenpide	Tiedottaminen.			
Toimenpide	Verkoston ja laitosten suunnitelmallinen kunnossapito.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Sähkökatkot	1	2	2
Toimenpide	Isojen jv.pumppaamoiden ylivuotoaltaat.			
Toimenpide	Kriittisten kohteiden varavoima.			
Toimenpide	Päivystys.			
Toimenpide	Verkoston rakenne (ylävesisäiliöt)			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Talousveden saastuminen (mikrobiologinen tai kemiallinen)	3	3	9
Toimenpide	Koulutus / harjoittelu.			
Toimenpide	Päivystys			
Toimenpide	Varautumis- ja tiedotussuunnitelman ajan tasalla pitäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Urakoitsijoiden toimintavarmuus	1	1	1
Toimenpide	Sopimustekniikka hallittava, taustojen selvittäminen ja urakoiden valvonta.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Viemäritulva tai ylivuoto	2	3	6
Toimenpide	Päivystys.			
Toimenpide	Riittävät resurssit.			
Toimenpide	Tiedottaminen.			
Toimenpide	Ympäristövahinkojen torjunta.			

INVESTOINNIT

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
VESILAITOKSEN KIIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET				
Vesijohtoverkoston rakentaminen				
Menot		-50 000 €	-50 000 €	-50 000 €
Netto		-50 000 €	-50 000 €	-50 000 €
Vesijohtoverkoston saneeraus				
Menot	-170 000 €	-170 000 €	-170 000 €	-170 000 €
Netto	-170 000 €	-170 000 €	-170 000 €	-170 000 €
Vedenottamoiden ja vesilaitosten rakentaminen				
Menot	-100 000 €	-200 000 €	-100 000 €	-800 000 €
Netto	-100 000 €	-200 000 €	-100 000 €	-800 000 €
Jätevesiverkoston rakentaminen				
Menot		-150 000 €	-400 000 €	
Netto		-150 000 €	-400 000 €	
Jätevesiverkoston saneeraus				
Menot	-220 000 €	-250 000 €	-250 000 €	-250 000 €
Netto	-220 000 €	-250 000 €	-250 000 €	-250 000 €
Jäteveden puhdistamoiden saneeraus				
Menot	-105 000 €			
Netto	-105 000 €			
Aurinkopaneelikenttä				
Menot				-100 000 €
Netto				-100 000 €
Himoksen vesihuoltohankkeet				
Menot	-100 000 €			
Netto	-100 000 €			

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
VESILAITOKSEN KONEET JA KALUSTO				
Pakettiauto				
Menot		-60 000 €		-60 000 €
Netto		-60 000 €		-60 000 €
Kaukovalvonnan uudistaminen				
Menot	-70 000 €	-70 000 €	-70 000 €	-70 000 €
Netto	-70 000 €	-70 000 €	-70 000 €	-70 000 €
Etäluettavat vesimittarit				
Menot		-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €
Netto		-100 000 €	-100 000 €	-100 000 €

	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
Investoinnit Jämsän Vesi liikelaitys				
Menot	-765 000 €	-1 050 000 €	-1 140 000 €	-1 600 000 €
Tulot	0 €	0 €	0 €	0 €
Netto	-765 000 €	-1 050 000 €	-1 140 000 €	-1 600 000 €

Vesijohtoverkoston rakentaminen

Vesijohtoverkosta rakennetaan tarpeen mukaan. Tällä hetkellä ei ole tiedossa uusia alueita, missä olisi tarvetta uuden vesijohtoverkoston rakentamiselle

Vesijohtoverkoston saneeraus

Vesijohtoverkosta saneerataan ensisijaisesti niillä alueilla, missä saneerataan samanaikaisesti muuta kunnallistekniikkaa.

Jätevesiverkoston rakentaminen

Jätevesiverkosta rakennetaan tarpeen mukaan. Rekolantien alueen ja Pihlaiston alueiden jätevesiverkoston rakentamiseen on varauduttu vuosina 2025-2026. Toteutuminen edellyttää alueiden asukkailta kiinnostusta liittyä keskitettyyn viemäriverkoston.

Jätevesiverkoston saneeraus

Jätevesiverkosta saneerataan ensisijaisesti niillä alueilla, missä saneerataan samanaikaisesti muuta kunnallistekniikkaa. Lisäksi verkosta saneerataan hyödyntämällä kaivamattomia menetelmiä, esimerkiksi sujutusta. Tulevan saneeraustarpeen ja -järjestyksen tarkentamiseksi kartoitetaan viemäriverkoston kuntoa kuvaamalla.

Vedenottamoiden ja vesilaitosten rakentaminen

Tulevissa määrärahavaroituksissa on huomioitu vedenhankinnan hajauttaminen rakentamalla vedenottamo kokonaan uudelle, muista erillään olevalle pohjavesialueelle. Länkipohjan lisävedenhankintaan varaudutaan.

Jäteveden puhdistamoiden saneeraus

Toimintavarmuuden parantamiseksi Keskuspuhdistamolla uusitaan jälkiselkeytysaltaan koneistoa sekä sakeuttamon vaihteisto. Myös puhdistamon vanhan osan katon pinnoite uusitaan.

Aurinkopaneelikenttä

Keskuspuhdistamolla varaudutaan rakentamaan aurinkopaneelikenttä leikkaamaan puhdistamon energiakustannuksia.

Himoksen vesihuoltohankkeet

Himoksen vesihuoltohankkeisiin on varattu vuosittain rahaa tulevaa tarvetta varten. Tulevana vuonna on tarkoitus tehdä muutoksia Himokselta puhdistamolle johtavaan paineviemäriverkoston.

Pakettiauto

Yksi pakettiautoista uusitaan joka toinen vuosi.

Kaukovalvonnan uudistaminen

Kaukovalvontaa uudistetaan järjestelmän saneerausvelan pienentämiseksi.

Etäluettavat vesimittarit

Vesilaitoksella tullaan siirtymään etäluettaviin mittareihin ja niistä aiheutuvat kustannukset ovat noin 100 000 euroa vuodessa.

7 KONSERNIYHTIÖIDEN TALOUDESTA

Konserniyhtiöt ja kuntayhtymät	Kotipaikka	Omistus
Tytäryhteisöt		
Kiinteistö Oy Jämsänmäki	Jämsä	100,00 %
Jämsän Yrityskiinteistöt Oy	Jämsä	100,00 %
Jämsän Aluelämpö Oy	Jämsä	100,00 %
Himos-Infra Oy	Jämsä	100,00 %
Jämsek Oy	Jämsä	100,00 %
Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy	Jämsä	99,00 %
Kiinteistö Oy Koskenpään terveystalo	Jämsä	79,60 %
Kiinteistö Oy Jämsänkosken Koivutie 4	Jämsä	59,74 %
Längelmäki Halli Oy (jäähalli)	Jämsä	57,18 %
Kuntayhtymät		
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	8,99 %
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	17,88 %
Yhteis- ja omistusyhteisyyhteisöt 20 - 50 %	Ei eliminoida saatavia, velkoja, ostoja, myyntejä	
Jämsänjokilaakson Jäähalli Oy	Jämsä	26,64 %
Muut yhteisöt	Ei eliminoida saatavia, velkoja, ostoja, myyntejä	
Jämsänkosken tekojäärata	Jämsä	19,20 %

Kuntastrategiassa tulee huomioida myös omistajapolitiikka. Kuntastrategian ja omistajapolitiikan perustuvat arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kuntakonsernin rakenteeseen ja tehtävien toteuttamiseen. Omistajaohjauksella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä aktiivisesti myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Jämsän kaupunkikonsernin toimintaa säätelee kaupunginvaltuuston hyväksymä hallintosääntö ja konserniohje, jossa on määritelty toimintatavat konsernissa. Konserniohjetta tarkentaa hyvän hallinto- ja johtamistavan ohjeistus (Corporate Governance).

Omistajaohjauksella huolehditaan, että kaupungin tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Aktiiviseen omistajaohjaukseen kuuluu vuoropuhelu tytäryhteisön kanssa eli molemminpuolinen myötävaikuttaminen, tätä myötävaikuttamista tapahtuu myös epämuodollisin keinoin erityisesti kunnan kokonaan omistamissa yhtiöissä. Eri yhtiöiden kanssa käydään vähintään kerran vuodessa keskustelut yhtiön toiminnan strategisesta suunnasta, yksittäisiä asioita valmistellaan avoimesti yhdessä konsernijohdon kanssa tarvittaessa. Yhtiöiden suunnitelmat ja talousarviot ovat kaupungin taloussuunnitelmassa lyhennettyinä mukana ja tilinpäätökset tilinpäätöksen yhteydessä. Pääoman tehokkaan käytön edellytys on, että tiedetään mihin kaupungin pääomaa on sitoutunut. Kunnan on tämän vuoksi arvioitava kaikki olennaiset omaisuuseränsä, selvitettävä niiden käyttötarkoitus, minkä vuoksi omaisuus on hankittu ja palveleeko omaisuuden käyttö tätä tarkoitusta.

Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Jämsän kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 3.3.2014. Niiden perusteella kaupunginhallitus on antanut täydentävät ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä 19.12.2017. Sisäinen valvonta kattaa kaikki Jämsän kaupungin toiminnot ja niiden oikeellisuuden ja laillisuuden valvonnan. Selonteon laatiminen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä on kuvattu myös uusimmassa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston dokumentissa "Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta" vuodelta 2020.

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen sekä turvata kaupunkikonsernin toimintojen jatkuvuus ja palvelujen häiriötön tuottaminen. Riskienhallinnan on katettava kaikki olennaiset toiminnan riskit. Merkittävät riskit on tunnistettava, luokiteltava, arvioitava ja mitattava mahdollisuuksien mukaan. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteiden ja menetelmien avulla saadaan kohtuullinen varmuus hyvän hallinnon toteutumisesta sekä tuloksellisesta ja strategisten, toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesta toiminnasta Jämsän kaupungissa.

Jämsän kaupunkikonsernin tytäryhteisöt ovat tehneet riskienhallintasuunnitelman vuoden 2024 talousarvion valmistelun yhteydessä.

Tytäryhteisöjen pääasiallisimmat riskit ovat:

- toimintaympäristöstä aiheutuvat riskit;
- rahoitukselliset riskit;
- henkilöstöriskit;
- kiinteistöihin ja laitteistoihin liittyvät vahinkoriskit ja
- ympäristöriskit
- energian saatavuuteen ja hintaan liittyvät riskit

Kaupunginhallitus antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita tytäryhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallintamenetelmien kehittämiseen ja tekemiseen sekä niiden raportointiin.

Konserniyhtiöt

Kiinteistö Oy Jämsänmäki

Toimitusjohtaja Jussi Aalto

Yhtiön toiminta-ajatus

Yhtiön pääasiallinen toimiala on vuokra-asuntojen omistaminen ja vuokraaminen. Kuntaliitosten ja fuusioiden myötä yhtiön omistuksessa on asuntoja Jämsän taajaman lisäksi Jämsänkosken, Länkipohjan, Hallin sekä Koskenpään taajamissa. Vuonna 2013 yhtiöllä oli 906 asuntoa ja syksyllä 2023 vuokrattavia asuntoja on 630. Yhtiö osti Jämsän Vanhaintuki Ry:ltä Terveyskuja 1 -kohteen (28 asuntoa) syksyllä 2023. Yhtiön käyttöasteeseen ja talouteen on vaikuttanut oleellisesti alueen negatiivinen väestönkehitys. Tosin ainakin tilapäisen nopean nousun yhtiön käyttöasteeseen toi Ukrainan sotapakolaisten asuttaminen alkaen kevästä 2022. Tilanne on ainakin vielä syksyllä 2023 ennallaan ja nopeaa muutosta ei näyttäisi olevan näköpiirissä. Talousarviohetken käyttöaste 95 % ei ole kuitenkaan varmastikaan pysyvä tilanne ilman että kiinteistökannan kehittämistä edelleen jatketaan.

Tavoitteena suunnitelmakaudelle on:

- 1) Tärkein tavoite on pitää yhtiön käyttöaste riittävällä tasolla, jotta yhtiö pystyy ylläpitämään hallitsemansa asunnot haluttuina vuokrakohteina ja yhtiön varat riittävät rakennusten peruskorjaamiseen ja tulevaisuudessa myös mahdollisten uusien kohteiden rakentamiseen. Tämä tarkoittaa 92-95 %:n kokonaiskäyttöastetta. Negatiivisen väestönkehityksen vuoksi tavoitteeseen on ollut vaikea päästä tehdyistä toimenpiteistä huolimatta.
- 2) Vakiinnuttaa yhtiön taloustilanne ja maksuvalmius.
- 3) Yhtiön kassavirran pitäminen tasapainossa.
- 4) Yhtiön velkamäärää vähennetään pitkällä tähtäyksellä (peruskorjauslainat oma kokonaisuus).
- 5) Toteuttaa suunnitelmallista kohteiden peruskorjaamista mahdollisuuksien rajoissa

Kiinteistö Oy Jämsänmäki							
TALOUSARVIO 2024							
Taloussuunnitelma 2025-2026	TP 2022	TA 2023	TP-ennuste 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	
Liikevaihto							
Huoneistovuokrat	3098924	2990000	3121211	3128000	3159280	3190873	
Käyttökorvaukset	180187	225000	225000	255000	265200	275808	
Muut tuotot	100476	10000	35000	35000	35350	35704	
Liikevaihto	3379587	3225000	3381211	3418000	3459830	3502384	
Henkilöstökulut							
Henkilöstö yht.	201269	188700	-199654	-201000	-205020	-207070	
Poistot ja arvonalentumiset							
Käyttöomaisuudesta ja muut	524498	504000	-496608	-531000	-509760	-489370	
Poistot yhteensä	524498	504000	-496608	-531000	-509760	-489370	
Liiketoiminnan muut kulut							
Muut kulut yhteensä	2178621	1943600	-1942520	-1954000	-2089547	-2148290	
LIKEVOITTO /-TAPPIO	350871	493700	647750	627000	537853	526472	
Rahoitustuotot ja -kulut							
Korkotuotot	13857	8000	10171	10000	5000	5000	
Korko- ja rahoituskulut	141871	146000	148998	220000	222200	224422	
Yhteensä	128014	138000	138827	210000	217200	219422	
Voitto / Tappio ennen satunn. eriä	222857	355700	508923	417000	320653	307050	
Satunnaiset tuotot / kulut yhteensä							
Voitto/Tappio ennen tilipäättösiirtoja / veroja	222857	355700	508923	417000	320653	307050	
				*	*	*	
				**	**	**	

*Mahdollisia purkukuluja ja niihin usein liittyviä alaskirjauksia ei ole huomioitu suunnittelukauden luvuissa

**Talousarviohetkellä on suunnitteilla peruskorjauksia. Niistä ei ole kuitenkaan investointi, joten niiden vaikutusta ei vielä ole suunnittelukauden luvuissa.

Tällä hetkellä suurena haasteena on talojen ja asuntojen kunnon ylläpito ja nostaminen sille tasolle, että ne pystyvät kilpailemaan muiden markkinoilla olevien asumisvaihtoehtojen kanssa, sekä hinnallisesti että laadullisesti. Myöskään yhtiön asuntokanta ei ole optimaalinen, isoja asuntoja on suhteessa liikaa kysyntään nähden (keskimääräinen ruokakunnan koko on pienempi mitä se on ollut vuokratalojen rakentamivuotina). Investoinneista on pääosin pidättäytytty ja pääpaino on ollut asuntokannan sopeuttamistoimissa. Talousarviovaiheessa suunnitellaan kuitenkin kahden keskustassa sijaitsevan kohteen laajempaa korjaushanketta.

Ylläpitokulujen pienentämiseen tähtäviä energiaremontteja on tehty ja meneillään. Käyttöasteen nostamisen toimenpiteinä käytetään rakennusten myyntiä ja purkamista konsernin emoyhteisön kanssa yhteistyössä sopien. Hyväksytyn vuokra-asumisen kehittämissuunnitelman mukaisesti yhtiön vuokrattavia asuntoja vähennetään eri toimenpitein siten, että yhtiöllä on suunnitelmakauden jälkeen noin 500 vuokrattavaa asuntoa. Yhtiön tavoitteena on ollut vähentää keskimäärin 50 asuntoa vuodessa, jotta asuntojen määrä vastaisi paremmin seutukunnan tarvetta ja näin ollen käyttöasteen parantamiseen olisi edellytyksiä. Toistaiseksi kohteiden määrän vähentäminen on kuitenkin ollut jäissä käyttöasteen noustua vaadittavalle tasolle. Talousarviohetkellä käyttöaste on noin 95 % ja oletuksena on, että suuri osa näistä asunnoista on ainakin vuoden 2025 vielä vastaanottokäytössä, sekä enenevässä määrin myös ukrainalaisten asukkaiden omilla vuokrasopimuksilla. Talousarvio 2024 perustuu kuitenkin 90 % käyttöasteeseen.

Asuntojen vuokrataso pidetään edelleen kohtuullisena ja vuokrankorotukset mahdollisuuksien mukaan maltillisella tasolla. Yhtiön asuntojen keskivuokra ei ole yksityistä markkinaa edullisempi, vaikka asuntojen kunto on monessa tapauksessa heikompi. Nousevat kiinteistönpidon kustannukset ja korkotason nousu pakottavat kuitenkin vuokrantarkistuksiin, suurempaa kertakorotuksen painetta ei ole syytä kerätä tuleville vuosille. Suunnitelmakaudella vuokratasoa jyvitetään edelleen huoneistojen välillä vastaamaan paremmin muuttuneeseen markkinatilanteeseen. Pienten asuntojen kysyntä on muita parempaa, mutta yhtiön neliövuokrissa tätä ei ole merkittävästi huomioitu. Talousarviovuonna 2024 pyritään käynnistämään PTS:n mukaiset peruskorjaustyöt ensimmäisissä kohteissa suunnitelman mukaisesti.

Yhtiö osti kaupungin avustamana syksyllä 2023 Terveyskuja 1- talon Jämsän Vanhaintuki Ry:ltä. Kohde pyritään korjaamaan talousarviovuonna, osin ARA:n korjausavustuksen tuella.

Toiminnallinen tavoite	Tavoitetaso	Seurantatapa
Asuntojen käyttöaste	> 90 %	Tilinpäätös

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Vuokranmääritysyksiköitä, kpl	30	30	31	31	30
Asuntoja, kpl	602	602	630	630	621
Toimitilat, kpl	2	2	2	2	2
Huoneistoala, m ²	31 078	31 033	32 147	32 147	31 661
Yksikköhinnat:					
Vuokra, €/m ² /kk	8,95	9	9,2	9,4	9,5

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ennakoimattomat ja äkilliset muutokset toimintaympäristössä ja niiden suorat ja epäsuorat vaikutukset	3	3	9
Toimenpide	Ratkaisut energian säästämiseksi, tehokkaampi energiakulutuksen seuranta/hallinta, hintasuojaukset			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Henkilöriski: Henkilöstön irtisanoutumiset	2	2	4
Toimenpide	1) Henkilöstön työhyvinvointiin panostaminen.			
Toimenpide	2) Varahenkilöiden nimeäminen.			
Toimenpide	3) Rekrytoinnit, sijaistaminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Rakennusten kuntotason lasku ja korjausvelan kasvu. Vuokrattavuuden heikentyminen.	3	3	9
Toimenpide	1) Korjausvelan määrittely 2) PTS-suunnittelu 3) Rahoitussuunnittelu em. kohdat huomioiden			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Toiminta ei vastaa yhtiölle asetettuja tavoitteita. Asuntomäärä ja asuntojakauma ei vastaa kysyntään. Asuntojen laatu ei vastaa kysyntään.	3	1	3
Toimenpide	1) Yhteistyön tiivistäminen omistajan kanssa / konsernikeskustelut			
Toimenpide	2) Tavoitteiden arviointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Toimintaympäristön muutos: Alueen negatiivinen väestönkehitys	3	3	9
Toimenpide	1) Sopeutuminen, ennakointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Yhtiön investointikyky palvelutuotantoon ja sen kehittämiseen ei ole riittävä	3	3	9
Toimenpide	1) Yhtiön taloussuunnittelu ja talouden ennakointi			
Toimenpide	2) Kunnossapidon, korjauksen ja saneeraamisen suunnittelu ja priorisointi			
Toimenpide	3) Markkinointi - jatkuvuuteen ja tilojen käyttöasteen kehitykseen liittyen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Yhtiön ylivelkaantuminen	3	2	6
Toimenpide	1) Rahoitussuunnittelu. Mahdollinen pääomitus.			
Toimenpide	2) Yhtiön valvonta / konsernikeskustelut			

Jämsän Yrityskiinteistöt Oy

Toimitusjohtaja Jussi Aalto

Yhtiön toiminta-ajatus

Jämsän Yrityskiinteistöt Oy on Jämsän kaupungin 100 -prosenttisesti omistama osakeyhtiö, jonka toimialue on Jämsän kaupunki. Yhtiö hallinnoi ja vuokraa tuotanto- ja toimitiloja. Yhtiö voi myös rakennuttaa, ostaa ja myydä rakennuksia ja kiinteistöjä yritystoiminnan lisäämiseksi ja säilyttämiseksi Jämsän seudulla.

Toiminta ja tavoitteet suunnittelukaudelle

Vuokrattavien tilojen käyttöaste pidetään korkeana ja perittävät vuokrat markkinahintaisina. Korjataan suunnitelmallisesti olemassa olevia kohteita. Reagoidaan nopeasti ja joustavasti yritysten tilatarpeisiin.

Syksyllä 2023 (1.8. alkaen) yhtiön omistukseen on siirtynyt uusi kohde Jämsänkosken Myllymäestä. Kiinteistö on Gradian käytöstä vapautunut, pääosin erilaisista hallitiloista koostuva noin 4 700 kerrosneliömetrin kokonaisuus. Talousarviohetkellä tiloista on noin kolmannes vuokrattu, ja muiden tilojen markkinointia aloitettu. Tavoitteena on saada tiloja vuokrattua mahdollisimman nopeasti yrityskäyttöön.

Hallin Varuskunta-alueella oleva Sotilaskoti -rakennus on vielä vajaakäytöllä. Noin puolet tilasta on vielä vuokraamatta. Kohteen käynnistämävaiheen aikana (3 vuotta) kaupunkiomistaja sitoutui kattamaan kohteen nettotappion, ja tilikausi 2024 on ensimmäinen, jolloin takaus ei ole enää voimassa. Näyttää kuitenkin todennäköiseltä, että kohde ei vielä tilikaudella 2024 ole kannattava.

Liikevaihdon kasvu tilikaudelle 2024 perustuu osin uusiin vuokrasopimuksiin ja osin korkojen nousuun. Pääomaperusteisissa vuokrissa korko on vuokratarkistusperuste.

Toiminnallinen tavoite	Tavoitetaso	Seurantatapa
Tilojen käyttöaste	> 99 %	Tilinpäätös

Jämsän Yrityskiinteistöt Oy	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto (alv 0 %)	1292893	1 429 000	1 784 000	1 885 980	1 923 700
Saadut avustukset*	57233	100 000		0	0
Henkilöstökulut	46773	48 350	49500	51 480	52 510
Muut kulut yhteensä	440008	451 300	548 000	575 400	604 170
Liikevoitto / -tappio	863345	1029350	1186500	1259100	1267020
Poistot suunnitelman mukaan	622928	727 000	741 000	703 950	654 674
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	97192	218 882	238 600	235 000	230 000
Voitto/tappio ennen tp-siirtoja ja veroja	143225	83468	206900	320150	382346
Tilikauden voitto/tappio	143225	83468	206900	320150	382346

*TA 2024/TS2025/TS2026- tilikauden voitosta ei ole vähennetty mahdollista yhteisöveroa (20% tuloksesta)

Tilikaudella 2022 alkanut korkojen nousu näkyy yhtiön kulurakenteessa voimakkaasti. Yhtiö on maksanut vuosittain omistamistaan rakennuksista kiinteistöveroa noin 40 000 euroa sekä korkoja ja takausprovisiota omistajalleen noin 30 000 euroa. Tilinpäätöksellä 2022 rahoituskulut olivat noin 100 000 ja talousarviovuonna jo noin 240 000. Rahoituskulujen nousu perustuu korkotason nousun lisäksi investointien

vuoksi kasvaneeseen lainamäärään.

Talousarviovuoden haasteena on kassavirran riittävyys: Huolimatta siitä, että yhtiö tekee tulosta, lainanlyhennys- ja korkomenojen jälkeen kassavirta on negatiivinen. Tähän haetaan talousarviohetkellä ratkaisua lainasalkun uudelleen järjestelyillä.

Yhtiön aiempien vuosien tappiot tulee käytetyksi tilikaudella 2023. Tulos- ja yhteisöverotuksen suunnittelu on selvityksen alla. Yhtiön tehtävä on osaltaan olla vahvistamassa alueen elinkeinoelämää, ja tämä tausta huomioiden ei ole eduksi, että yhteisövero tuo liiketilojen vuokriin nostopainetta.

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Rakennuksia kpl	9	9	10		
Vuokrattava ala kem ²	34 392	34 392	39 122		

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Toiminta ei vastaa yhtiölle asetettuja tavoitteita	3	1	3
Toimenpide	1) Yhteistyön tiivistäminen omistajan kanssa / konsernikeskustelut			
Toimenpide	2) Tavoitteiden arviointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Toimitusjohtaja on ainoa toimihenkilö	3	2	6
Toimenpide	1) Konsernikeskustelut, toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan aktiivinen yhteistyö.			
Toimenpide	2) Yhtiön hallituskokoonpanon vaihtuvuus. Koko hallitus saattaa vaihtua kerralla.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Verolainsäädännön/tulkinnan muutokset	3	2	6
Toimenpide	1) Yhtiön taloussuunnittelu ja talouden ennakointi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Yhtiöiden toimialan mukainen toiminta ei ota huomioon konsernin emon ja koko konsernin etua.	3	1	3
Toimenpide	1) Yhtiön hallitusjäsenten ohjeistus / koulutus.			
Toimenpide	2) Yhtiön valvonta / yhteistyön tiivistäminen omistajan kanssa / konsernikeskustelut			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Yhtiön investointikyky palvelutuotantoon ja sen kehittämiseen ei ole riittävä	2	1	2
Toimenpide	1) Yhtiön taloussuunnittelu ja talouden ennakointi			
Toimenpide	2) Kunnossapidon, korjauksen ja saneeraamisen suunnittelu ja priorisointi			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Yhtiön ylivelkaantuminen	3	2	6
Toimenpide	1) Rahoitussuunnittelu. Mahdollinen pääomitus.			
Toimenpide	2) Yhtiön valvonta / konsernikeskustelut			

Jämsän Aluelämpö Oy

Toimitusjohtaja Hannu Soikkeli

Yhtiön toiminta-ajatus

Yhtiön toimialana on rakentaa ja ylläpitää lämpöä ja sähköä tuottavia, sekä lämpöä siirtäviä laitoksia, myydä lämpöä ja tuottamaansa sähköä, sekä harjoittaa lämpöhuoltoalaan kuuluvaa liiketoimintaa. Yhtiö voi hankkia ja omistaa kiinteistöjä ja arvopapereita.

Yhtiön tehtävä on toimittaa kaupungille, yrityksille ja sen asukkaille edullista lämmitysenergiaa ja maksaa omistajalle kohtuullinen vuosittainen sijoitetun pääoman tuotto. Yhtiö työllistää 7 henkilöä. Hallin taajamassa kaukolämpöä tuotetaan kotimaisilla polttoaineilla. Jämsänjokilaaksossa myytävä lämpö hankitaan pääosin paikkakunnan paperitehtaalta. Yhtiö on vakavarainen ja se on tuottanut viime vuosina voittoa, josta osa on jätetty vapaaseen omaan pääomaan.

Jämsän kaupungin taloussuunnitelmassa on budjetoitu osinkoa vapaasta pääomasta, summa vahvistetaan yhtiön hallituksessa. Tuloutus tehdään, mikäli se ei osakeyhtiölain mukaan vaaranna yhtiön toimintaa.

Lämmöntuotantokustannuksien noususta johtuen yhtiön tulos saattaa pienentyä huomattavasti, verrattuna edellisvuosiin mm. tammikuun 2022 alusta lähes neljä kuukautta kestäneen UPM:n ja paperiliiton lakon vuoksi yhtiö joutui varmistamaan lämmönsaannin varavoiman avulla, tämä maksoi yhtiölle ylimääräistä lähes miljoona euroa.

Nykyinen maailmantilanne on nostanut poikkeuksellisen voimakkaasti polttoainekustannuksia ja sähkön hinnanvaihtelu on voimakasta, suojauksista huolimatta. UPM:n lämmöntoimituksen indeksikorotus aiheutti myös huomattavan kustannusten nousun yhtiölle.

Myyntiä on laskenut poikkeuksellisen lämmin vuosi, sekä vähenevät lämmitettävät kiinteistömassat.

Toiminta ja tavoitteet suunnittelukaudelle 2024-2026

- 1) Ylläpitää mahdollisuuksien mukaan kannattavaa liiketoimintaa ja pitää yhtiön lämmön myynti nykyisellä tasolla (n. 100 000 MWh, 562 asiakasta).
- 2) Varautua lainsäädännön muutoksiin ja kriisitilanteisiin kaupungin lämmöntoimittajana
- 3) Huolehtia yhtiön hoitamien kaupunginosien kaukolämpöratkaisuiden kannattavuudesta ja osallistua tarvittaessa yhteistyössä kaupungin kanssa lämmön tuotannon suunnitteluun.
- 4) Pitää kaukolämmön ohjauksen ja valvonnan käyttöjärjestelmät ajanmukaisina.
- 5) Turvata kaukolämmönsaanti asiakkaille muuttuvassa toimintaympäristössä Kaipolan alueella.
- 6) Yhtiö panostaa kyberturvallisuuteen sekä varavoimien toimivuuteen

SELITE	2019	2020	2021	2022	2023 (Arvio)	2024 (Arvio)	2025 (Arvio)
Lämmön tuotto MWh	115.897	105.182	122.258	119.030	100.000	100.000	100.000
Asiakkaat lkm	537	545	557	562	562	562	562
Asiakkaista pientaloja	171	172	175	180	180	180	180

Jämsän Aluelämpö Oy	2021	2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Liikevaihto	6 298 629	6 713 740	7 200 000	7 200 000	7 200 000	7 200 000
Tilikauden tulos	731 068	-1 549 962	300 000	300 000	300 000	300 000
Tilikauden ali-/ylijäämä	584 917	-1 549 962	300 000	300 000	300 000	300 000
Tilikausien ali-/ylijäämät yhteensä	4 849 444	5 434 361	3 584 399	3 670 000	3 670 000	3 670 000
Edellisten tilikausien voitto	5 149 444	5 434 361	3 884 399	3 700 000	3 700 000	3 700 000
Osainko tai po. Palautus	300 000	0	30 000	30 000	30 000	30 000
Taseen loppusumma	11 281 028	9 451 455	8 000 000	8 000 000	8 000 000	8 000 000
Yhtiön opo/Peruspo	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
Kaupungin kok.sij. yhtiöön	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Energian hinnannousu	3	3	9
Toimenpide	Hintojen tarkistus (1.9.2022 alkaen viimeksi).			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	EU:n päätösten ja maailman muuttuvien tilanteiden kautta tulevat muutokset tulevaisuuden energian rahoittamiseen, hyväksyttävyyteen, tuotantoon ja lupa-asioihin.	2	2	4
Toimenpide	Mahdollisimman laajan ennakkotiedon hankkiminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Henkilösuhteet - Avainhenkilöiden puuttuminen	2	1	2
Toimenpide	Ristiin kouluttaminen / Varahenkilöjärjestelmä			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Kaipolan liiketoimintaympäristön heikkeneminen	3	3	9
Toimenpide	Yhtiö on varmistanut Kaipolan lämmönsaannin omalla hybridilämpölaitoksella			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Kiinteistömässän pieneminen	3	3	9
Toimenpide	Uusien asiakkaiden hankinta			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Koronan vaikutus henkilökunnan jaksamiseen ja terveenä pysymiseen	2	1	2
Toimenpide	Jouduttu poikkeuksellisiin työjärjestelyihin			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Koronan vaikutus liiketoiminnan kehittymiseen	1	1	1
Toimenpide	Suojellaan henkilökuntaa kaikilla mahdollisilla keinoilla			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Kyberhäirintä	2	2	4
Toimenpide	Käytetään parhaita alan asiantuntijoita ja laitteita			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Sähkökatkot - Laitokset eivät toimi normaalisti	3	1	3
Toimenpide	Varavoiman käyttö/Sähkön varasyöttö			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Taloudellinen riski - ongelma-asiakkaat	1	3	3
Toimenpide	Toimitaan lain mukaan / Pyritään välttämään riskejä			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Tekniset häiriöt laitoksilla	2	1	2
Toimenpide	Toimintojen kahdentaminen / Rinnanajo			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Teollisuuden muutokset Jämsässä	3	2	6
Toimenpide	Etukäteissuunnittelu oman toiminnan varmistamiseksi			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Tietoliikennekatkot - automaatio ei toimi	3	1	3
Toimenpide	Paikallisajomahdollisuus/miehitys			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Tulipalo - tuotannon katkos	3	1	3
Toimenpide	Varakeskukset / Varavoiman käyttö			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ylivelkaantuminen	2	1	2
Toimenpide	Toimitaan pitkäjänteisesti / Suojatut lainat			

Himos Infra Oy

Toimitusjohtaja Katja Rissanen

Yhtiön toiminta-ajatus

Yhtiön toimialana on vesihuollon ja muun yhdyskuntatekniikan järjestäminen ja hoitaminen Jämsän Himoksen matkailualueella. Toimintaansa varten yhtiö voi suunnitella, omistaa sekä rakentaa, hoitaa ja ylläpitää vesihuoltolaitoksia ja vesihuollon johtoverkostoja. Himos-Infra Oy ostaa myymänsä veden Jämsän Vesi liikelaitokselta ja toimittaa vastaanottamansa jäteveden liikelaitoksen jätevedenpuhdistamolle. Yhtiö valvoo osaltaan Himoksen alueen maanomistajien kanssa tehtyjen maankäyttösovimusten noudattamista.

Tavoitteet suunnitelmakaudelle:

- 1) Himoksen alueen hankkeisiin osallistuminen ja hankkeiden aikatauluttaminen yhteistyössä kaupungin kanssa.
- 2) Himoksen alueen vesihuollon kehittäminen yhteistyössä Jämsän kaupungin ja Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa.
- 3) Jämsän Vesi liikelaitokselle maksetaan rakenteista ja laitteista omakustannusperusteinen hinta, veden ja jäteveden käyttömaksun yhtiö maksaa liikelaitokselle laitoksen taksan mukaisesti.
- 4) Pidemmällä aikavälillä yhtiön on pystyttävä itsenäisesti investoimaan alueen vesihuollon tarvitsemat peruskorjausinvestoinnit ja maankäyttösovimusten ulkopuolisen vesihuollon uusinvestoinnit.

	TP 2022	TA 2023	TP-ennuste 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Liikevaihto	568 136	486 324	410 000	538 250	583 000	594 000
Materiaalit ja palvelut	-307 454	-289 400	-230 000	-326 450	-349 000	-358 000
Henkilöstökulut	-17 969	-18 850	-18 800	-18 800	-21 000	-23 000
Poistot ja arvonalentumiset	-61 812	-65 000	-62 000	-73 000	-85 000	-85 000
Liiketoiminnan muut kulut	-131 848	-138 500	-135 000	-146 100	-159 000	-165 000
Tilikauden tulos	58 379	-5 026	-20 000	-6 100	69 000	14 000

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Laskutettu vesimäärä m ³	76245	65000	65000	66000	68000
Liittymissopimusasiakkaat	559	560	565	570	575
Vesihuoltoverkoston pituus m	36044	36500	36500	37000	37000

Yksikköhinnat:

Veden/ jäteveden käyttömaksu 2,41/3,57 2,78/4,11 2,92/4,32 2,92/4,32 2,92/4,32
€/m³ (sis. alv 24 %)

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Investointien ruuhkautuminen	2	2	4
Toimenpide	Rakennushankkeiden aikataulutus yhteistyössä kaupungin kanssa			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Toimitusjohtaja ainoa toimihenkilö	2	2	4
Toimenpide	Yhteistyö Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Vesihuollon häiriöt, veden laadun häiriöt, vesihuollon keskeytyminen	3	1	3
Toimenpide	Ajantasainen valvontatutkimusohjelma, yhteistyö Jämsän Vesi liikelaitoksen kanssa, koulutus, verkoston kunnon seuranta			

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy

Toimitusjohtaja Mervi Västinen

Yhtiön toiminta-ajatus

Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut Oy huolehtii Jämsän alueella laadukkaasta ruuan valmistuksesta sekä tilojen puhtaudesta Jämsän kaupungille ja Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Ateriapalvelujen asiakkaita ovat päiväkodit, joita on 12 kpl, sekä yksi vuoropäiväkoti. Koulut 3 kpl, sekä yhtenäiskouluja 3 kpl. Sairaala, palvelutalot, ryhmäkodit, kotipalveluateria-asiakkaat sekä työpaikkaruokailijat. Ruokapalvelukeskus Arinassa valmistamme asiakasryhmillemme aamupaloja, välipaloja, lounaita, päivällisiä, iltapaloja ja kahvituksia sekä tilaustarjoilua. Arkipäivinä valmistamme noin 3 000 lounasta joka päivä. Tuotamme ateriapalveluja myös Jämsän kaupungin yhteistyötahoille mm. kulttuuri- ja urheilutapahtumiin.

Puhtauspalvelut huolehtii puhtaudesta mm. päiväkodeissa, kouluissa, ryhmäkodeissa, uimahallissa, kulttuuri- ja urheilutiloissa sekä toimistoissa. Tuotamme puhtauspalvelua myös Fimlab Laboratoriot Oy:n toimitiloihin. Joka viikko puhdistamme noin 69 000 m². Siivoustehtävien lisäksi hoidamme ateriapalvelu-, iltavahtimestari- ja viherpalvelutehtäviä.

Uimahalli Koskikaran lipunmyynti- ja kahviopalvelu kuuluu palvelutoimintaamme.

Tavoitteena suunnitelmakaudelle

1. Henkilöstön riittävyys eri kohteissa
2. Kasvisruoan kehittäminen ja tarjonnan laajentaminen suositusten suuntaisesti
3. Ruokahävikin pienentäminen
4. Siivoustyöllä tähdätään, että tilat ovat terveelliset, turvalliset ja viihtyisät (oikea siivoustiheys kohteissa)
5. Uimahallin kahviotoiminnan kehittäminen

Liikevaihto	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Myyntituotot				
Yleiset myyntitilit				
3000 Puhtauspalvelut 24 %, muille	37 312,00	40 785,00	40 785,00	40 785,00
3001 Ateriapalvelut 14 %, muille	1 700 400,00	1 938 434,00	1 938 434,00	1 938 434,00
3010 Puhtauspalvelut 24 %, kaupungille	1 834 178,00	1 815 756,00	1 815 756,00	1 815 756,00
3011 Ateriapalvelut 14 %, kaupungille	2 422 301,00	2 451 361,00	2 451 361,00	2 451 361,00
3012 Muu myynti 24 %, kaupungille	0	500	500	500
3020 Ateriapalvelut, muu myynti 24 %	200	5 000,00	5 000,00	5 000,00
3021 Uimahalli Koskikara, myynti 14%	102 000,00	30 000,00	30 000,00	30 000,00
3030 Uimahalli Koskikara, myynti 24 %	0	56 028,00	56 028,00	56 028,00
LIIVEVAIHTO	6 096 391,00	6 337 864,00	6 337 864,00	6 337 864,00
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	22 800,00	30 660,00	30 660,00	30 660,00
Aine-, tarvike- ja tavaraostot yhteensä	-1 442 000,00	-1 589 000,00	-1 589 000,00	-1 589 000,00
Ulkopuoliset palvelut yhteensä	-330 000,00	-492 000,00	-492 000,00	-492 000,00
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-1 772 000,00	-2 081 000,00	-2 081 000,00	-2 081 000,00
BRUTTOTULOS YHTEENSÄ	4 347 191,00	4 287 524,00	4 287 524,00	4 287 524,00
Henkilöstökulut yhteensä	-3 534 028,00	-3 323 453,75	-3 323 453,75	-3 323 453,75
Vapaaehtoiset henkilösivukulut yhteensä	-88 050,00	-125 210,00	-125 210,00	-125 210,00
Toimitilakulut yhteensä	-518 215,00	-520 925,00	-520 925,00	-520 925,00
Muut kone- ja kalustokulut yhteensä	-94 840,00	-89 560,00	-89 560,00	-89 560,00
Matkakulut yhteensä	-25 300,00	-18 500,00	-18 500,00	-18 500,00
Myyntikulut yhteensä	0	-1 700,00	-1 700,00	-1 700,00
Markkinointikulut yhteensä	-300	-600	-600	-600
Hallintopalvelut yhteensä	-119 200,00	-60 750,00	-60 750,00	-60 750,00
Muut hallintokulut yhteensä	-58 230,00	-49 800,00	-49 800,00	-49 800,00
Muut liikekulut yhteensä	-2 235,00	-2 235,00	-2 235,00	-2 235,00
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	-1 010 270,00	-957 680,00	-957 680,00	-957 680,00
LIIVEVOITTO (- TAPPIO) YHTEENSÄ	-197 107,00	6 390,25	6 390,25	6 390,25

Tunnusluvut	TP2022	TA+LTA 2023	TA2024	TS2025	TS2026
Suoritteita/vuosi	1 057 413	1 028 943	1 008 364	1 008 364	1 008 364
Puhtauspalvelutunnit/vuosi	83 613	78 975	77 445	77 445	77 445
Aterian keskituotantohinta	3,98	4,01	4,36	4,36	4,36
Puhtauspalv. hinta €/tunti, koulut ym. pp kohteet	21,96	23,32	24,63	24,63	24,63
Puhtauspalv. hinta €/tunti, koulut, joissa ap ja pp palvelu	22,72	24,13	25,48	25,48	25,48
Puhtauspalv. hinta €/tunti, päiväkodit, joissa ap ja pp palvelu	23,49	24,94	26,34	26,34	26,34

Riskienhallinta

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Ennakoimaton palvelujen kysynnän väheneminen	3	2	6
Toimenpide	Säännöllinen yhteydenpito / asiakaspalaverit palveluntuottajan ja asiakkaan kesken.			

Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Henkilökunnan ammattitaidon taso vaihteleva.	2	2	4
Toimenpide	Toimipaikkakoulutusta ja täydennyskoulutusta järjestettävä suunnitelmallisesti.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Konekannan toimimattomuus (Arina).	3	2	6
Toimenpide	Kohdekohtainen valmiussuunnitelma (käyttöopastuksesta huolehtiminen, koneiden säännölliset huollot).			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Mitoituksen mukaisen henkilöstömäärän alittuminen.	2	2	4
Toimenpide	Mitoituksen edellyttämän henkilöstömäärän rekrytointi. Työvoimapula vaikeuttaa rekrytointia.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Talouden tasapaino	Oman palveluhinnan nousu, ulkoisista tekijöistä johtuen esim. elintarvikkeiden, sähkön, veden ja tilavuokrien hinnan nousu.	3	2	6
Toimenpide	Palveluhinnan määrittely tarkoituksenmukaiseen työmäärämitoituksiin perustuen. Hankintojen suunnitelmallinen hallinta. Elinkustannusindeksin määrän seuranta ja ennakointi Ta:ssa.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Toiminnan laatu	Palveluprosessi ei toimi suunnitellusti (esim. kausiflunssa, korona ym.).	2	1	2
Toimenpide	Prosessi keskusteltava asiakkaan kanssa ja tarkastettava toimintamalli sekä siihen sitouduttava asiakkaan kanssa sovitulla tavalla.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Pätevän ja ammattitaitoisen henkilöstön puute.	2	2	4
Toimenpide	Elinvoimainen kaupunki (palveluiden saatavuus), hyvät työolot, kilpailukykyinen palkkarakenne, kouluttautumismahdollisuus esim. oppisopimuskoulutuksella.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Työkyvyn alenema, useita henkilöitä saman aikaisesti räätelöidyissä tehtävissä.	2	2	4
Toimenpide	Työnantajan tarjoamien tukitoimien hyödyntäminen, henkilökohtainen vastuu oman terveyden ylläpidosta, ammatillisen kuntoutumisen hyödyntäminen.			
Tavoite	Riski	Vaikutus	Tod. Näk	Riskitaso
Turvallisuus ja jatkuvuus	Äkillinen ja laajamittainen henkilöstön sairastuminen. Äkillinen ulkoinen kriisitilanne.	3	1	3
Toimenpide	Noudatetaan työnantajan antamia ohjeita (mm. valmiussuunnitelmaa). Huomioidaan henkilöstön työskentely / työvuorojen eriyttäminen mm. Arinassa.			

Jämsek Oy

Kaupunginvaltuuston 2.12.2019 § 60 päätöksen mukaisesti Jämsän kaupungin yksin omistaman kehittämisyrityksen, Jämsek Oy:n toiminta siirrettiin osaksi Jämsän kaupungin organisaatiota. Valtuuston päätöksen mukaisesti Jämsek Oy jää lepääväksi yhtiöksi vuodesta 2021 alkaen. Mahdollisesta lakkauttamisesta on tehtävä erillinen päätös myöhemmin tehtävän yritysvaikutusten arvioinnin jälkeen.

Kiinteistö Oy Koskenpään Terveystalo

Koskenpäällä sijaitseva rivitaloyhtiö, joka pääosin on Jämsän kaupungin omistuksessa. Yhtiön tiloissa toimii Koskenpään kotihoidon ja sosiaali- ja terveystoimen yksiköitä, joiden vuokrasopimukset siirtyivät hyvinvointialueelle.

Kiinteistö Oy Jämsänkosken Koivutie 4

Kiinteistössä on kaupungin omistuksessa entinen kirjastotila ja vanha apteekki, muut huoneistot ovat yksityisten omistuksessa olevia liikehuoneistoja (2 kpl) ja asuinhuoneistoja (10 kpl). Omistajapoliittisena tavoitteena oli luopua yhtiön omistuksesta, koska markkinoita ei ollut. Tiloihin tehtiin arkistotiloja, jonne siirrettiin entiseltä kaupungintalolta Jämsän kaupungin päätearkisto alkuvuodesta 2023. Kaupungin vastikkeet yhtiöstä ovat vuositasolla noin 35 000 euroa.

Längelmäki Halli Oy

Kiinteistöyhtiö hoitaa jäähallikiinteistöä Länkipohjassa. Yhtiön jäänhoito- yms. tehtävät tehdään pääosin talkootyönä. Kaupunki avustaa yhtiötä 30 000 euron vuotuisella avustuksella, joka vastaa suunnilleen ulkokaukalon ylläpidon kustannuksia. Lisäksi yhtiö saa toimintaansa avustuksia paikallisilta yhteisöiltä.

8 TALOUSSUUNNITELMAN 2025 - 2027 PERUSTEET

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Alijäämän kattamista ei voida siirtää erillisellä toimenpideohjelmalla katettavaksi taloussuunnitelmavuosien yli, vaan yksilöidyt tasapainottoimenpiteet on hyväksyttävä taloussuunnitelmassa.

Taloussuunnitelmassa korostetaan toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden sitovuutta. Toiminta ja talous sidotaan yhteen, jolloin toimivalta ja taloudellinen vastuu ovat myös yhtenevät. Talousarvio vuodelle 2024 on alijäämäinen. Taloussuunnitelma vuosille 2024-2027 on tasapainossa huomioiden taseessa olevat ylijäämäerät. Ylijäämäeriin rinnastetaan myös vapaaehtoiset varaukset ja poistoero, jotka ovat kirjattaessa vähentäneet tilikauden ylijäämää. Kuntalain 110 §:ssä tarkoitettu ylijäämä lasketaan siten edellisten tilikausien yli- tai alijäämän, tilikauden yli- tai alijäämän sekä vapaaehtoisten varausten ja poistoeron summana. (HE 242/2020).

Suunnitelmavuosien 2024-2027 arvioinnissa on käytetty seuraavia talousennusteita ja arviointeja:

- Henkilöstökulut arvioitu talouden tasapainottamisohjelman ja eläköitymisennusteiden sekä tiedossa olevien valtakunnallisten muutosten ja korotusten perusteella.
  - Verotulot korotuksineen on arvioitu Kuntaliiton veroennustekehikon mukaisesti vähentämällä kunnallisveroennusteista 0,5 miljoonan euron varmuusmarginaali vuosittain
  - Valtionosuudet on arvioitu valtionvarainministeriön ja kuntaliiton laatiman ennusteen mukaisesti
  - Rahoitustuotot ja –kulut on arvioitu lainajärjestelmän tietojen mukaisesti
  - Poistoarviot on arvioitu nykyisen voimassa olevan poistosuunnitelman mukaisesti olemassa olevan käyttöomaisuuden ja suunniteltujen investointiohjelmassa olevien hankkeiden mukaisesti.
- Suunnitelmavuosien toimintakate €/asukas -laskelmissa on käytetty Tilastokeskuksen eri vuosien asukasluennusteita.

8.1 Käyttösuunnitelmat

Toimielinten ja liikelaitosten johtokuntien on hyväksyttävä talousarvioon perustuvat käyttösuunnitelmat alaisiltaan tulosalueilta. Käyttösuunnitelmassa voidaan valtuuston nähden sitovuusrajojen sisällä kohdistaa määrärahoja ja tuloarvioita tarpeen mukaan uudelleen. Käyttösuunnitelmat on hyväksyttävä tammikuun 2024 loppuun mennessä. Määrärahojen käyttö tulee tarvittaessa priorisoida lakisääteisiin tehtäviin ja palveluihin.

8.2 Erityiset rajoitukset ja ohjeet

Talousarvion 2024 laadinnasta on annettu erillinen ohje kaupunginhallituksen kokouksessa 12.6.2023. Talouden tasapainottamisohjelmaa ja talousarvion laadinnan tilannetta on käsitelty kaupunginhallituksen useissa kokouksissa ja 2.10.2023 kokouksessa päätettiin käynnistää yhteistoimintamenettely. Neuvottelut päättyivät yksimielisinä 21.11.2023.

Esitys koulunkäynnin- ja vapaa-aikahjaajien lomauttamisesta kuukaudeksi kesällä 2024 toteutuu, mikäli liikennepuisto ja Kivipankki siirtyvät pois kaupungin järjestämismvastuulta, eikä näitä palveluja kaupungin järjestämänä kesän 2024 aikana ole. Lomautustarvetta ei ole, jos mainitut palvelut kaupungin toimintana jatkuvat.

Käyttötalouden osalta palkankorotuksiin varattiin 2,99 %:n korotusvara. Talousarvion yhteydessä valtuusto hyväksyy talousarvion sitovuustasot.

8.3 Raportointi

Talousarvion toiminnan ja talouden seuranta ja raportointi kaupunginhallitukselle tehdään kolmannesvuosittain koko kaupungin ja liikelaitoksien tasolla, sekä toimiala- ja tulosaluetasolla. Kolmannesvuosiraportit käsitellään lautakunnissa ja liikelaitoksen johtokunnissa. Kolmannesvuosiraporttien lisäksi laaditaan kuukausikohtaisia raportteja tiedoksi kaupunginhallitukselle. Talousarvion seurannasta ja kolmannesvuosiraportin sisällöstä antaa kaupunginhallitus tarkemman ohjeistuksen talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden yhteydessä.